

11205

SPIS

ZWIERZĄT SSĄCYCH, PTAKÓW,
I RYB KRAJOWYCH.

K. 1087.

<http://rcin.org.pl>

SPIS

WYKAZ STRON
I RYB KRAJOWYCH

SPIS

ZWIERZĄT SSĄCYCH, PTAKÓW I RYB KRAJOWYCH,

systematycznie ułożony

NA ODDZIAŁY, RZĘDY, POKREWIEŃSTWA, RODZAJE
I GATUNKI,

PRZEZ

Ad. hr. Platera,

HONOR. CZEONKA TOW. NAUK. KRAK. I KORRESPONDENTA TOW. HISTOR.
I STAROŻYT. NADBALTYCKICH PROWINCYJ.

Dla mnie te najpiękniejsze, które są ojczyste.

Wężyk.

WILNO.

Drukiem Józefa Zawadzkiego.

1852.

H 3483

PAŃSTWOWE
MUZEUM ZOOLOGICZNE
BIBLIOTEKA
Inw. N. K. 1087.

2192

UNIWERSYTET WILNO
I RYB KRAJOWYCH

Pozwolono drukować, z obowiązkiem złożenia w Komitecie Cen-
zury prawem oznaczonej liczby exemplarzy. Wilno, 22 Czerwca
1852 roku.

Cenzor PAWEŁ KUKOLNIK.

Biblioteka Muzeum i Inst. Zoologii PAN

K. 1087

1000000000123

<http://rcin.org.pl>

PRZEMOWA.

POSIADAMY w ojczystym języku ogólną historią naturalną świata, krajowej dotąd nie mamy, i chociaż jest ona uboga, nie może być nam obojętną. *Kluk, Rzączyński, Jundziłł, Jarocki, Kumelski i Gorski, Waga, Hr. Tyzenhauz, Belke* i inni naturaliści nasi, opisali wprawdzie i krajowe gatunki zwierząt, ptaków i ryb, lecz te giną w ogólnej masie żywiołów świata całego; to podało mi myśl ułożenia systematycznego ich spisu z oznaczeniem gwiazdkami gatunków które są zamieszkałe, lub w wędrówkach swych odwiedzają Inflanty, Białoruś i Dźwinę. Charakterystyczne ich opisanie odsyłam do dzieł wyżej wzmiankowanych naturalistów, od których oczekujemy z niecierpliwością wydania krajowej historii naturalnej przyozdobionej pięknymi rycinami; ta mała praca moja służyć więc będzie tymczasowie za skazówkę prędkiego wyszukania

przedmiotów w istniejących już dziełach i ogólne da tylko wyobrażenia fauny naszej. W opisanu zwierząt ssących trzymałem się Mastologii *P. Belke*, ptaki zastosowane są do Ornitologii hr. *Tyzenhauza*, a ryby do układu profesora *Jarockiego*. Przystąpiłem może zamiar mój, opisując ważniejsze charakterystyki niektórych gatunków, a nadewszystko ryb, uczyniłem to jedynie dla dania sposobności łatwiejszego ich rozpoznania tym, którzy nie posiadają dzieł do których odsyłam.

Ułożyłem tę listę początkowie dla własnej ciekawości by wiedzieć ile przecie posiadamy rodzajów i gatunków zwierząt, ptaków, i ryb krajowych, i dopiero po jej ułożeniu sądząc iż ona nie będzie może bez interesu dla ziomków moich, postanowiłem podać ją do druku. Z takowego spisu rezultat wypadł następujący.

Iż ogólna liczba na świecie znanych zwierząt ssących składa się z 210 rodzajów 1872 gatunków (a).

Krajowych	31	—	91	—	59	odmian.
Ptaków ogólna liczba.	231	—	2725	—	—	—
Krajowych	91	—	370	—	—	—
Ryb ogólna liczba.	298	—	4261	—	—	—
Krajowych	28	—	63	—	—	—

(a) Liczba ogólna tych żywiołów corocznie się powiększa z powodu podróży uczonych do Ameryki, Australii, i innych krajów.

Ilość więc zwierząt ssących krajowych, w stosunku ilości zwierząt całego świata wonosi około $\frac{1}{20}$ część, ptaków $\frac{1}{8}$, ryb $\frac{1}{20}$. Najwięcej posiadamy ptaków, jako w kraju lesnym, nadewszystko z rzędu podkasałych, i płetwonogich, z powodu iż kraj nasz obfituje w błota, jeziora i rzeki. Niepodpada wątpliwości że *Historia Naturalna* kraju naszego byłaby znacznie powiększoną, gdyby za przykładem uczonego *Wagi*, Hr. *Wodzickiego*, i P. *Taczanowskiego* z innych prowincyi i gubernij naturaliści, i znawcy przesyłać chcieli do pism publicznych w tém przedmiocie swe postrzeżenia i odkrycia; albowiem dotąd, prócz Polski i Litwy małośmy wiedzieli o *historii naturalnej Wielko-Polski, Galicyi, Podola, Wołynia, Ukrainy i Białej-Rusi.*

DZIEŁA POMOCNICZE

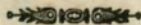
w ułożeniu tego Spisu.

- Kluka Krzysztofa.* Zwierząt domowych i dzikich osobliwie krajowych, Historji Naturalnej początki. Warszawa r. 1780. Tomow 4.
- Pallasa Piotra.* Zoographia Rosso-Asiatica z rycinami. Petersburg r. 1831. Tomow 3.
- Jundzitta.* Zoologia krótko zebrana. Wilno r. 1807. Tomow 3.
- Comte de Bray,* Essai sur l'Etat physique et l'histoire naturelle de la Livonie. T. trzeci d'Essai Critique sur l'histoire de la Livonie. Dorpat r. 1817.
- Jarockiego.* Zoologia, czyli zwierzęto-pismo ogólne. Warszawa r. 1822. Tomow 5.
- Kumelskiego i Gorskiego.* Zoologia albo Historia Naturalna zwierząt etc. Wilno r. 1836. Tomow 2.
- Stronczyńskiego.* Myśliwstwo ptasze, i spis zwierząt ssących kraju Polskiego. Warszawa r. 1836. Tom 1.
- Leśniewskiego.* Rybactwo krajowe. Warszawa r. 1837. Tom 1.
- Reimana.* Gospodarstwo łowieckie. Warszawa r. 1845. Tom 1.
- Tyzenhauza hr.* Ornitologia powszechna. Wilno r. 1843, 1844 i 1846. Tomow 3.
- Belke.* Mastologia, czyli Historia Naturalna zwierząt ssących. Wilno r. 1847. Tomow 3.
- Wodzickiego Kazimierza hr.* Systematyczny spis ptaków uważany w dawniej ziemi Krakowskiej. Biblioteka Warszawska r. 1850, miesiąc Luty stron. 351.
- Taczanowskiego.* Spis ptaków guber. Lubelskiej. Bibliot. Warszawska r. 1851 miesiąc Luty stron. 334.
- Nowy Katalog ptaków, i zwierząt ssących krajowych, udzielony mi przez hr. *K. Tyzenhauza*, rok 1851.

Nazwiska wzmiankowanych naturalistów w skróceniu.

Asm. . .	Asmus.	Lesn. . .	Lesniewski.
Aud. . .	Audebert.	Less. . .	Lesson.
Bech. . .	Bechstein.	Linn. . .	Linneusz.
Bell. . .	Bellon.	Meis. . .	Meisner.
Belz. . .	Belzius.	Mey. . .	Meyer.
Bes. . .	Beseke.	Mont. . .	Montague.
Blo. . .	Bloch.	Natt. . .	Natterer.
Bon. . .	Bonaparte.	Naum. . .	Nauman.
Borek. . .	Borekhauzen.	Nils. . .	Nilson.
Briss. . .	Brisson.	Pall. . .	Pallas.
Bran. . .	Brandt.	Pic. la Peyr.	Picot la Peyrouse.
Breh. . .	Brehm.	Rich. . .	Richards.
Brün. . .	Brünnich.	Rzącz. . .	Rzeczyński.
Buff. . .	Buffon.	Savig. . .	Savigny.
Burch. . .	Burchel.	Schreb. . .	Schreber.
Cuv. . .	Cuvier.	Scop. . .	Scopoli.
Daub. . .	Daubenton.	Sonn. . .	Sonnini.
Daud. . .	Daudin.	Sow. . .	Sowerby.
Desm. . .	Desmarest.	Storr. . .	Storreh.
Dum. . .	Duméril.	Stron. . .	Stronczyński.
Erx. . .	Erxleben.	Święc. . .	Święcicki.
Fisch. . .	Fischer.	Tacz. . .	Taczanowski.
Geoff. . .	Geoffroy St. Hillaire.	Temm. . .	Temminek.
Gmel. . .	Gmelin.	Tyz. . .	Tyzenhauz.
Gor. . .	Gorski i Kumelski.	Wag. . .	Waga.
Göld. . .	Göldenstein.	Wagl. . .	Wagler.
Her. . .	Herman.	Wagn. . .	Wagner.
Jar. . .	Jarocki.	Water. . .	Waterhouse.
Jll. . .	Jlliger.	Vieil. . .	Vieillot.
Jundz. . .	Jundził.	Vig. . .	Vigors.
Keys. . .	Keyserling.	Wodz. . .	Wodzicki hr.
Kluk. . .	Kluk.	Yar. . .	Yarek.
Lath. . .	Latham.	Zcis. . .	Zcisner.
Leiss. . .	Leissler.		

Nazwanie miejsc w skrótach.

Balt.	Baltyckiego morza brzegi.
B. Rus	Białoruś.
Buk.	Bukowina.
Cur.	Curonia, Kurlandya.
Gal.	Galicja.
Inf.	Inflanty.
Karp.	Karpaty.
Krak.	Krakowskie.
Ks. Poz.	Księstwo Poznańskie.
Lit.	Litwa.
Lub.	Lubelskie.
Miń.	Mińskie.
Pod.	Podole.
Pol.	Polska.
Piń.	Pińskie.
Ukraj.	Ukraina.
Wol.	Wołyń.

R.	Rzadki.
B. R.	Bardzo rzadki.

ZWIERZĘTA SSĄCE,
MAMMALIA.

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Author
Title
Date
Place
Country
City
State
County
Volume
Page
Number

ZWIERZETA SSACZ

M A M M A L I A

Vol. 1
No. 1

ZWIERZĘTA SSAĆCE.

SERYA I.

Placentalia, WŁAŚCIWIE ŻYWORODNE.

PODKLASSA I. *Quadrupedia*, CZWORONOŻNE.

ODDZIAŁ I.

Unguiculata, PAZUROWATE.

RZĘD I.

Primates, NACZELNE.

POKREWIEŃSTWO I.

Hominidae, LUDZKIE.

(1) **Hominina**.

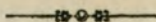
R O D Z A J I.

CZŁOWIEK, *Homo sapiens*, Linn.

P o k o l e n i e.

1. **Kaukazkie**, do którego należą zamieszkali w kraju Polacy, Litwini, Rusini, Kozacy, Łotysze, Żydzi i Cygani. Mastologia Tom I. str. 428.

2. **Mongolskie**, do tego należą Tatarzy osiedleni na Litwie. Mastologia Tom I. str. 429.

R Z Ę D II.

SKRZYDLATE, **Chiroptera.**

POKREWIEŃSTWO I.

OWADOŻERNE, **Insectivore.**

- (2) NIETOPERZASTE, **Vespertilionina.**

R O D Z A J I.

NIETOPERZ, **Vespertilio. Jundz.**

G a t u n k i.

1. **Nietoperz zwyczajny**, *Vespertilio noctula*. *
DAUB., la noctule, la chauve souris. Fr. Die Fledermaus. Niem. Ушанъ, Нетопиръ, albo Летучая мышъ. Ross. w całym kraju pospolicie. Opisanie gatunku patrz Mastologię Belkego, Tom. I. str. 259.
2. **Nietoperz Lejzlera**, *Vespertilio Leisleri*. Нетоп. Лейслеровъ, ross., mieszka po wsiach samotnie w wydrążeniach drzew, w bliskości wód. Niema pewności czy u nas zimuje. Ornit. T. I. str. 259.
3. **N. Różno-barwny**, *V. Discolor*, widywany w Litwie. Mastologia T. I. str. 261.
4. **N. Szrejbersa**, *V. Schreybersii*, Нетоп. Шрейберсовъ. Ross. ma się znajdować w Galicyi? mieszka w podziemiach gór. Mast. T. I. str. 261.
5. **N. Mięśny**, *V. Serotinus*, LINN., la Serotime, Buff. Speek Fleder-maus, Bechst., Нетопиръ башен-

- ный, ross., mieszka po wsiach i miastach. Mast. T. I. str. 261.
6. **N. Myszaty**, *V. Murinus* * LINN., Grande Chauve Souris, Briss., Летучая мышь, ross., wydaje zapach piżma, pospolity. Koło Olsztyna r. 1851 w grotach odkryto Niel. Myszatego albinosa. Mast. T. I. str. 263.
7. **N. Wielkouch**, *V. Auritus*, L'oreillard. DAUB., Langhärige Fleder-maus. Bechst., Ушанъ рафинесковъ, ross., ma się w kraju znajdować. Mastolog. T. I. str. 265.
8. **N. Bechsztejna**, *V. Bechsteinii*, Нетоп., Бехштейновъ, ross., mieszka w wielkich puszczech, postrzeżony w Kurlandyi. Mastol. T. I. str. 266.
9. **N. Dobentona**, *V. Daubentonii*, Ночникъ Даубентоновъ, ross., w Litwie. Mastol. T. I. str. 267.
10. **N. Wąsatek**, *V. Mystacinus*, LEISL I STRONCZYŃSKI, Нетоп., усатый, ross., dość rzadki w Król. Polskim, w lasach i koło domów. Mastol. T. I. str. 268.
11. **N. Karlik**, *V. Pipistrellus* * LINN., Нетоп., малорослый, ross.; mieszka w bliskości wód za korą drzew w Polsce i Litwie. Mastol. T. I. str. 269.
12. **N. Kula**, *V. Khulii*, ТЕММ., w Litwie. Mastol. T. I. str. 270.
13. **N. Mopsik**, *V. Barbastellus*, LINN., Ушанъ курносый, ross.; rzadki, w podziemnych i starych wieżach; podług świadectwa Stronczyńskiego 6 exemplarzy tego gatunku znaleziono w zimie w piwnicy w Tarchominie koło Warszawy.

(3) **PODKOWIASTE, *Rhinolophina.*****R O D Z A J I.****PODKOWIEC, *Jar. Rhinolophus, Geoff.*****G a t u n k i.**

1. **Podkowiec Dwustrzały, *Rhinolophus Bihastatus, GEOFF.***, Le petit fer à cheval, BUFF. Die Hufeisennaese, N. Подковникъ меньшей, ross.; ma się znajdować w Litwie, w starych budynkach i lochach. Mastol. T. I. str. 325.
2. **Pod. Końska podkowa, *R. Ferrum equinum,*** Подковникъ Лошадиная подкова ross.; przelotem widywany na Podolu.

R Z Ę D III.**POZIOME, *Bestiae.*****POKREWIEŃSTWO I.****PODZIEMNE, *Talpidae.***(4) **KRETY, *Talpina.*****R O D Z A J I.****KRET, *Talpa, Linn.*****G a t u n k i.**

1. **Kret pospolity, *Talpa Europea* *** La taupe, der Maulwurf N., Кротъ, ross.; wszędzie pospolity, odmiana kreta białego *Talpa alba*, u nas rzadka. Mast. T. II. str. 3.

POKREWIEŃSTWO II. w i

KRETOMYSZE, *Soricidae*.(5) SLEPUZONKI, *Soricina*.

R O D Z A J I.

KRETOMYSZ, *Jundz. Sorex. Linn.*

P O D R O D Z A J I.

KRETOMYSZ WŁAŚCIWY.

G a t u n k i.

1. **Kretomysz pospolity**, *Sorex tetragonurus* *, La Musareigne, la Musette carrelet, Fr., Der gemeine Spitz Maus. niem., Кутора albo обыкновенная землеройка, ross.; na Pod. Woł. i w Lit. dość rzadki. Mastol. T. II. str. 19.
2. **Kr. Pigmejozyk**, *S. Pygmaeus*, PALL., Кутора малѣйшая, ross.; najmniejszy ze zwierząt ssących, w Lit. rzadki, Mastol. T. II. str. 21.

R O D Z A J I I.

SLEPUZONKA, *Crossopus. Wagler.*

3. **Kr. Wodny**, *S. fodiens*. * PALL., Musareigne d'eau, DAUB., Кутора Водяная, ross.; na Pod. w Lit. i Biał. R., pospolity nad brzegami stawow i rzek. Mastol. T. II. str. 25.
4. **Kr. Wioslarz**, *S. Ciliatus* * SOWERBY, w Lit. od pierwszego pospolitszy. Mast. T. II. str. 26.

P O D R O D Z A J I I I.

ZIEMOMYSZ, *Crocidura*.

G a t u n k i.

1. **Ziemomysz pajęczek**, *Crocidura aranea* *, BECHST., la musette DAUB., la musareigne BUFF., na

Pod. i w Lit., pospolity w ogrodach i koło mieszkań.
Mastol. T. II. str. 30.

2. **Ziem. Białawy**, *Cr. leucodon*. * HERM.; wszędzie
pospolity. Mast. T. II. str. 31.

POKREWIEŃSTWO III.

KOŁCZATE, *Erinaceidae*.

(6) JEŻE, *Erinaceina*.

RODZAJ I.

JEŻ, *Erinaceus*. *Linn.*

Gatunki.

1. **Jeż Europejski**, *Erinaceus Europaeus*, * LINN.;
le Herisson ordinaire, BUFF., Der gemeime Igel. N.,
Обыкновенный Ежъ, ross.; w całym kraju pospoli-
ty. Mast. T. II. str. 42.

R Z Ę D IV.

DRAPIEŻNE, *Ferae*. *Bonap.*

POKREWIEŃSTWO I.

NIEDŹWIEDZIASTE, *Ursidae*.

RODZAJ I.

NIEDŹWIEDZ, *Ursus*, *Linn.*

(7) NIEDŹWIEDZIE, *Ursina*.

PODRODZAJ I.

NIEDŹWIEDZ WŁAŚCIWY, *Ursus*.

Gatunki.

1. **Niedźwiedź pospolity**, *Ursus arctos* *, LINN.,
L'ours. Fr., der Bär, niem., Niedź., właściwy pols.,
Обыкновенный Медведь, ross.; w Lit. Biało. R.
Kurland, nie rzadki. Mast. T. II. str. 55—57.

O d m i a n y.

- a). *N. Mrównik*, * *Formicarii*, Муравейникъ, ross.; wielki czarno-brunatny, żywi się mrówkami, w Pol. i Lit., rzadszy. Rzeczyński.
- b. *N. Bartnik* *, mniejszy od poprzedzającego, brunatno-rudy, ciałożerny, pospolity w Lit. i Rusi.
- c. *N. Bartnik mały* * czyli *Scierwnik*, *Cadaverivori*, Стервникъ, rudob-srebrzystego włosa bardzo złośliwy, wyrządza szkody w pasiekach i owsach, niezrządki w Lit. Białorusi, Kurl. i Inflant.
- d. *N. Białoszyi. ursus collaris* *, ciemno-brunatny na szyi lub na barkach smuga biała. L'ours de Sibérie, Сув. w Lit. od granic Kurlandyi, w gub. Mińskiej i w Inflantach ubijany.

(8) BORSUKI *Melina*.

P O D R O D Z A J II.

BORSUK, *Rzq. Meles, Briss.*

G a t u n k i.

1. **Borsuk Jazwiec**, *RZA. Melas taxus* *, PALL., le Blaireau, Fr., Der Dachs, niem., Барсукъ или Язвукъ, ross.. Żyje w górach w porach ziemnych, w Pol. na Podolu, w Lit., na Białorusi, w Kur. i Infl. Mast. T. II. str. 63.

P O D R O D Z A J III.

ROСОМАК, *Rzq. Gulo, Stor.*

G a t u n k i.

1. **Rosomak północny**, *Gulo borealis*, NILSON, le Glouton fr. Vielfrass, niem. Сѣверная Росомаха, ross. *Gulo arcticus* R. w Litwie i Kur. w wielkich lasach, żywi się łosiami, sarnami i zającami, z drzewa na nich czatując. Mast. T. II. str. 66.

(9) **Psy Canina.**

R O D Z A J I I.

P I E S *Canis.* *Linn.***S e k c y a L**P S Y *Canes.***G a t u n k i.**1. **Pies Poufaly, *Canis familiaris* *.****ODDZIAŁ I.**P S Y W Ł A Ś C I W E, *Chiens types.*

- a. Do tego oddziału należy, Pies Szpic, *Canis pomeranus*, LINN., Chien loup. BUFF., Szpic zwyczajny, *Vulgaris*, Szpic polny *Campestris*, Heidespitz, Szpic lisi, *Vulpinus*, Fuchs-Spitz, Bechst. Mast. T. II. str. 108.
- b. Pies Kądel *Canis domesticus* * LINN., Chien de berger, BUFF., Собака дворная, ross.. Mast. T. II. st. 109.

ODDZIAŁ II.P S Y M I E S Z A N E, *Chiens croisés.*

R A S S A I.

D W O R N I K I, *Laniarius. Matins.*

- a. Tu należy pies rzeźniczy, *canis laniarius* * LINN., MATIN BUFF., Mast. T. II. str. 110.

- b. Pies wyżeł, *canis avicularis* * LINN. Chien brague, Выхель, ross., którego odmiany są: *C. aquatilis* Bechst, *Canis Irritans*, Bechst.. Mast. T. II. str. 110.
- c. Pies Ogar, *Canis Sagax* LINN. Jagdhund N., Гончая Собака, ross., którego pod-odmiany P. Gończy *, *Canis Galicus*, Chien courant.
- d. Pies Chart, *Canis Grajus* * LINN., le lévrier, BUFF., Windspiel, niem., Борзая собака, ross. Jego pod-odmiany są: Chart Kurlandski *, le lévrier de Russie, Chart Irlandski *, Lévrier d'Irlande, Chart Włoski * Lévrier levron, DESM. Mast. T. II. str. 112.

R A S S A II.

JAMNIKI, *Vertagus*, *Bassets*.

- e. Pies Taks, *Canis Vertagus* * LINN., BASSET a jambes torses, FISCH., Такса albo Выхликъ, ross. Mast. T. II. str. 112.

R A S S A III.

BRYTANY, *Mollossus*.

- f. Pies Brytan właściwy, *Canis Mollossus* LINN., DOGUE, BUFF., kilka jest jego odmian. Mast. T. II. str. 113.
- g. Pies Mops, *Canis Fricator* * LINN., le DOGUIN BUFF., Догга Датская, ross. Mast. T. II. str. 114.
- h. Pies Mops arlekin, *C. Variiegatus* * GMEL., PETIT DANOIS BUFF.. Mast. T. II. str. 114.
- i. Pies Mops pokurcz. *C. Hybridus* GMEL., ROQUET BUFF.. Mast. T. II. str. 114.

R A S S A IV.

PUDLE, les *Barbets*.

- k. Pudel zwyczajny, *C. Aquaticus* * LINN., Grand Barbet BUFF., Пудель albo барбетка, odmiana tegoż:

Pudel mniejszy, petit Barbet BUFF.. Mast. T. II. str. 115.

R A S S A V.

PSY HISZPANSKIE, les Epagneuls.

1. Pies Hiszpański, *Canis Extrarius* LINN., Bologneser hund, SCHREB, odmiana jego Bonończyk, *Canis Melitacus* *, BICHON, BUFF.. Mast. T. II. str. 115.
2. Pies wilk, *Canis lupus* * LINN., le loup, fr., der Wolf niem., Волкъ. ross., w całym kraju pospolity.

O d m i a n a.

- a. Wilk czarny, *Canis Lycaon* SCHREBR., odzież ma czarną lub czarną z białą pomieszaną, wielkość pośrednia między wilkiem zwyczajnym i lisem. W Litwie i Kur. niekiedy postrzegany, Rzączyński w Historji Naturalnej Królestwa Polskiego, wspomina o wilkach czarnych i czarniawych ubitych w Wojew. Brzeskim koło miasta Białej, tudzież o wilkach białych (albino Sach.) na pograniczu Litwy z Rosssyą. Mast. T. II. str. 116—118.

S e k c y a II.

LISY, Vulpes.

3. Pies Lis, *Canis Vulpes* * LINN., Le Renard, fr., der Fuchs, niem. Лисица, ross., w całym kraju pospolity.

O d m i a n y.

- a. Lisa pospolitego, *Canis vulpes*, лисица бурая, ross., myśliwi dwie postrzegają w Lit. i Białorusi odmiany, większą i mniejszą.
- b. Lis czarny czyli Krzyżak, *V. Crucigera* * BRISS. R., w roku 1801 ubity w Inflantach, w majątku Lixnie,

i w 1842 w Krasławiu; z brzuchem i grzbietem czarnym, o odmianie lisa czarnego wspomina też Rzączyński, koło Ksinia w Poznańskim. Mast. T. II. str. 124 i 125.

R O D Z A J III.

КОТ. (ЗБИК) *Jaroc.*, *Felis*, *Linn.*

Sekcja I.

PANTERY *Pantherinae.*

Gatunki.

1. **Kot domowy**, *Felis catus domestica* * LINN., le chat fr., die Katze, niem., Кошка albo котъ домашній, ross.

Odmiany.

- a. Kot pręgowany, *Catus domesticus Striata* *, pod odmiany jego bywają czarne i pstrokate, wszędzie pospolicie.
 - b. Kot błękitny Syberski, C. D. *Coerulea* * w Lit. i na B. Rusi nierzadko hodowany.
 - c. Kot Hiszpański, C. D. *Hispanica* *, czarno, biało i pomarańczowo upstrzony, ten to gatunek na Litwie jest zwany kotem Rygskim.
 - d. Kot Angorski, C. *Angorensis*, z włosem długim jedwabistym. Mast. T. II. str. 168—169.
2. **Kot dziki**, *Felis catus ferus*. LINN., Chat sauvage BUFF., Wilde Katze BACH., Кошка дикая ross., mieszka w Lit. Pol. Gal. Święcicki in topografia Maśowia, wspomina o kotach dzikich niegdyś znajdujących się w Mazowszu w lesie Skwa, zwanym, których futro być miało lepsze niż kotów Litewskich i Moskiew-

skich. Strączyński w spisie zwierząt ssących Król. Polskiego twierdzi że dzikie koty i dziś jeszcze znajdują się w lasach teraźniejszej Polski. Mast. T. II. str. 172—174.

S e k c y a II.

R Y S I E Linces.

Gatunki.

3. **Kot Ryś**, *Felis Lynx* * LINN., le LYNX BUFF., der gemeine Luchs, Bechs., Ostrowidz Rzącz., Рысь, ross. Podług Rzeczyńskiego mają się znajdować w kraju trzy Rysia odmiany. 1. Ryś Ciele, czyli R. Wilk, największy z brunatnymi cętkami. 2. R. Pies, średniej wielkości, włos długi bez centek. 3. R. Kot, ubarwienie ciemne z czarnymi centkami; może do tych odmian należą i niżej wyrażone gatunki. Mast. T. II. str. 174—177.
4. **Kot Ryś Jeleniasty**, *Felis Cervaria*, Temm., Felis Lynx Pall., der Silberluchs WAGN., Рысь Русская, ross. w Lit. R. wielkości wilka. Mast. T. II. str. 178—180.
5. **Kot Ryś polarny**, *Felis borealis*, Felis polaire, TEMM., Le lynx de Suède CUV., wielkość pośrednia między lisem i wilkiem, mieszka w Lit. Kur. R. Mast. T. II. str. 180 i 181.

Rysie co raz stają się rzadsze w Lit., B. Rusi, i Infl.

(11) ŁASICE **Mustelinae.**

RODZAJ IV.

ŁASICA Rzqcz., *Mustela* Linn.

PODRÓDZAJ I.

KUNA, Rzqcz., *Martes.*

Gatunki.

1. **Łasica (KUNA) Tamak**, STRONCZ. *Mustela* * *martes*, LINN., La Marte, BUFF., Baum-marder. niem., Kuna lesna, JUNDZ., Куница лѣсная, ross., w Pol. i Litw., В. Rusi w lasach nie bliskich mieszkań. Mast. T. II. str. 208.
2. **Łasica (KUNA) Kamionka** *, STRON., *Mustela (Martes) Foina*, La fouine, BUFF., Stein-marder, Schreb., Kuna biało-szyja JUNDZ., Каменная Куница или Бѣлошейка. Mieszka w całym kraju w gruzach opruszczonych domów. Mast. T. II. str. 208.

PODRÓDZAJ II.

TCHORZ, *Putorius*, Cuv.

3. **Łasica tchorz pospolity** *, *Mustela putorius* LINN., Le Putois, BUFF., der Illis, niem., Хорѣкъ, ross., po mieszkaniach wszędzie pospolity. Mast. T. II., str. 212.
4. **Łasica tchorz Perewiaska**. *Mustela (putorius) Sarmatica*, PALL., Putois de Pologne, BUFF., Die Wormlein, niem., Перевизка, ross.. Żyje na Podolu, Wołyniu i Ukrainie w norach podziemnych. Mast. T. II. str. 213.

PODRÓDZAJ III.

ŁASKA, Gale.

5. **Łasica (łaska) gronostaj** *, *Mustela Erminea*, LINN., L'hermine, le Roselet, fr., Das grosse Wiesel Hermelin, niem., Горностај, ross., mieszka w Pol. na Ukrainie, w Lit. Infl. rzadka. Mast. T. II. str. 215.
6. **Łasica (łaska) pospolita** *, *Mustela (gale) vulgaris*, La Belette, fr., Das gemeine Wiesel, niem., Ласка albo Ластичка, ross., w całym kraju mieszka koło mieszkań ludzkich. Mast. T. II., str. 216. Od-

miany jęj są: Łasica snieżna, *M. nivalis* Linn., Belette, des Neiges, BUFF.. Rzączyński wspomina też o odmianie łasicy na Podolu i w Lit., która prócz czarnego końca ogona, ma mieć końce uszow i pręgę przez grzbiet czarną.

P O D R O D Z A J I V.

N O R K A, *Rącz.*, *Lutreola*.

7. **Łasica Norka** *, *Mustela lutreola* LINN., La petite loutre, fr., Die Sumpftotter, niem., выдра норка, ross., na Ukrainie dość pospolita, na Podolu i w Litwie rzadka, przebywa nad brzegami wód, karmi się rybami i rakami. Mast. T. II. str. 249.

R O D Z A J V.

W Y D R A, *Rącz.*, *Lutra*. *Raj*.

G a t u n k i.

1. **Wydra pospolita** *, *Rącz.*, *Lutra vulgaris* JUNDZ., Loutre, fr., Fischotter, niem., выдра, ross., w Pol., Lit. i nad Dzwina pospolita, na Podolu bardzo rzadka. Dwiej jej postrzegają odmiany. Mast. T. II. str. 221 i 222.

R Z Ę D V.

PŁETWONOGIE, *pinnipedia*, *Bonap*.

P O K R E W I E Ń S T W O I.

F O K I, *Phocidae*.(12) F O K I, *Phocina*.

R O D Z A J I.

F O K A, *Phoca*, *Linn*.

P O D R O D Z A J I.

N E R P A, *Calocephalus*, *Cuv*.

G a t u n k i.

1. **Foka (Nerpa) Ciele morskie**, *Phoca Caloce-*

phalus vitulinus Cuv., le Phoque commun, BUFF. albo le veau marin, fr., gemeiner Seehund, niem., Тълецъ Нерпа, ross.. Nierzadka na brzegach morza od Połongi do Rygi. Mast. T. II. str. 236.

2. **Foka (Nerpa) szara**, *Phoca (calocephalus) grisens*, rzadsza na brzegach morza Baltyckiego. Mast. T. II. str. 239.

R Z Ę D VI.

SZCZUROWATE, Glires, Linn.

ПОКРЕВИЕНСТВО I

MYSZOWATE, Muridae.

(13) **WIEWIORKI, Sciurina.**

R O D Z A J I.

WIEWIÓRKA, *Sciurus*, Linn.

P O D R O D Z A J.

WIEWIÓRKA WŁAŚCIWA, *Sciurus*.

G a t u n k i.

1. **Wiewiórka pospolita**, *Sciurus vulgaris* * LINN., l'Ecureuil, fr., das Eichhorn, niem., обыкновенная Бѣлка, ross., w całym kraju pospolita, odmiany jój są czerwono-śniada, siwo-popielata, i biała, lecz ta bardzo rzadka. Mast. T. II. str. 262.

R O D Z A J II.

POLATUCHA, *Pteromys*.

G a t u n k i.

1. **Polatucha Europejsko-Azjatycka** *, *Pteromys Volans* GEOFF., la Polatouche, BUFF., Fliegende Eichhorn, niem., Летяга albo Полстуха, ross., w Lit. i

Kur. rzadka, w Infl. ubita w lasach Dynaburskiego i Rzeżyckiego powiatów w r. 1820 i 1851. Mast. T. II. str. 295.

(14) SWISZCZOWATE, *Arctomydina*.

R O D Z A J III.

SWISZCZ, *Rzącz.*, *Arctomys*, *Cuv.*

G a t u n k i.

1. **Swiszczo Alpejski**, *Arctomys marmota*, la Marmotte, des Alpes, Cuv., das Murmelthier, niem., Альпійскій Сурокъ, ross., mieszka w Karpatach. Ornit. T. II. stro. 302.
2. **Swiszczo Bobak**, JUNDZ. *Arctomys Bobac*, SCHREB., Marmotte de Pologne, Cuv., Sängthiere, niem., Табарганъ байбакъ albo Сѣверный Сурокъ, ross.. Pod., Ukraj. Gal. aż do Karpatow, odmiana jego nad Dnieprem bywa czarna. Mast. T. II. str. 302 i 303.

R O D Z A J IV.

SUSEŁ, *Spermophilus*, *Cuv.*

P O D R O D Z A J.

SUSŁY KRÓTKO-UCHE, *Calobatis*. *Brandt.*

G a t u n k i.

1. **Susęł kroplisty**, *Spermophilus (Calobatis) guttatus* TEMM., Souslik, BUFF., der gesperte ziesel, niem., Суслякъ, ross., mieszka na Pod., Woł., Ukraj.. Mast. T. II. str. 316.
2. **Susęł właściwy**, *Spermophilus (Calobatis) Citillus*. Keyser., le ziesel, BUFF., le lapin d'Allemagne Briss., mieszka na Pod. i w Pol., w Litwie w Nowo-

gródzkim zaprowadził go K. Karol Radziwił, w polach wielkie wyrządza on szkody. Mast. T. II. str. 317—319.

(15) **KOSZATKI, Myoxina, Less.**

R O D Z A J V.

KOSZATKA Jundz., NOCNIK Kluk., *Myoxus, Less.*

G a t u n k i.

1. **Koszatka polcha**, (Nocnik Pruski KLUK.) *Myoxus Glis*, SCHREB., le Loir vulgaire, BUFF., Sieben Schläfer, BECHST., Со́ня По́лчокъ, ross., gniezdzi się w drzewach spruchniałych, na Podolu R., w Litwie zjawia się na początku Maja, JUNDZ.. Mast. T. II. str. 325.
2. **Koszatka żółędna** *, KLUK, WAGA, *Myoxus Nitela*, *Mus ava lanarius* CHARLET., le Lerot, BUFF., Garten Schläfer, BECHST., Са́довая со́ня, ross., w Litwie pospolita. Mast. T. II. str. 325—326.
3. **Koszatka laskowa**, KLUK. *Myoxus Muscardinus* *, Koszatka płowa Tyz., le muscardin, fr. die kleine hazelmaus, niem., Орешковая Со́ня, ross.. *Myoxus avelarius*, DESM. mieszka w lasach orzechowych koło Kamieńca Podolskiego, w Pol. i Lit. rzadka. Mast. T. II. str. 326.
4. **Koszatka drzewna**, Tyz. albo Dębowa, *Myoxus Dryas*, niekiedy postrzegana w Lit. w gubernii Mińskiej; w Postawach. Bibliot. Warszaw. 1852 T. I. str. 182—192.

(16) SLEPCY, *Canicularia*.

R O D Z A J VI.

SLEPIEC, *Jar.*, *Spalax*. *Güldenst.*

G a t u n k i.

1. **Slepiec ziemny**, *Spalax typhlus*, Rat-taupe aveugle, fr., Blindmoll, niem., Слѣпышъ albo Кроотовидный грызунъ, ross.. Mieszka w Pol., na Podolu, Woł., Ukrai., na polach uprawnych. Mast. II. stro. 348—349.

(17) MYSZY, *Murina*.

R O D Ź A J VII.

M Y S Z, *Mus*, *Lin.*

MYSZY BEZKOLCE.

G a t u n k i.

1. **Szczur wędrowny**, *Mus decumanus* * PALL., le Surmulot, fr., die Wanderratte, niem., Пасѣкъ или большая крыса, ross.. Szczurem wodnym nazywany, największy z gatunku szczurow, mieszka wszędzie po miastach i magazynach zbożowych, nory swe zakłada w bliskości wód. Mast. T. II. str. 370.
2. **Szczur pospolity**, JUNDZ. *Mus Rattus* * PALL., Le Rat noir DESM., Die Ratte., Домашняя черная крыса, ross.. Wszędzie był pospolity, lecz zaczyna być rzadszym, z powodu szczura wędrownego, który go wytępia. Mast. T. II. str. 373.
3. **Mysz domowa**, JUNDZ., *Mus musculus* * SCHREB., La Souris BUFF., Haus-maus, niem., мышъ, ross., mieszka wszędzie po domach, w odmianach bywa biała, rudawa, cętkowana. Mast. T. II. str. 374.

4. **Mysz lesna** * JUNDZ. *Mus silvaticus*, LINN., le Mulet, BUFF., die Waldmaus, niem., Лѣсная мышь, ross., w całym kraju pospolita, w polach znaczne wyrządza szkody. Odmiana jęj bywa brunatna, popielata, izabelowata i biała. Mast. T. II. str. 375.
5. **Mysz polna** *, JUNDZ., *Mus agrarius* PALL., le campagnol commun, BUFF., Die feld-maus, niem., малая полевая мышь, ross., wszędzie pospolita w polach uprawnych, w zbożach znaczne wyrządza szkody. Mast. T. II. str. 376.
6. **Mysz źniwiarska** *, STRĄCZ. *Mus minutus*, PALL., w Pol. i Lit. pospolita, lato przepędza w zbożach, zawieszając między słomą swe gniazda, na zimę zbiera się do stodoł i stert zbożowych, odmiana jęj bywa Izabelowata. Mast. T. II. str. 377.
7. **Mysz brzozowa**, *Mus betulinus*, PALL., w Litwie rzadka. Mast. T. II. str. 379.

R O D Z A J VIII.

POLNIKI, *Stron.*, *Arvicola*, *Pall.*, *Hypridacus Brandt.*

1. POLNIKI WODNE, (*Hemiotomys*).

G a t u n k i.

1. **Polnik ziemno - wodny** *, *Arvicola amphibius* PALL., Rat d'Eau BUFF., w Lit. pospolity, na Pod. rzadki, żyje nad brzegami rzek i stawow. Mast. T. II. str. 415. Kilka jest jego odmian.
2. **Polnik ziemny** *, *Arvicola terrestris*, HERM., Campagnol terrestre, fr., Schermaus, niem., Полевка зем-

ляная, ross., mieszka w Lit. i na Pod., w ogrodach i na łąkach. Mast. T. II. str. 419.

3. **Polnik podziemny**, *Arvicola subterraneus*, mieszka na Pod. i Ukrai. Mast. T. II. str. 421.
4. **Polnik gospodarny**, *Arvicola oeconomus*, PALL., Домоводъ albo Луговая полевка, ross., ma się znajdować w Lit. R., Ornit. T. II. str. 422.

3. POLNIKI WŁAŚCIWE.

5. **Polnik zwyczajny**, *Arvicola arvalis*, LINN., Campagnol, BUFF., w Lit. i na Pod., pospolity w polach uprawnych, w niektórych latach wielkie wyrządza szkody. Mast. T. II. str. 425.

R O D Z A J IX.

SKRZECZEK *Rzącz.*, *Cricetus*, Cuv.

G a t u n k i.

1. **Skrzeczek Chomik**, *Cricetus vulgaris* CUV., GMEL., *C. Frumentarius*, PALL., Hamster, fr. i niem. Хомякъ, ross., mieszka w Pol. na Podo. i Ukrainie. bywa odmiany czarnej. Mast. T. II. str. 443.

POKREWIEŃSTWO II.

SKOCZKI, *Dipodidae*; Bonap.

- (18) GRUBO-PALCE, *Dipodina* seu *tylarodactyli*. Brand.

Scirtedides.

R O D Z A J X.

CHYŻOSKOCZ, *Jaroc.*, *Alactaga*. Cuv.

PODR O D Z A J.

SKAKUN, *Scirteta*, Brandt.

G a t u n k i.

1. **Chyżoskocz (Skakun) właściwy**, *Alactaga*

(*Scirteta*) *Jaculus*, Gmel., la gerboise, fr., Springhase niem., Тушканчикъ бабукъ, ross., odmiana jego *Alac-taga Brahyotis*, mieszka w stepach Ukrainskich. Mast. T. II. str. 475—476.

P O K R E W I E Ń S T W O III.

BOBROWATE, *Castoridae*, Bonap.(19) BOBRY, *Castorina*.

R O D Z A J XI.

B O B R, *Castor*, Linn.

G a t u n k i.

1. **Bobr zwyczajny**, *Castor fiber*, LINN., Le Castor, fr., der Biber, niem., Бобръ, ross.. Odmiany jego bywają czarne, białe, pstre i słomiaste, bobry w kraju naszym stają się coraz rzadsze. Mieszkały dawniej w Polsce nad Wisłą, tudzież w Litwie nad Bobrykiem, Lanią, Wielką, Niemnem, na Polesiu, Lit., nad Piną, Jasielą, Kotrzą, Prypecią, na Polesiu Polskim nad Staweczą i Norynkiem. Rzącz. Dziś jeszcze w niewielkiej liczbie przebywają w Polsce nad Wisłą i Narwą, oraz w Litwie nad Nurem i Piną, nad Dźwiną już wyginęły, o ich niegdyś w tych stronach bytności świadczą tylko dokumenta i nazwania miejsc. Mast. T. II. str. 482—484.

P O K R E W I E Ń S T W O IV.

SWINKOWATE, *Cavidae*, Bonap.(20) SKOWYKI, *Cavina*.

R O D Z A J XII.

MORSWINKA, SKOWYK, *Cavia*. Cuv.

G a t u n k i.

1. **Świnka morska**, *Cavia porcellus*, Cochon d'Inde,

fr., Ferkelmaus, niem., Индейская или Сямская свинка, ross., w Polsce zwłaszcza w Galicyi w Karpatach przyswojona. Mast. T. II. str. 494—495.

POKREWIEŃSTWO V.

ZAJĘCZE, *Leporidae*, Bonap.

(21) ZAJĄCЕ, *Leporina*.

RODZAJ XIII.

ZAJĄC, *Lepus*. Linn.

Gatunki.

1. **Zajęc szarak** *, *Lepus timidus*. LINN., le lièvre fr., Hase, niem., Зайць Русакъ, ross., w całym kraju pospolity, w Litwie zwany łozowikiem, odmianę jego stanowi zajęc mniejszy siniakiem i kamiennikiem zwany, z wierzchu siniawy pod brzuchem biały, czy niebędzie to *lepus medius* Nilsona, lub *lepus hybridus* * Pallasa. Mast. T. II. str. 505.
2. **Zajęc bielak** *, *Lepus variabilis* PALL., Le lièvre des montagnes, fr., Der Berghase, niem., Бѣлякъ, северный зайць, ross., w Lit., B. Rusi, Infl. pospolity, lecz rzadszy od pierwszego, na zimę całkiem bieleje. Mast. T. II. str. 506.
3. **Zajęc czarny** *, *Lepus niger*, czarny lub ciemno sniady, ma się znajdować na Białejrusi, koło Połocka i Orszy R., exemplarz takowego zająca ubitego w okolicy Połocka posiadał Hr. Konstanty Tyzenhauz, być może iż on jest odmianą bielaka. Mast. T. II. str. 506.
4. **Zajęc** — *Lepus canescens* NILSS. *, miany dawniej za odmianę bielaka, R. w Inflantach.
5. **Zajęc Królik**, *Lepus cuniculis* LINN., Le lapin

Domestique, BUFF., Das Kaninchen, niem., Кроликъ ross., w Karpatach ma się dziko znajdować. Mast. T. II. str. 507.

—*—

ODDZIAŁ II.

КОПЫТКОВЕ, Ungulata.

RZĘD VII.

BYDŁO, Pecora. Linn.

ПОКРЕВИЕНСТВО I.

JELENIASTE *Cervidae.*

(22) JELENIE, *Cervina.*

RODZAJ I.

JELEŃ, *Cervus, Linn.*

ПОДРОДZAJ I.

ŁOSIE, *Alces, Linn.*

Gatunki.

1. **Jeleń Łoś ***, *Cervus Alces*, LINN., l'Elan, fr., das Ellenthier, niem., Лось albo Олень сохатый, ross., w Pol. rzadki, w Lit. i na B. Rus. dość pospolity, w Infl. Pol. niekiedy stada ich do kilkadziesiąt sztuk wynoszą. Mast. T. III. str. 44 i 45.

ПОДРОДZAJ II.

DANIEL, *Dama.*

Gatunki.

2. **Jeleń Daniel**, *Cervus Dama*, LINN.; Le Daim, fr. Dammhirsch, niem.; Лань или Чубарый Олень, ross.; mieszka dziko w K. Poz., i w Gal., podług Kluka i Rzącz., miał niegdyś znajdować się w lasach Lit. i Infl., dzisiaj w Litwie utrzymuje się tylko w zwierzyńcach. Mast. T. III. str. 47.

P O D R O D Z A J I I I.

J E L E Ń, *Elaphus*.

3. **Jeleń pospolity**, *Cervus Elaphus* LINN., Le Cerf. fr. der Edelhirsch, niem., Обыкновенный Олень, ross.; W. Pol., Gal. i K. Poz., nie rzadki, lasy Radomskie i Niepołomieckie niegdyś sławne były z łowów na to zwierze, w Lit. i Infl. znajdują czasem w ziemi po brzegach jezior jelenie rogi, co jest dowodem, iż i w tych stronach one mieszkały. Mastol. T. III. str. 47—48.

P O D R O D Z A J I V.

S A R N A, *Capreolus*.

4. **Jeleń Sarna**, * *Cervus Capreolus*, BRISS., Le Chevreuil, BUFF., Chevreuil de Tartarie, CUV., das Reh, niem., Козуля, ross.; pospolita w Pol., Lit., B. Russ. i Infl., na Podo., rzadko widzieć się daje. Mast. T. III. str. 56.

P O K R E W I E Ń S T W O I I.

B Y C Z E, *Bovidae*, Bonap.(23) A N T Y L O P Y, *Antilepina*.

R O D Z A J I I.

P O D R O D Z A J I.

A N T Y L O P A, *Antilope*, Pall.

G a t u n k i.

1. **Antylopa Suhak**, *Antylope Saiga*, PALL., Le Saiga, BUFF., Die Wilde Steppenziege, niem., Сайгакъ albo Моргачъ, ross.; podług Rzącz., dość obficie znajdować się miały Suhaki na Ukrainie koło Humania i Taszlika przed zaludnieniem stepów. Mast. T. III. str. 80.

P O D R O D Z A J II.

SKAŁOKOZ, *Rupicapra*.

G a t u n k i.

2. **Antylopa Gemza**, *Antilope Rupicapra*, LINN., Kozka dzika albo skalna, RZĄCZ., Le Chamois, BUFF., Die Gemze, niem., Дикая Коза, ross.; mieszka w górach Karpackich, w Gal., dawniej pospolita dzisiaj rzadka. Mast. T. III. str. 114—115.

(24) WOŁY, *Bovina*.

R O D Z A J III.

KOZIEŁ, *Capra*, Linn.

P O D R O D Z A J I.

KOZIEŁ, *Capra*, Linn.

G a t u n k i.

1. **Kozieł skalny**, *Capra Ibx*, Le Bouguetin, fr., Der Steinbock, niem., Каменный Козель, ross., w Tatrach bardzo już rzadki. Mast. T. III. str. 117.
2. **Kozieł domowy**, * *Capra hircus*, LINN., Le Boue fr., Die Ziege, niem., Козель, ross.; wszędzie pospolity w domostwie i wiele wyradza odmian. Mast. T. III. str. 123.

P O D R O D Z A J II.

OWCA, *Ovis*.

G a t u n k i.

1. **Owca domowa**, * *Capra Aries*, La Brebis, le mouton fr., Das Schaf. niem., Овца, ross.; tej odmiany w kraju naszym są następujące:
- a. *Owca pospolita* * *Aries Rusticus*, Polska, Węgierska, Обыкновенная Овца, ross.

- b. *Owca Ezelska* *, z wyspy Ezel, z wełną bardzo miękką lecz rzadką.
- c. *Owca Merynos* * *Aries Hispanicus*, Испанская Овца, ross.
- d. *Owca Angielska*, *Aries Anglicus*, Английская Овца, ross.
- e. *Owca długoogonowa Czerkieska*, *Aries longicaudatus*, Черкесская Овца, w południowych stronach Polski.
- f. *Owca prostopaga*, *Aries Strepsiceros*, Brebis de Valachie, BUFF.; Критская Овца, ross.; z rogami prostemi zwiniętymi w szrubę.
- g. *Owca szeroko ogonowa Kirgiska* * *Aries laticaudatus*, Mouton de Barbarie, BUFF., Овца широкохвостая, ross.; bez rogów, wełnę ma grubą rudawą, utrzymywana na B. Rusi., dla mięsa i łożu. Mast. T. III. str. 134—136.

R O D Z A J I V.

WÓŁ, *Bos*, Linn.

P O D R O D Z A J I.

B A W O Ł , *Bubalus*.

G a t u n k i.

1. **Wół Bawoł**, *Bos Bubalus*, Le Buffle, fr., Der Büffel, niem.; Буйволъ, ross.; W. Pol. i Lit. w niektórych dworach przyswojony. Mast. T. III. str. 143.

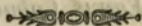
P O D R O D Z A J I I.

T U R , *Taurus*.

2. **Wół Zubr**, *Bos Urus*, Le Bison, fr., Der Aurochse, niem.; Зубръ albo Бизонъ, ross.; mieszkał nie-

gdyś w lasach Pol. Lit. B. Ruś. i Infl., jak świadczą nazwania miejsc, i znajdowane w ziemi ich rogi. Do r. 1627-go przebywały Zubry w Mazowszu pod Warszawą, dzisiaj trzymają się już tylko w Litwie w Gubern. Grodzieńskiej w puszczy Białowieżkiej i Swiśtockiej. Mast. T. III. str. 147—148.

3. **Wół domowy**, *Bos Taurus* * Linn, Le Boeuf. fr., Das Rind, niem.; БЫКЪ, ross.; odmiany jego w kraju są, Wół Europejski *Bos Europeanus*, Wół Styryjski czyli Węgierski w Gal., Wół Ukraiński na Ukrain., Woł. i Pod., Wół Litewski w Lit., i B. Rusi. Mast. T. III. str. 149.

R Z Ę D VIII.

O C I Ę Ż A Ł E, *Belluae*, Linn.

P O K R E W I E Ń S T W O I.

W I E P R Z A S T E, *Suidae*.

(25) Ś W I N I E, *Suinae*.

R O D Z A J I.

Ś W I N I A, *Sus*, Linn.

P O D R O D Z A J I.

Ś W I N I A W Ł A Ś C I W A, *Sus*.

G a t u n k i.

1. **Świnia dzika**, *Sus Scrofa Aper* *, Le Sanglier, fr., Das Wilde Schwein, niem.; Венрѣ albo Кабанъ, ross.; nie rzadka w Pol. na Woł. w Lit. Kur. i Infl., myśliwi małe dziki nazywają warchlakami, roczne pojedynkami, dorosłe odyńcami. Od Świni dzikiej po-

chodzi świnia domowa której w kraju są następujące odmiany: Świnia pospolita * *Sus Vulgaris.*, Św. Polska * *Sus Polonica*, race de Pologne, fr., mała rudawa, Świnia Angielska * *Porc Anglais de grande race*, Desm. Ciało bardzo przedłużone, białawe. Mast. T. III. str. 167.

P O K R E W I E Ń S T W O I I.

KOŃSKIE, *Equidae*, Bonap.(26) KONIE, *Equina*.

R O D Z A J I I.

KOŃ, *Equus*, Linn.

G a t u n k i.

1. **Koń pospolity**, *Equus Caballus*, LINN., le Cheval, fr., das Pferd, niem.; Лошадь, ross.

Tego Podgatunki są:

a. *Koń dziki*, *Equus Caballus Ferus*, RZĄCZ. I JUNDZ., konie dzikie miały się niegdyś znajdować w Litwie tudzież na Ukrainie koło Humania, Jahorlika i Czehryna, od konia dzikiego zdają się pochodzić konie włościańskie na Litwie i B. Rusi.

b. *Koń domowy* * *Equus caballus domesticus*, z jego rassy posiadamy w kraju następujące odmiany: Koń Polski, Ukraiński, Żmudzki, Kozacki, Moskiewski, Holsztyński, Angielski, Turecki i Arabski. Mast. T. III. str. 179—183.

2. **Koń Osieł**, *Equus Asinus*, LINN., l'Ane fr.; der Esel, niem., Осець, ross.

O d m i a n y.

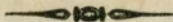
a. *Koń Osieł domowy*, *Eq. Asin. domesticus*, LINN.

b. *Koń Muł*, *Mulus*, le grand mulet. BUFF., Maulthier

niem.; *Муль*, ross., pochodzi z połączenia klaczy z osłem.

c. *Koń Mulik*, *Himnus*, le Bardeau, fr., le petit mullet, BUFF., Maul-esel, niem., *Муль Мескъ*, ross.; pochodzi z połączenia oślicy z koniem.

Te trzy odmiany osła w południowych stronach Polski, niekiedy i w Litwie używane bywają do posługi domowej. *Mast. T. III. str. 183.*

P T A K L

(A V E S)

niem: *M. l. d. ross.* pochodzą z potężnej klasy
 z osiem.
 Kow. *W. l. d. ross.* pochodzą z potężnej klasy
 z osiem.
 Te trzy odmiany osia w potężniejszych strach
 Polski, niekiedy i w Litwie używane były do po-
 stęgi domowej. *M. l. d. ross.* III. str. 183.

—

—

—

—

1. Koni *Polish*, *Equus caballus*, Linn. in *Charact.*
 fr. an. Pers. niem. *Jahrb.* ross.

Tego Podgatunku są:

a. Koni *Polish* *Equus caballus* *Ferax* Rzacz. z *Polish*.
 Koni *Polish* *Equus caballus* *Ferax* Rzacz. z *Polish*.
 Koni *Polish* *Equus caballus* *Ferax* Rzacz. z *Polish*.
 Koni *Polish* *Equus caballus* *Ferax* Rzacz. z *Polish*.
 Koni *Polish* *Equus caballus* *Ferax* Rzacz. z *Polish*.

b. Koni *Polish* *Equus caballus* *domesticus*, z jego
 rasą pochodzą w Litwie następujące odmiany: Koni
 Polski, Ukraiński, Żemicki, Kozłowski, Moskiewski,
 Holenderski, Angielski, Turcki i Arabski. *M. l. d. ross.*
 III. str. 179-182.

2. Koni *Polish*, *Equus caballus*, Linn. *FAUN.* in
 Essel, niem. *Oscar.* ross.

—

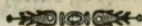
—

—

P T A K I

(A V E S)

P T A K I,
(A V E S).

R Z Ę D I.

PTAKI DRAPIEŻNE, *Rapaces*, *Dum.*, *Temm.*

ODDZIAŁ GŁÓWNY I.

PTAKI DRAPIEŻNE DZIENNE, *Rapaces diurni.*

R O D Z A J I.

SĘP, *Rzqcz.* *Vultur.* *Illig.*

G a t u n k i.

1. **Sęp kasztanowaty**, *TYZ.*, *Vultur Arrianus*, *Pic.* la *PEYR.* *Vul. Cinereus* *LINN.*, *Vautour* fr., *Geier* niem.; *Коршунъ*, ross., w Pol. rzadki, ubity w r. 1838 w Fajstawicach w pow. Krasnostawskim i w 1842 w Siemieniu, w pow. Radzyńskim, *Taczan.* *Spis ptaków gub. Lubelskiej*, opisanie gatunku, patrz *Ornitologia powszechną* T. I. str. 9.
2. **Sęp płowy**, *TYZ.*, *Vultur fulvus*, *BRIS.*, *Vautour griffon*, *TEMM.*, le *Perenoptère* *BUFF.*, *Бурый Грифъ*, ross.; mieszka w Karpatach.

R O D Z A J II.

ORŁOSEP, *Gypaetus*, *Storr.*

G a t u n k i.

1. **Orłosep brodaty**, *Gypaetus barbatus*, *Cuv.*, *Gypaete barbu*, *TEMM.*, *Der bartige Alpen-Geier-adler*, *Borkh.*,

Синорель, Грифонъ ягнятникъ, ross.; przed laty mieszkał w Karpatach, dziś już prawie wytępiony przez góralów dla szkód które wyrządzał. Ornit. T. I. str. 20—24.

R O D Z A J III.

SOKOŁ, *Rzącz. Falco, Linn.*

Oddział I.

SOKOŁY WŁAŚCIWE, *Falcones nobiles.*

G a t u n k i.

1. **Sokoł Białozor**, RZĄCZ. *Falco Gyrfalco*, PALL.; Gerfaut blanc, BUFF., der Mittelfalk niem., СОКОЛЬ Кречеть, ross., w Lit. lubo rzadko przelotem widzieć się daje. Ornit. T. I. str. 34.
2. **Sokoł Rarog**, RZĄCZ., *Falco lanarius*, BELLON., Faucon lanier, TEMM., Scheymer niem., СОК. Балабанъ, ross., na Podolu dosyć pospolity, w Lit. przelotem. Ornit. T. I. str. 32.
3. **Sokoł wędrowny**, JAR. *Falco peregrinus*, LINN., Lanier BUFF., Faucon passager, dwuletni. F. Sors, roczniak, w Lit. przelotem czasami się gnieździ w Lubelskim bardzo rzadki, Taczan., w Krak., na wiosnę i w jesieni spostrzegany, Wodz.; Ornit. T. I. str. 33.
4. **Sokoł Kobuz**, * RZĄCZ., *Falco Subbuteo*, LINN., Hobereau, BUFF., der Baum Falke, niem., СОК. Чеглокъ, ross., w Pol. i Lit. pospolity, gnieździ się, na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 38.
5. **Sokoł Drzemlik**, * RZĄCZ., *Falco Aesalon*, TEMM., le Rochier, BUFF., l'Emerillion (młody), der Steinfalke niem., Дербникъ, ross., w Litwie pospolity, w Pol.

od poprzedzającego rzadszy, czasami zimuje. Ornit. T. I. str. 38.

6. **Sokoł Pustułka**, * RZĄCZ., *Falco Pinunculus*, LINN., la Cresserelle, BUFF., der Thurmfalke, niem., Пустельга, ross., w Pol. i Lit. pospolity, mieszka po lasach i opuszczonych wieżach, zimuje. T. I. str. 39.

7. **Sokoł Pustułeczka**, TYZ., *Falco tinnunculoides*, Meisner., Faucon cresserellette, TEMM., Пустельга маленькая albo Блѣлокотникъ, ross., w Litwie w przełocie widywany, w Lubelskim gnieździ się, na zimę odlatuje, Taczan. Ornit. T. I. str. 39.

8. **Sokoł Kobuzek**, * TYZ., *Falco rufipes*, BESECK., variété du hobereau, BUFF., der Rothfuss, niem., Кобуць, Кобецъ, ross., w Lit. gnieździ się, w Pol. w okolicach błotnych dosyć pospolity, Tacz. Ornit. T. I. str. 40.

9. **Sokoł**, ——— *Falco cenchris*, ma być na Podolu postrzeżony.

O d d z i a ł II.

ORŁY, Aquilae.

G a t u n k i.

10. **Sokoł Orzeł Cesarski**, TYZ., *Falco Imperialis*, TEMM., Aigle Imperial. Temm., Aigle Mogilnik (młody) Gmel., Königs-adler, niem., Могальникъ, ross., na Woł. i Buk., rzadki, w Lit. bardzo rzadki, lecz czasami się gnieździ. Ornit. T. I. str. 45.

11. **Sokoł Orzeł przedni**, * RZĄCZ., *Falco fulvus* LINN., Grand Aigle, ou Aigle Royal, BUFF., Aigle blanc, BRIS., Orzeł Bielik, WAGA., Orzeł zyz. (złotogłów)

11. *Falco Crysaetos*, hr. WODZICKIEGO, widziany w Tatrach zdaje się odnosić do *Falco fulvus*, Orła przedniego, Лунь, Кобызь, ross., w Pol. Lit. i B. Rusi gniezdzi się i zimuje, RZĄCZYŃSKI namienia o białym Orle widzianym w Pol. w czasie koronaeyi Króla Michała. Ornit. T. I. str. 46.
12. **Sokoł Orzeł krzykliwy**, * albo plamisty Tyz., *Falco Naevius*, LINN., *F. maculatus* Lath., O. Orlik, WAGA, Aigle criard, TEMM., Капарушь, ross., w Lit. i Pol. nad wodami pospolity, gniezdzi się, na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 48.
13. **Sokoł Orzeł Włochaty**, Tyz., *Falco pennatus*, LINN., Aigle botté, TEMM., Orzeł ten najmniejszy z oddziału w Lit. widywany przelotem. Ornit. T. I. str. 49.
14. **Sokoł Orzeł łomignat**, RZĄCZ., *Falco leucocephalus*, LINN., Aigle a tête blanche TEMM., na Podolu ma być pospolitym, w Lubelskim w przelotach widywany Taczan. Ornit. T. I. str. 49—50.
15. **Sokoł Orzeł Bielik**, * STRON., (Myśl. ptasie) *Falco Albicilla*, LINN., Aigle pygarque, TEMM., der Fischadler, niem., Бѣлохвость, ross., w Gal. w Sandockim gniezdzi się, Wodz., w Pol. i Lit. pospolity, nad wodami gniezdzi się i zimuje. Ornit. T. I. str. 50.
16. **Sokoł Orzeł Rybitw**, * *Falco Haliaetus*, LINN., Aigle balbuzard, TEMM., See-Adler niem., Скопя, Скопецъ albo Бурякъ, ross., w Pol. w przelotach postrzegany Wodz., w Lubelskim gniezdzi się Taczan., w Lit. i B. Rusi nad wodami pospolity. Ornit. T. I. str. 52—53.
17. **Sokoł Orzeł krótkoszpón**, Tyz. *Falco brachy-*

dactylus, WOLF., Jean le blanc, TEMM., gniezdzi się w skalistych górach Krakowskiego i Olkuskiego Obwodu, Wodz., w Lubelskim rzadzy, na zimę odlatuje, Taczan., w Lit. bije Cietrzewie i Kuropatwy. Tyz. Ornit. T. I. str. 53—54.

O d d z i a ł III.

KOBUZY, *Buteones*, Meyer.

G a t u n k i.

18. **Sokoł Kobuz trzmielojad**, * GORSKI, *Falco apivorus*, LINN., Buse bondrée, TEMM., der Wespenbusard, niem., Мышеловка, ross., w Pol. i Lit. gniezdzi się na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 57.

19. **Sokoł kobuz myszolew**, * JUNDZ., *Falco Buteo*, LINN., vel *Vulgaris*, la Buse BUFF., Mausefalkę, niem., Саричь, ross., w Lit. i Pol. najpospolitszy, barwa pierza jego niestała i zmienna. Ornit. T. I. str. 58.

20. **Sokoł kobuz włochaty**, * JAR., *Falco lagopus*, LINN., Buse pattue, TEMM., Raufüssiger-busard, Borkh., Котюхъ, ross., w Lit. i Pol. pospolity, przybywa na zimę, trzyma się w otwartych polach lecz rzadko się gniezdzi. Ornit. T. I. str. 58—59.

O d d z i a ł IV.

KANIE, *Milvi*, Bechst.

G a t u n k i.

21. **Sokoł Kania**, * RZĄCZ., *Falco milvus*, LINN., vel *Regalis* PALL., Milan royal, BUFF., die Weihe albo Schwalbenschwanz, niem., Коршунъ, ross., w Kra-

- kowskim pospolita Wodz., w Lubelskim rzadka Tacz., w Lit. w niektórych okolicach pospolita w innych niewidziana. Ornit. T. I. str. 62.
22. **Sokoł Kania czarna**, Tyz. *Falco ater*, LINN., le milan noir ou Etoulien, TEMM., Каня черная albo Египетскій Коршунъ, ROSS., w Pol. i Lit., nie rzadka, trzyma się w okolicach lesnych nad wodami, gnieździ się, na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 62.

O d d z i a l V.

JASTRZĘBIE, *Astures*, Meyer.

G a t u n k i.

23. **Sokoł Jastrząb**, * RZĄCZ., *Falco palumbarius*, LINN., Jastrząb gołębiarz Wodz., l'Autorer, BUFF., der Habicht albo Taubenfalke niem., Ястребъ Тетерникъ ROSS., z całego rodzaju najwaleczniejszy, w płastwie domowym i w zwierzynie wielkie wyrządza szkody, w Pol., w Lit. i na B. Rusi pospolity, gnieździ się i zimuje. Ornit. T. I. str. 69.
24. **Sok: Jastrząb Krogólec**, * RZĄCZ., *Falco Nisus*, LINN., l'Epervier BUFF., der Sperber albo Vogelfalke, niem., Кошчикъ albo Перепелятникъ, ROSS., w całym kraju pospolity, gnieździ się i zimuje. Ornit. T. I. str. 76.

O d d z i a l VI.

BLOTNIAKI, *Jar.*, *Circi*, *Bechst.*

G a t u n k i.

25. **Sokoł błotniak błotny**, * JUNDZ., *Falco rufus*, LINN., le Busard de marais, BUFF., Weihe, niem.,

Лунь, ross., w Pol. i Lit., pospolity, nad błotami i wodami gnieździ się, na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 80.

26. **Sok. błotnik zbożowy**, * Tyz., *Falco cyanus*, MONTAGU., l'Oiseau St. Martin (stary, Sou buse) młody, BUFF., Halbweihe, niem., Полосатый соколъ, ross., mieszka i gnieździ się między zbożem w Pol. i Lit., na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 81.

27. **Sokol błotniak popielaty**, JAR., *Falco Cinnereus*, MONTAGU.; Busard Motagu. TEMM., Сѣроватый Лунь, ross., w Pol. i Litwie rzadszy od poprzedzającego, gnieździ się, na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 82.

ODDZIAŁ GŁÓWNY II.

PTAKI DRAPIEŻNE NOCNE, Rapaces nocturni

R O D Z A J I V.

SOWA, *Rzącz.*, *Strix*, Linn.

Oddział I.

SOWY DŁUGO OGONOWE, *Striges Macrourae.*

G a t u n k i.

1. **Sowa mszarna**, Tyz., *Strix microphthalmos*, Tyz., Str. Laponica, Retzius, Chouette Laponne, TEMM., la grande chouette grise de Suède, Cuv., Лапландская сова, ross., mieszka w Lit. w gubernii Mińskiej, pow. Dziśnieńskim w puszczy Postawskiej na mchach od ludzi nieuczęszczanych, gnieździ się na wierzchołkach sosen, pokarmem jój są zające bielaki, głuszce, pardwy. Ornit. T. I. str. 86—91.
2. **Sowa biała**, * JUNDZ., *Strix Nyctea*, LINN., le Har-

faug, BUFF., die Schnee-Eule, niem., Бѣлая сова Сѣверная, ross., w Pol. w Lub. przypadkowa, bardzo rzadka, TACZ., w Litwie późną jesienią zjawia się, bawi przez zimę, wiosną odlatuje, trzyma się chróstów, w Infantach dwa exemplarze tej sowy posiadałem. Ornit. T. I. str. 91.

3. **Sowa długo-ogonowa**, * TYZ., *Strix Macroura*, NATTER., *Strix Uralensis*, PALL., Chouette de Poural, TEMM., w Gal. gnieździ się w Tatrach Sandeckich, WODZ., w Lit., pospolita, mieszka w borach ogrodach, i w opuszczonych murach. Ornit. T. I. str. 93.

4. **Sowa Jarzębata**, TYZ., *Strix Funerea*, LINN., le Caparacoch, ou Chouette a longue queue de Sibérie, BUFF., Гусдеонская сова. ross., w Lub. czasami się gnieździ. TACZ. w Lit., pospolita w każdej porze roku, w dzień widzi doskonale. Ornit. T. I. str. 93.

O d d z i a I I.

SOWY KRÓTKO-OGONOWE NIEUSZATE, *Striges, Brachyurae inauritae.*

G a t u n k i.

5. **Sowa puszczyk**, * JUNDZ., *Strix Aluco*, MEYER., Chouette Hulotte, TEMM., Nacht Eule, niem., Неясить, Свѣтло Сѣрая сова, ross., w Pol. i Lit. bardzo pospolita, gnieździ się i najczęściej po gumnach przemieszkiwa. Ornit. T. I. str. 95.

6. **Sowa Sowka**, RZAČZ., *Strix passerina*, LINN., Chouette Chevêche TEMM., das Räuichen, niem., Сычь albo Колюкъ меньшей, ross., w Pol. pospolita, w Lit. rzadka. Ornit. T. I. str. 98.

7. **Sowa Pojdzka**, * TYZ., *Strix Tengmalmi*, LINN., Chouette Tengmalm TEMM., Rauchfus niem., gnieździ się w Tatrach Saudeckich Wodz., w Lub., rzadka, Tacz., w Lit. pospolita. Tej to sowie pospółstwo przypisuje wywoływanie dusz z tego świata. Ornit. T. I. str. 99.
8. **Sowa Karliczka**, * JAR., *Strix Acadica*, GMEL., Chouette chevechette TEMM., Сиринь Малоросальнй, ross., w Pol. rzadka gnieździ się, w Lit., częsta w starych ogrodach. Ornit. T. I. str. 100.
9. **Sowa płomykowata**, * TYZ., *Strix Flammea*, LINN., Chouette Effrayée TEMM., der Schläyerkauz, niem., Borkh., w Pol. i Lit. pospolita, mieszka w murach opuszczonych bardziej niż w lasach, gnieździ się. Ornit. T. I. str. 102.

O d d z i a I III.

PUHACZE CZYLI SOWY USZATE, *Striges auritae*.

G a t u n k i.

10. **Sowa puhacz błotny**, * TYZ., *Strix Brachyotos*, LATH., Hibou brachiôte, TEMM., Сова болотная, ross., w Lub. i Lit., pospolita na błotach torfowych, gnieździ się, ta jedna z sow krajowych na zimę odlatuje, w śród dnia doskonale widzi. Ornit. T. I. str. 104.
11. **Sowa puhacz właściwy**, * RZĄCZ., *Strix Bubo*, LINN., Hibou grand-duc, TEMM., der Uhu, Borkh., Филинь, ross. w Pol. i Lit., pospolity, mieszka w lasach i opuszczonych murach. Ornit. T. I. str. 105.
12. **Sowa puhacz uszaty**, * JUNDZ., *Strix Otus*, LINN., Hibou moyen-duc, BUFF., die kleine Ohr-Eule, niem.,

Borkh., Сова ушатая, ross., w Pol. i Lit. pospolity po lasach. Ornit. T. I. str. 109.

13. **Sowa pułacz syczek**, Tyz., *Strix Scops*, LINN., Hibou Scops, TEMM., le petit-duc BUFF., die kleine Ohr-Eule, niem., Сычъ Европейскій, ross., w Pol. rzadki lecz się gnieździ, Tacz., w Lit. też rzadki, w każdej porze roku się znajduje, mało co wymiarem S. Karliczkę przewyższa. Ornit. T. I. str. 111.

— 10 —

R Z Ę D II.

ŻARŁOCZNE, Omnivores,

R O D Z A J I.

KRUK, Rzącz., *Corvus*, Linn.

Oddział I.

K R U K I W Ł A Ś C I W E.

G a t u n k i.

1. **Kruk właściwy** *, Tyz., *Corvus Corax*, LINN., Corbeau noir, TEMM., der Kolk rabe, niem., Воронъ, ross., w całym kraju pospolity, zimuje. Ornit. T. I. str. 132.
2. **Kruk wroniec** * Tyz., *Corvus corone*, LINN., Corneille noir, TEMM., Die Raben Krähe, niem., черный Воронъ, ross., w Krak. widywany, Wodz., w Pol. w Lub. pospolity Tacz., w Lit., rzadki, w Infl. w R. 1850 widziany, w r. 1851 w jesieni w towarzystwie wron i kawek tubity. Ornit. T. I. str. 135.
3. **Kruk Wrona** * Rzącz. *Corvus cornix*, LINN., Corneille mantelée, BUFF., die Krähe, niem., Ворона, ross., w całym kraju najpospolicza. Ornit. T. I. str. 136.
4. **Kruk Gawron** *, Rzącz., *Corvus frugilegus* LINN.,

le Freux, BUFF., die Saat-Krähne, niem., Грачъ, ross., w Lub. w przelotach w jesieni i na wiosnę pospolicie Tacz., niekiedy zimuje, w Lit. wielkimi stadami się okazuje, lecz nie wszędzie się gniezdzi, wśród Dźwiny koło Druż na wyspie Bernardyńskiej i w Infl. w Kraślawiu gromadnie się gniezdzi, w zbożach wielkie wyrządza szkody, na zimę odlatuje. Młode gawrony solone służą za specyaf Bernardynom Drujskim. Ornit. T. I. str. 137.

5. **Kruk Kawka** * RZACZ., *Corvus monedula*, LINN., le Choucas, BUFF., die Dohle, niem., Гапка, ross., w Pol. i Lit. pospolita, zimuje i czasami się gniezdzi po wysokich i starych wieżach. Ornit. T. I. str. 137.

Oddział II.

S R O K A, *Pica*, *Briss.*

Kruk Sroka * RZACZ., *Corvus Pica*, LINN., la Pie BUFF., Garrule Pie, TEMM., die Elster, niem., Сорока, ross., pospolita w całym kraju. Ornit. T. I. str. 140.

Oddział III.

S O J K A, *Garrulus*, *Temm.*

7. **Kruk Sojka** * RZACZ., *Corvus glandarius*, LINN., Geai, BUFF., der Holzheher albo Nusbeisser, niem., Соя Сонка, ross., w całym kraju pospolita. Ornit. T. I. str. 144.

8. **Kruk Sojka Złowroga**, TYŻ., *Garrula infausta*, BRISS., *Corvus Mimis*, PALL., Garrule imitateur, TEMM., Geai de Sibérie, BUFF., Ронжа, ross., ptak ten północny postrzeżony został w Karpatach, trzyma się w miej-

sach gdzie rosną *Pinus Cembra* i *Laryx*, chytrze ludzi od gniazda odwodzi. Czy w Karpatach gniezdzi się, i zimuje niema pewności. Ornit. T. I. str. 146.

R O D Z A J II.

ORZECHÓWKA *Rzącz.*, *Nucifraga*, *Briss.*

G a t u n e k.

1. **Orzechówka Stryzsek** * *Tyz.*, *Nucifraga Caryocataetes*, *Briss.*, *CASSENOIX BUFF.*, der Nuss-rabe, niem., Кедровка albo Ореховка, ross., w Krak. i Lub. w niektórych jesieniach widywana w przelocie, dosyć gromadnie, Wobz., Tacz., w Lit. i Infl. mieszka w gęstych lasach, do domów się niezbliża, żywi się orzechami laskowemi. Ornit. T. I. str. 148.

R O D Z A J III.

WROŃCZYK *Tyz.*, *Pyrrhocorax*, *Cuv.*

G a t u n e k.

1. **Wrończyk żółtodzioby** *Tyz.*, *Pyrrhocorax*, *pyrrhocorax*, *Cuv.*, Choucas des Alpes, *BUFF.*, Alpenkrähe, niem., Клаушца Альпийская, ross., mieszka w Karpatach w najwyższych Tatrach. Ornit. T. I. st. 149—150.
2. **Wrończyk ozerwonodzioby** *Tyz.*, *Pyrrhocorax graculus*, *TEMM.*, le Coracias des Alpes, *BUFF.*, Три-сунь, ross., czarny z połyskiem fioletowo purpurowym, mieszka w Karpackich tatrach razem z poprzedzającym, często w jednym stadzie. Ornit. T. I. str. 150.

R O D Z A J IV.

JEMIOŁUCHA *Rzącz.*, *Bombycilla*, *Briss.*

G a t u n e k.

1. **Jemiołucha Jedwabniczka** * *RZĄCZ.*, *Bombycilla*

garrula, TEMM., Jaseur de Bohême BUFF., Seidenschwanz, niem., Свиристель Европейскій, ros., do Lit. i B. Rusi przybywa corocznie w jesieni z północy wielkimi stadami, gdzie objadłszy jarzębinę i jadtowiec posuwa się ku południowi do Polski i Czech, na wiosnę wraca mniejszemi stadkami, żywiąc się pączkami modrzewiów i innych drzew, w lecie niekiedy parami po lasach postrzegać ją można, być więc może iż opóźnione pary i u nas się gnieźdzą. Ornit. T. I. str. 166.

R O D Z A J V.

KRASKA, *Rzącz.*, *Coracias*, Linn. i Cav.

G a t u n e k.

1. **Kraska gwarliwa** * TYZ., *Coracias garrula*, LINN., le Rollier d'Europe, BUFF., Racke albo Mandel Krähe, niem., Синоворонка обыкновенная. ross., do Pol. i Lit. w Maju przylatuje, gnieździ się i w Sierpniu odlatuje, jest to jeden z piękniejszych krajowych ptaków. Ornit. T. I. str. 172.

R O D Z A J VI.

WILGA, *Rzącz.*, *Oriolus*, Linn.

G a t u n e k.

1. **Wilga żółta** * TYZ., *Oriolus galbula*, LINN., Lorient, BUFF., Pirol, albo Gold-amsel, niem., Иволга. ross., w Pol. i w Lit. pospolita, przybywa w Maju, żywi się w ogrodach wiśniami. Ornit. T. I. str. 173.

R O D Z A J VII.

SZPAK, *Rzącz.*, *Sturnus*, Linn.

G a t u n e k.

1. **Szpak skorzec** * TYZ., *Sturnus Varius*, vel vul-

garis, MEY., i LINN., Sansonnet, ou Etoirneau, BUFF., der Staar, niem., Скворецъ, ross., w Polsce i Lit. polspolity, ze wszystkich wędrujących ptaków do nas najwcześniej przylatuje, gnieździ się po starych drzewach i w jesieni wielkimi gromadami odlatuje. Orn. T. I. s. 195.

R O D Z A J VIII.

PASTERZ, Tyz., Pastor, Temm.. *Gracula Sturnus paradisea*, Lin.

G a t u n k.

1. **Pasterz różowy** Tyz., *Pastor roseus*, TEMM., Merle Couleur de rose, BUFF., die Rosenfärbige Aker Drosel, niem., Каменный Скворецъ, ross., w Krak. postrzegany Wodz., na Pod. i Ukrai. nie rzadki Tyz., on to mnogimi stadami ściga szarancze i nią się żywi. Ornit. T. I. str. 200 i 201.

R Z Ę D III.

OWADOŻERNE, Insectivores, Temm.

R O D Z A J I.

DROZD *Rzącz.*, *Turdus*, Linn.

Oddział I.

DROZDY WŁAŚCIWE.

G a t u n k i.

1. **Drozdz pstry**, Tyz., *Turdus varius*, PALLAS, Merle variée ou de Withe, TEMM., Дроздъ разноцвѣтный, ross., do gór Karpac. ma przypadkowo zalatywać. Ornit. T. I. str. 221.
2. **Dr. Jemicłowy**, Tyz., *Turdus vicivorus*, LINN., Draine ou Drenne, BUFF., Mistel-drossel, niem., желтоносый Дроздъ albo Деряба, ross., mieszka w bo-

rach w Krak. i Gal. w górach Sandeckich gdzie się gniezdzi i żywi jemioła, Wodz., w Lit. nie zimuje. Ornit. T. I. str. 222.

3. **Dr. Kwiczol** *, Rzacz., *Turdus Pilaris* LINN., Litorne, BUFF., der Krammets-vogel, niem., Рябинникъ, Дряба, ross., w Pol. i w Lit. pospolity, przylatuje wcześniej od pierwszego, gniezdzi się i czasami zimuje, w jesieni wielkimi stadami z północy na południe do Polski i Czech ciągnie, żywi się jałowcem, mięso jego aromatyczne, w jesieni jest przedmiotem handlu Karpackich góralow. Ornit. T. I. str. 223.

4. **Dr. spiewak** * Tyz., *Turdus musicus*, LINN., Grive des vignes, BUFF., die Sang Drossel, niem., Пѣвчій Дроздъ, ross., w niektórych stronach Paszkotem zwany. W Polsce i Lit. pospolity, wiosną wczesnie przybywa, gniezdzi się, w jesieni gromadami odlatuje. Ornit. T. I. str. 224.

5. **Drozd rdzawo-boczny** *, JAR., *Turdus iliacus* LINN., Grive mauvis, BUFF., die Wein-drossel, albo Roth-drossel, niem., Желтобровый дроздъ albo ореховый, ross., w Pol. pospolity, gniezdzi się w Tatrach Sandeckich, Wodz., do Lit. gromadnie przybywa, gniezdzi się i wczesnie odlatuje. Ornit. T. I. str. 225.

6. **Dr. Obrożny**, Tyz., *Turdus torquatus*, TEMM., Merle à plastron blanc, BUFF. albo M. de montagne, Dr. Grzywka, Gmin., Дроздъ Ошейниковый, ross., w Lub. B. R. Tacz., w Tatrach Sandeckich gniezdzi się, Wodz., hr. Tyzenhauz sądzi iż na Ukrai. i Pod. może się znajdować. Ornit. T. I. str. 228.

7. **Dr. Kcs** *, Rzacz., *Turdus merula* LINN., Merle

- noir, BUFF., die Amsel albo Schwarz drossel, niem., Черный дроздъ, ross., w całym kraju pospolity, weześnie na wiosnę przybywa, gnieździ się, na zimę odlatuje, w Lub. czasem zimuje. Tacz. Ornit. T. I. str. 228.
8. **Dr. Czarnogardlisty**, JAR., *Turdus Atrogularis*, TEMM., Merle à gorge noire, TEMM., Дроздъ чернозобый, ross., mieszka w Karpatach, widziany też w Krak. nad Przemszą, Wodz.. Ornit. T. I. str. 230.
9. **Dr. Naumana**, TYZ., *Turdus Naumannii* TEMM., Merle Naumann, TEMM.; spostrzegany w Karpatach lecz niewiadomo czy się gnieździ. Ornit. T. I. str. 231.

O D D Z I A Ł II.

DROZDY SKALNE.

10. **Dr. Modrak**, JAR., *Turdus Cyanus, et Solitarius*, LINN., Merle Solitaire ou bleu, BUFF., Дроздъ Синий, ross., ptak ten koloru modrego, mieszka pojedynczo w górach skalistych Karpat. i na Podolu. Ornit. T. I. str. 237.
11. **Dr. skalny**, TYZ., *Turdus Saxatilis*, LATH., le Merle de roche, BUFF., Дроздъ каменный, ross., mieszka w Kar., w Krak., w Olkuskim gnieździ się w rozpadlinach skał, Wodz. i Tacz.. Ornit. T. I. str. 239.

R O D Z A J II.

Pluszcz, Jar., *Cinclus*, Bechst.

G a t u n e k.

1. **Pluszcz wodny** *, JAR., *Cinclus aquaticus*, BECH., le Merle d'Eau, BUFF., Schwätzer, albo Wasseramsel, niem., Оляпка водяная, ross., ptak ten szpakiem

wodnym zwany, trzyma się w zimie bystrych niezamarzłych strumieni, w Krak. pospolity, Wodz., w Lub. i w Lit. R., w Inflan. Pol. w Krastawiu w r. 1832 ubity w zimie. Ornit. T. I. str. 255.

R O D Z A J III.

DZIERZBA *Rzącz.*, *Lanius*, *Linn.*

G a t u n k i.

1. **Dzierzba srokosz ***, *RZĄCZ.*, *Lanius Excubitor*, LINN., Pie grièche grise, BUFF., der graue Wükger, niem., Сорокопуть, ross., w Pol. i w Lit. pospolita, częstokroć zimuje nawet w Infl., Ornit. T. I. str. 298.
2. **Dzierzba Czarnoczarna**, *JAR.*, *Lanius minor*, Pie grièche à poitrine rose, TEMM., Pie-gr. d'Italie, BUFF., Сорокопуть меньшей, ross., w Krak. i Lub. gnieździ się, na zimę odlatuje, Wodz. i TACZ. Ornit. T. I. str. 299.
3. **Dzierzba rdzawo-karczysta ***, *TYZ.*, *Lanius rufus*, BRISS., Pie grièche rousse, TEMM., Сорокопуть рыжий, ross., w Pol. gnieździ się, w Lit. dosyć rzadka. Ornit. T. I. str. 300.
4. **Dzierzba Cierniokręt ***, *JAR.*, *Lanius Collurio*, BRISS., Pie grièche Ecorcheur, BUFF., der Neuntödter, niem., Сорокопуть желна, ross., w Pol. i w Lit. pospolita, gnieździ się, na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 300.

R O D Z A J IV.

MUCHOŁÓWKA, *Kluk.*, *Muscicapa*, *Linn.*

G a t u n k i.

1. **Muchołówka szara ***, *JAR.*, *Muscicapa grisola*,

- LINN., Gobe mouche Gris, TEMM., der Gestreifte Fliegenfänger, niem., Мухоловка сѣрая Европейская, ross., w Pol. i Lit. pospolita, wiosną przylatuje, w Sierpniu po wyprowadzeniu potomstwa odlatuje. Ornit. T. I. str. 384.
2. **Much. białoszyjka**, TYZ., *Muscicapa Albicollis*, TEMM., Gobe mouche à collier, TEMM., Мухоловка бѣлошейка, ross., w Pol. i Lit. gnieździ się, wcześniej odlatuje. Ornit. T. I. str. 385.
3. **Much. żałobna** *, TYZ., *Muscicapa Luctuosa*, TEMM., Gobe mouche bec-figue, TEMM., w Pol., Lit., Infl., gnieździ się w ogrodach lecz nie zimuje. Ornit. T. I. str. 385.
4. **Much. Rdzawka** *, TYZ., *Muscicapa parva*, BECHST., Gobe mouche rougeatre, TEMM., Мухоловка малая, ross., Muchołówka ta z gardzielem szyją i piersiami jasno rdzawemi, mieszka przez lato w Lit. i w Infl. P. w lasach borowych, w Krasławiu nad Dźwiną od lat kilka co rocznie widywana. Czy się gnieździ i zimuje niewiadomo. Ornit. T. I. str. 385—386.

R O D Z A J V.

GAJÓWKA, Tyz., *Sylvia Lath.*, Temm., *Motacilla*, Linn.

O d d z i a l I.

TRZCIONKI, Tyz., *Calamodytae*, Meyer.

G a t u n k i.

1. **Gajówka Drozdówka**, TYZ., *Sylvia turdoides*, MEYER., la Rousserolle BUFF., Sānger niem., w Krak. rzadka Wodz., w Lub., i Pińszczyźnie pospolita, trzyma się nad wodami, trzciną i sitowiem zarosłemi,

wiosną przez noc całą śpiewa i gnieździ się, na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 425.

2. **Gajówka strumieniowa**, * Tyz., *Sylvia fluviatilis*, MEYER., Bec-fin riverain, TEMM., w Pol., w Lub., rzadka w przelocie, Таз., do Lit. nie każdego roku przybywa, mieszka nad strumieniami w gęstych wiklinach. Ornit. T. I. str. 426.
3. **Gajówka Świerszczak**, Tyz., *Sylvia Locustella*, LATH., Bec-fin locustelle, TEMM., la Fauvette tachetée BUFF., Виноягодникъ, ross., w Pol., i Lit., rzadsza od poprzedniej, mieszka nad wodami. Ornit. T. I. str. 426.
4. **Gajówka Rokitniczka**, * Tyz., *Sylvia phragmitis*, BECHST., Bec-fin phragmite, TEMM., Schilfsänger, niem., w Pol. i w Litwie pospolita, mieszka nad wodami w trzcinach. Ornit. T. I. str. 428.
5. **Gajówka Trzcionka**, Tyz., *Sylvia arundinacea*, LATH., Bec-fin Effarvate, TEMM., Пѣвунецъ albo Травничекъ камышевый, ross., w Krak., pospolita, Wodz., w Lub., rzadsza, Таз., gnieździ się, na zimę odlatuje, w Lit., pospolita. Ornit. T. I. str. 428.
6. **Gajówka Łozówka**, * Tyz., *Sylvia Palustris*, BECHST., Bec-fin Verderolle, TEMM., Травничекъ лѣсной, ross., w Krak., rzadka, Wodz., w Pol. i w Lit. gnieździ się, na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 428.
7. **Gajówka łączna**, *Sylvia Cariceti*, NAUM., w Krakow. rzadka i nie w każdym roku spostrzegana, Wodz., Spis systematyczny ptaków dawniej ziemi Krak. Biblioteka Warsz. Luty 1850 str. 351.

O d d z i a ł II.

PIEGŹE CZYLI GAJÓWKI WŁAŚCIWE, *Currucæ, Meyer.*

G a t u n k i.

8. **Gajówka Słowik rdzawy**, * Tyz., *Sylvia Luscinia*, LATH., le Rossignol, BUFF., der Nachtigall, niem., Соловей, ross., w Pol., w Lit. i na B. Rusi pospolity, śpiewa więcej w dzień jak w nocy, na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 432.
9. **Gajówka Słowik szary**, * Tyz., *Sylvia Philomela*, BECHST., Bec-fin Philoméle ou grand rossignol, TEMM., der Sprosser, niem., Большой Венгерский Соловей, ross., mieszka przez lato w całym kraju koło wód, śpiewa w nocy; od rdzawego u nas pospolitszy, na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 432.
10. **Gajówka Lutniczka**, Tyz., *Sylvia Orphea* TEMM., Bec-fin Orphée, TEMM., Травничекъ, ross., ma się znajdować w kraju ten pięknie śpiewający ptaszek, lecz mieszkanie jego i migracya wątpliwa. Ornit. T. I. str. 433.
11. **Gajówka Jarzębata**, * Tyz., *Sylvia nisoria*, BECHST., Bec-fin gayé, TEMM., Травничекъ Ястребинный, ross., w Pol., i w Lit. nie rzadka, gnieździ się, ćwirkając człowieka od gniazda odwodzi. Ornit. T. I. str. 434.
12. **Gajówka Czarnobista**, * Tyz., *Sylvia atricapilla*, LATH., Fauvette à tête noire, BUFF., Черноголовикъ, ross., w Pol. i Lit. pospolita, wczesnie na wiosnę przybywa, pod koniec sierpnia odlatuje. Ornit. T. I. str. 436.
13. **Gajówka ogrodowa**, * Tyz., *Sylvia hortensis*,

- Bechst., Вес-фин Fauvette, ТЕММ., Травничекъ Садовыйъ albo Малиновка, ross., w Pol. i w Lit. pospolita, gniezdzi się w krzakach agrestowych, spiew. ma przyjemny. Ornit. T. I. str. 437.
14. **Gajówka popielata**, * Tyz., *Sylvia Cinerea*, LATH.; Вес-фин grisette, ТЕММ., Fauvette grisette BUFF., Травничекъ лѣсной, ross., w Pol. i w Lit. pospolita. Ornit. T. I. str. 437.
15. **Gajówka Piegża**, * Rzacz., *Sylvia Curruca*, LATH., Fauvette babillarde BUFF., Вес-фин Babillarde. ТЕММ., Травничекъ Пересмѣшка, ross., w Lit. najpospolitsza. Ornit. T. I. str. 438.
16. **Gajówka Rudzik**, * Tyz., *Sylvia Rubecula*, LATH., La gorge rouge, BUFF., Вес-фин rouge-gorge, ТЕММ., Das Rothkehlchen, niem., Рѣполокъ, ross.. Ptak ten z szyją i piersiami rudo-pomarańczowego koloru pospolity w Pol., i Lit. po lasach i ogrodach, gniezdzi się i zimuje. Ornit. T. I. str. 441.
17. **Gajówka Modra**, * Tyz., *Sylva Suecica*, LATH., Вес-фин gorge-bleu, ТЕММ., Das Blaukehlchen, niem., Синошейка, ross., Ptak ten z szyją lazurową błękitną w Pol., Lit. i Infl. pospolity, gniezdzi się w bliskości wód, na zimę odlatuje. Ornit. T. I. str. 442.
18. **Gajówka Корпуська**, Tyz., *Sylvia Fithys Scopoli.*, Вес-фин rouge-queue, ТЕММ., Das Rothschaenzchen, niem., Варакушка сѣрая albo Черногрудка, ross., w Krak., w Karpatach pospolita, Wodz., w Lub. rzadsza, Tacz., w Lit. niepostrzeżona. Ornit. T. I. str. 442.
19. **Gajówka Pleszka**, * Tyz., *Sylvia Phoenicurus*,

LATH., Murowy słowik Gmin., Bec-fin de murailles, TEMM., Rossignol de murailles, BUFF., Schwarzkelchen, niem., Горихвостка, ross., w Pol. i Lit. pospolita, mieszka po ogrodach, blisko domów, gnieździ się po starych murach. Ornit. T. I. str. 443.

O d d z i a ł III.

MUCHARKI, *Muscivorae*, Meyer.

G a t u n k i.

20. **Gajówka Szczębiotliwa***, Tyz., *Sylvia hippolais*, LATH., Fauvette de roseau, BUFF., Bec-fin à poitrine jaune, TEMM., Die Gelbbrust, niem., Пѣночка Желточревая, ross., w Pol. i w Lit. pospolita, mieszka w gajach i ogrodach w bliskości wód. Ornit. T. I. str. 444.
21. **Gajówka świstunka***, Tyz., *Sylvia Sibilatrix*, BECHST., Bec-fin Siffleur, TEMM., Пѣночка зеленая, ross., w Pol. i Lit. nie rzadka, mieszka w gajach zielonych. Ornit. T. I. str. 444.
22. **Gajówka Pierwiosnka**,* Tyz., *Sylvia Trochilus*, LATH., Bec-fin pouillot, ou chantre, BUFF., Die kleine Grausmücke albo Läufer, niem., Пѣночка обыкновенная, ross., w Pol. i Lit. pospolita, w ogrodach i gajach brzozowych. Ornit. T. I. str. 445.
23. **Gajówka rudawa**,* Tyz., *Sylvia Rufa*, LATH., Bec-fin Veloce, TEMM., w Pol., Lit. i B. Rus. dosyć pospolita, mieszka w borach sosnowych, wierzchołki drzew są jej ulubionym siedliskiem. Ornit. T. I. str. 446.

R O D Z A J VI.

KRÓLIK *Rzacz.*, *Regulus*, *Rai.*, *Cuv.*

G a t u n k i.

1. **Królik ozubaty**, * *Rzacz.*, *Regulus cristatus*, *Rzacz.*, Roitelet ordinaire, *TEMM.*, das Goldhaehnenchen, niem., Королекъ, ross., w całym kraju po borach pospolicie, gnieździ się i zimuje. *Ornit. T. I. str. 468.*
2. **Królik Zniczok**, * *Tyz.*, *Regulus ignicapillus*, *BREHM.*, Le Souci, au le poule *BUFF.*, Roitelet triple bandeau, *TEMM.*, Cesarzyk Gors., w kraju od pierwszego rzadszy. *Ornit. T. I. str. 469.*

R O D Z A J VII.

STRZYŻYK, *Rzacz.*, *Troglodytes*, *Cuv.*

G a t u n k i.

1. **Strzyżyk Wołowe Oczko**, * *Rzacz.*, *Troglodytes vulgaris*, *TEMM.*, Le Troglodyte, *BUFF.*, Zaunkönig, niem., Кропивникъ, ross., w Pol. pospolicie, w części zimuje, *Tacz.*, w Lit., do Listopada bawi, gnieździ się. *Ornit. T. I. str. 473.*

R O D Z A J VIII.

OPOCZNIK, *Tyz.*, *Saxicola*, *Bechst.*

G a t u n k i.

1. **Opochnik białorzytka**, * *Tyz.*, *Saxicola Oenanthe* *BECHST.*, Le cul-blanc, vitrec, ou motteux, *BUFF.*, Stein. Schmäler, niem., Białochwostek, Kamienniczek *Gmin.*, Попутчикъ Обыкновенный, ross., w Pol. i w Lit. latem w kamienistych miejscach pospolicie. *Ornit. T. I. str. 477.*
2. **Opochnik białobrwisty**, * *JARO.*, *Saxicola rubetra*,

BECHST., le tarier, BUFF., Traguet tarier, TEMM., der grosse Steinschmätzer, niem., Каменьшикъ albo Чекканъ черношейкйй, ross., w Pol. i Lit. pospolarity, gnieździ się w rzadkich zaroslach na kębach błotnistych. Ornit. T. I. str. 480.

3. **Opoczniak czarnogłowy**, TYZ., *Saxicola rubicola*, BECHST., le traguet rubicole, TEMM., der Kleinstein, Schmätzer, niem., Шекканчикъ чернозобикъ, ross., w Krak. i w Karpatach pospolarity, w kamienistych okolicach, Wodz. Ornit. T. I. str. 480.

R O D Z A J IX.

PŁOCHACZ, *Jar.*, *Accentor*, *Bech.* *Temm.*

G a t u n k i.

1. **Płochacz Alpejski**, *JAR.*, *Accentor Alpinus*, BECHST., Fauvette des Alpes, BUFF., Accenteur Pégot TEMM., Tlüe-vogel, niem., Завирушка Альпейская, ross., mieszka w Gal. w Karpatach, dla przyjemnego śpiewania po domach w klatkach bywa chowany. Ornit. T. I. str. 488.
2. **Płochacz czerwono-garlisty**, TYZ., *Accentor Calliope*, TEMM., Accenteur Calliope, TEMM., *Turdus Camschadensis*, GMEL., piękny ten ptak z gardzielem i przodem szyi jasno pąsowym, bardzo jest rzadki w Litwie, raz tylko widział go hr. Tyzenhauz w lesie Antokolskim koło Wilna, głos ma wdzięczny do słowiczego podobny. Ornit. T. I. str. 489.
3. **Płochacz Pokrzywnica***, JUNDZ., *Accentor modularis*, CUV., Accenteur mouchet, BUFF., Die Baumnachtigal, niem., Завирушка бурая albo Травни-

чекъ Певчій, ross., w Pol. i Lit. pospolity, w Marcu przylatuje, pierwszych dni Września odlatuje. Ornit. T. I. str. 490.

4. **Płochacz górny**, Tyz., *Accentor montanellus*, TEMM., Accenteur montagnard TEMM., Завирушка горная, ross., wiosną zalatuje do gór Karpackich. Ornit. T. I. str. 490—491.

RODZAJ X.

PLISZKA, Rzącz., *Motacilla*, Lath.

G a t u n k i.

1. **Pliszka biała** *, JUNDZ., *Motacilla alba et Cinerea*, LINN., la Lavandière, BUFF., Bergerouette grise (młoda w barwie zimowej) hoche queue, Die weisse oder graue, BACH STELZE, niem., Бѣлая Плистовка или Тряюгучка, ross., w całym kraju pospolita. Ornit. T. I. str. 496.
2. **Pliszka Wolarka**, Tyz., *Motacilla Boarula*, LINN., Pliszka góraska, WODZ., Bergerouette jaune, TEMM., Плистовка строжелтая, ross., w przeciągu widziana w Krak. i latem w Tatrach Sandeckich, WODZ.. Ornit. T. I. str. 497.
3. **Pliszka żółta** *, KLUK., *Motacilla flava*, LINN., Bergerouette printanier, TEMM. Плистовка желтая, Ross., w Pol. i w Lit. pospolita na łąkach otwartych nad wodami, do nas znacznie później przylatuje od pliszki białej. Ornit. T. I. str. 498.
4. **Pliszka żółtawa**, Tyz., *Motacilla Flaveola*, TEMM., Bergerouette flaveole, TEMM., ma się w kraju znajdować? Ornit. T. I. str. 500.

R O D Z A J XI.

SWIERGOTEK, *Jar.*, *Anthus*, *Bechst.*

G a t u n k i.

1. **Świergotek nadwodny** *, *JAR.*, *Anthus aquaticus*, *BECHST.*, Alouette pipi, *BUFF.*, Pipit Spionelle, *TEMM.*, Alauda Campestris, *Gmel.*, Die Sumpflerche, albo Piper, niem., Шеврица водяная, ross., w Pol. i Karpat. przypadkowy, *Wodz.*, w Lit. się gnieździ. *Ornit. T. I. str. 503.*
2. **Świergotek Rudawy**, *TYZ.*, *Anthus rufescens*, *TEMM.*, Alauda campestris, *BECHST.*, Alouette des marais, *BUFF.*, Pipit rousseline, *TEMM.*, Die Brach-lerche, niem., Жаворонокъ Рыжеватый, ross., w Pol. w Lub. dosyć pospolity, *TACZ.*, w Lit. przelotny. *Ornit. T. I. str. 505.*
3. **Świergotek polny** *, *Anthus campestris*, Половая Шеврица, ross., w Lit. pospolity.
4. **Świergotek łączny**, *JAR.*, *Anthus pratensis*, *BECHST.*, le Cujelier, *BUFF.*, Pipit farlouse *TEMM.*, Die Kraut-lerche, niem., Луговая Шеврица, ross., w Krak. rzadko się gnieździ, *Wodz.*, w Pol. i w Lit. dosyć pospolity, gnieździ się na błotach, na zimę odlatuje. *Ornit. T. I. str. 505.*
5. **Świergotek drzewny**, *JAR.*, *Anthus arboreus*, *BECHST.*, la Farlouse, *BUFF.*, Pipit des buissons, *TEMM.*, Der Baum Pieper, niem., Шеврица древесная, ross., w Pol. i w Lit. dosyć pospolity. *Ornit. T. I. str. 507.*

R Z Ę D IV.

ZIARNOJADY, Granivorae, Temm.

R O D Z A J I.

SKOWRONEK, Rącz., *Alauda*, Linn.

G a t u n k i.

1. **Skowronek rolny** *, Tyz., *Alauda arvensis*, LINN., L'Alouette, BUFF., die Feldlerche, niem., Жаворонокъ, ross., w całym kraju pospolity. Ornit. T. II. str. 5.
2. **Skowronek borowy** *, RZĄCZ., *Alauda Arborea et nemorosa*, GMEL., Petite alouette huppée, BUFF., Alouette lulu, TEMM., Die Baum-lerche, niem., Лѣсной жаворонокъ albo Юла лѣсная, ross., mieszka w Pol. i w Litw. po borach, gnieździ się wiosną, samiec przededniem śpiewać poczyna. Ornit. T. II. str. 6.
3. **Skowronek dzierlatka** *, RZĄCZ., *Alauda Cristata*, LINN., le Cochevis, BUFF., la Coquillade, (odmianna stateczna), Die Haubenlerche, niem., Хохлатый жаворонокъ, ross., ptak ten od pospólstwa smieciuchą zwany, w Pol., Lit. i Infl. zimuje. Ornit. T. II. str. 6.
4. **Skowronek górniczek**, KLUK., *Alauda Alpestris*, LINN., Alouette de Sibérie, BUFF., Alouette hausse Col noir, TEMM., Юла желтая, ross., w Lub. zalatuje w ciężkie zimy, Tacz., do Lit., niekiedy ze Smiegułami przybywa, ptasznicy zowią go Filistynkiem. Ornit. T. II. str. 8.
5. **Skowronek krótko palcowy**, Tyz., *Alauda brachydactyla*, TEMM., Alouette à doigts courts ou Calandrelle, TEMM., Kurzzehige lerche, niem., Жаворонокъ, короткопальцый, ross., do Lit. ze skowronkiem po-

spolitym przybywa, lecz niewszędzie postrzegać się daje. Ornit. T. II. str. 9.

6. **Skowronek kalandra**, KLUK., *Alauda Calandra*, LATH., Calandre, BUFF., Жаворонокъ большой, ROSS., mieszka na Podolu, w Pol. i w Lit. niepostrzeżony. Ornit. T. II. str. 41.

7. **Skowronek czarny**, TYZ., *Alauda tatarica*, PALL., Жаворонокъ степной, ROSS., ma się czasami znajdować na Podolu, lub w Galicyi? Ornit. T. II. str. 42.

R O D Z A J II.

SIKORA, Rzycz., *Parus*, LINN.

Oddział I.

SIKORY LESNE.

Gatunki.

1. **Sikora większa** *, JUNDZ., *Parus Major*, LINN., Grosse Mésange, ou Charbonnière, BUFF., Die Kohlmeise, BRAU., Синица кузнечикъ, ROSS., w Pol. i Lit. pospolita po lasach i ogrodach. Ornit. T. II. str. 48.

2. **Sikora czarna** *, JUNDZ., *Parus Ater*, LINN., Mésange petite Charbonnière, TEMM., Die tannen meise, NIEM., Синица чернобрая, ROSS., w Pol. i w Lit. pospolita. Ornit. T. II. str. 49.

3. **Sikora modra** *, RZĄCZ., *Parus Coeruleus*, LINN., Mésange bleu, TEMM., Die Blaumeise, NIEM., Лазоревка, ROSS., w Pol., w Lit. i Infl. pospolita, guiezdzi się w lasach i ogrodach. Ornit. T. II. str. 49.

4. **Sikora czubata** *, RZĄCZ., *Parus Cristatus*, LINN., Mésange huppée, BUFF., Die Haubenmeise, NIEM., Хо-

- хлатая Синица, ross., w Pol. i w Lit. dosyć pospolita, w Infl. rzadsza. Ornit. T. II. str. 20.
5. **Sikora popielata**, Rzacz., *Parus palustris*, LINN., Mésange ponette, BUFF., Die Sumpfsmeise, niem., Камышевка albo Синица болотная, ross., S. Błotna, GORS., S. Czarnogłowa, Wodz., mieszka w lasach błotnistych Pol. i Lit. Ornit. str. 21. T. II.
6. **Sikora łazurowa** *, Tyz., *Parus Cyanus*, PALL., Mésange azurée, TEMM., Die Lasurmeise, niem., Синица Князёкъ, ross., w Lit. nader rzadka, zjawia się w tęgie zimy, ubita w roku 1823 w Postawach, u hr. Tyzenhauza gdzie się gnieździła, i w Infl. w Kraślawiu r. 1834. Ornit. T. II. str. 22.
7. **Sikora ogoniasta** *, JUNDZ., *Parus Caudatus*, LINN., Mésange a longue queue, TEMM., Die Schwanzmeise, Schnee-meise, niem., Синица длинохвостая, ross., w Pol., Lit. i Infl. pospolita, z powodu wezsnego gnieźdzenia się w połowie Marca w niektórych okolicach, zowią ją Raniuszką. Ornit. T. II. str. 23.

Oddział II.

SIKORY SITOWKI.

8. **Sikora wąsatka**, JAR., *Parus Biarmicus*, LINN., Mésange moustache, TEMM., Синица усатая, ross., w Lit. rzadka. Ornit. T. II. str. 28.

RODZAJ III.

REMIZ, Rzacz., Remiz, Cuv.

Gatunki.

1. **Remiz rzemieślnik**, Tyz., *Remiz pendulinus*, CUV.,

Parus Lithuanicus Polonicus, Le Remiz, BUFF., Mésange Remiz, ТЕММ., Die Volhinische beutel-meise klein, Der Remiz, pendulin meise albo Cotten-vogel, niem., Ремезъ albo Лангедокская Сяница, ross., mieszka w lasach nad rzekami i Jeziorami, gęstą wikliną i sitowiem zarosłemi, w Pol. nad Wisłą, Wieprzem i Bugiem, na Wołyniu nad Stuczą i Sterem, w Kijowskim nad Notecią, w Lit. w Pinszczyźnie nad Prypecią, Jesioldą i Pina, gniazda swe z puchu wierzb i trzciny utkane u drzew zawiesza. Ornit. T. II. str. 29—30.

R O D Z A J IV.

POSWIERKA, *Rzącz.*, *Emberiza*, Linn.

Oddział I.

POSWIERKI WŁAŚCIWE.

G a t u n k i.

1. **Poswierka czarnogłowa**, JAR., *Emberiza melanocephala*, SCOP., Bruant Crocotte, ТЕММ., Стрепатка черноголовая, ross., ptak ten ciemno rdzawy od spodu żółto cytrynowy, przyjemnie śpiewający, mieszka na Podolu. Ornit. T. II. str. 34.
2. **Poswierka proscowa**, TYZ., *Emberiza miliaria*, LINN., Bruant de France ou le proyer, BUFF., Die graue ammer, niem., Стрепатка обвинникъ albo сърой подорожникъ, ross., w Pol. i w Lit. pospolita, w kraju niezimuje, Wodz. Ornit. T. II. str. 34.
3. **Poswierka trznadel** *, RZĄCZ., *Emberisa Citrinella*, LINN., Bruant jaune, ТЕММ., Die Goldammer, niem., Стрепатка желтая albo овеянка, ross., w sa-

- łym kraju pospolita, w gajach i ogrodach, zimą do domów się wciska, nigdy niewędruje Ornit. T. II. s. 35.
4. **Poswierka potrzos***, RZĄCZ., *Emberiza Schoeniclus*, LINN., L'Ortolan de roseaux, BUFF., Bruant de roseaux, TEMM., Die Rohammer, niem., Стрепатка камышевая, ross., w Pol. i Lit. pospolita nad błotami w brzezinach. Ornit. T. II. str. 35.
5. **Poswierka białobista**, TYZ., *Emberiza Pithyornus*, PALL., Bruant à couronne lactée, TEMM., Стрепатка бѣлоголовая, ross., zimą zjawia się w Karpatach. Ornit. T. II. str. 37.
6. **Poswierka ogrodniczek**, RZĄCZ., *Emberiza hortulana*, LINN., Bruant Ortolan, TEMM., Der Ortolan Fettammer, gartenammer, niem., Ортоланъ albo Подорожникъ садовый, ross., mieszka w Karpatach i w Poznańskim. Ornit. T. II. str. 37.
7. **Poswierka modra**, TYZ., *Emberiza Caesia*, KRET., Bruant cendrillard TEMM., odkryta w Karpatach.
8. **Poswierka Swierszczak**, TYZ., *Emberisa Cirlus*, LINN., Bruant de Haye ou Zizi, BUFF., Стрепатка плетневая, ross., mieszka w Karpatach, głos ma podobny do cwierkania swierszcza. Ornit. T. II. str. 39.
9. **Poswierka Głuszek**, RZĄCZ., *Emberiza Cia*, LINN., Bruant fou, ou de pré, TEMM., Стрепатка глухая, ross., mieszka w Bukowinie, lubi miejsca otwarte górzyste. Ornit. T. II. str. 39.
10. **Poswierka błotna**———, *Emberiza Palustris*, mieszka w Litwie.

O D D Z I A Ł II.

P O S W I E R K I S Z P O N I A S T E .

G a t u n k i .

11. **Poswierka snieguła** *, RZĄCZ., *Emberiza nivalis*, LINN., Ortolan de neige BUFF., Orto: de passage (w barwie zimowej), Die Schneeammer, niem., Стрелатка Снѣжная, ross., do Infl., Lit. i Pol., przybywa ze sniegiem, żywi się po drogach końskim pomiołem, w połowie Marca odlatuje na północ. Ornit. T. II. str. 49.
12. **Poswierka skowronkoszpon**, JAR., *Emberisa Calcarata*, TEMM., Bruant montain, TEMM., ma zwiezdac czasami Bukowinę w Lit. niepostrzeżona. Ornit. T. II. str. 50.

R O D Z A J V.

KRZYŻODZIÓB, GORS., *Loxia*, Bris., Crucirostra, Daub., Mey.

G a t u n k i .

1. **Krzyżodziób papużka**, GORS., *Loxia pythiopsitaccus*, BECHST., Bec croisé perroquet TEMM., Der Kreuz Schnabel, niem., Клесть, ross., w Krak. i w Lub., latem i zimą widywany, lecz niewiadomo czy się gnieździ, Wodz., Tacz., w Lit. rzadki. Ornit. T. II. str. 84.
2. **Krzyżodziób Krzywodziób** *, RZĄCZ., *Loxia Curvirostra*, LINN., Bec croisé commun, BUFF., Der Krummschnabel albo tannen papagej, niem., Зеленой Клесть, ross., w Pol. i w Lit. w jesieni pospolity, w Gal. w górach Sandeckich, gnieździ się, Wodz., do Infl. niektórych jesieni wielkimi stadami przybywa, żywi się jagodami jarzębiny. Ornit. T. II. str. 85.
3. **Krzyżodziób białoskrzydły**, TYZ., *Loxia leuco-*

ptera, Gmel., Bec croisé leucoptère, Temm., Клясть блокрыльый, Ross., w niektóre lata w Krak. zalatuje, Wodz., w Kur. przypadkowie widywany. Ornit. T. II. str. 36.

R O D Z A J VI.

GIL, *Kluk.*, *Pyrrhula*, *Briss.*

G a t u n k i.

1. **Gil kłęsk**, *, Tyz., *Pyrrhula Eucleator*, Temm., Bouvreuil durbee, Temm., Gimpele., Hakenkernbeisser, niem., Шурь обыкновенный, Ross., w Pol. zjawia się w ciężkie zimy, Tacz., do Lit. i Infl., przybywa wielkimi stadami w Listopadzie każdego prawie roku, żywi się jarzębiną, którą objadłszy przenosi się w południowsze strony, na wiosnę wraca na północ, tak jest głupi, iż się brać z łatwością daje zarzuconemi na głowę włosianemi pelkami. Ornit. T. II. str. 90.
 2. **Gil Dziwoni** *, Tyz., *Pyrrhula Erythrina*, Pall., Bouvreuil cramoisi, Temm., Чечвейка albo шурь красный, Ross., w Pol. i w Lub. przypadkowy, bardzo rzadki, Tacz., w Lit. i Infl. trzyma się w zarosłach górzystych i w ogrodach, gnieździ się, na zimę odlatuje. Ornit. T. II. str. 92.
 3. **Gil właściwy** *, Tyz., *Pyrrhula vulgaris*, Briss., Bouvreuil commun, Buff., der Domptasse albo Bluntfink, niem., Снегирь обыкновенный, Ross., w Pol., przybywa na zimę, gnieździ się w Gal. w górach Sandeckich, Wodz., w Lit. trzyma się i gnieździ w ciemnych lasach i zimuje. Ornit. T. II. str. 93.
-

RODZAJ VII.

ŁUSZCZAK, Tyz., *Fringilla*, Illig, Temm.

O d d z i a ł I.

GRUBODZIOBY, Laticones, Temm.

G a t u n k i.

1. **Łuszczak grubodziob ***, JUNDZ., *Fringilla Coecothraustes*, TEMM., Gros-bec commun, BUFF., Kernbeisser., niem., Дубоносъ обыкновенный, ross., w Pol. i w Lit. gnieździ się i wcześniej przed mrozami odlatuje, żywi się jądrami pestek. Ornit. T. II. str. 102.
2. **Łuszczak Dzwoniec ***, RZĄCZ., *Fringilla Chloris*, TEMM., Gros-bec verdier, BUFF., Der Grünfink albo Grünling, niem., Зеленый Вьюрокъ albo Зелетонка, ross., w całym kraju pospolity, gnieździ się w zimie, przebywa w zaroślach, na wiosnę w Marcu najpierwszy śpiewa. Ornit. T. II. str. 103.
3. **Łuszczak lesny**, KLUK., *Fringilla Petronia*, LATH., Gros-bec Soulcie, BUFF., mieszka w lesnych okolicach Karpatow. Ornit. T. II. str. 103—104.
4. **Łuszczak wróbel ***, TYZ., *Fringilla domestica*, LINN., Gros-bec moineau, BUFF., der Sperling, niem., Воробей, ross., w całym kraju pospolity. Ornit. T. II. str. 118.
5. **Łuszczak Mazurek ***, RZĄCZ., *Fringilla montana*, LINN., Gros-bec fri-guet, BUFF., der Baum oder Feldsperling, niem., Полевой воробей, ross., Wróbel lesny, GMIN., w Pol. i w Lit. pospolity, gnieździ się.
6. **Łuszczak Kulczyk**, TYZ., *Fringilla Serinus*, GMEL., Gros-bec Sérin ou Cini, BUFF., Канарейка обыкновен-

венная, ross., mieszka w Bukowinie, w Pol. niepostrzeżony. Ornit. T. II. str. 120.

ODDZIAŁ II.

KRÓTKO DZIOBY, *Brevicones*, *Temn.*

7. **Łuszczak Zięba** *, RZĄCZ., *Fringilla Coelebs*, LINN., Gros-bec pinson, BUFF., Der Buchfing, niem., Зябликъ, ross., w Pol. i Lit. pospolita, nie w każdym roku na zimę odlatuje, w Infl. w roku 1850—51 wiele z nich zimowało; w Krak. w każdej porze roku widziana, Wodz. Ornit. T. II. str. 133.
8. **Łuszczak Jer** *, TYZ., *Fringilla montefringilla*, GMEL., Gros-bec d'Ardennes, BUFF., Der Berg-fink, niem., Вьюрокъ горный, ross., w Pol. pospolity, w jesieni i na wiosnę, rzadko się gnieździ, TACZ., w Lit. i Infl. od poprzedzającego rzadszy. Ornit. T. II. str. 134.
9. **Łuszczak snieżek**, KLUK., *Fringilla nivalis*, LINN., Gros-bec Niverolle, TEMM., Der Schneefink, niem., Бѣлая зяблица, ross., mieszka w Karpatach. Ornit. T. II. str. 134.
10. **Łuszczak Makolągwa** *, RZĄCZ., *Fringilla Cannabina et linota*, LINN., Gros-bec Linotte, BUFF., Der Hänfling, niem., Коноплянка, ross., w Pol. i Lit. w każdej porze roku, pospolita. Ornit. T. II. str. 134.
11. **Łuszczak górniczek**, TYZ., *Fringilla montium*, LATH., Gros-bec de montagne, TEMM., Коноплянка горская, ross., w Lit. rzadki. Ornit. T. II. str. 135 i 136.
-

O D D Z I A Ł III.

OSTRODZIOBY, Longicones, Temm.

12. **Łuszczak Czyż ***, RZĄCZ., *Fringilla Spinus*, LINN., Gros-bec Tarin, BUFF., Der Zeisig, niem., ЧИЖЪ, ross., w Pol. i Litwie pospolity, gnieździ się. Ornit. T. II. str. 146.
13. **Łuszczak Czeczotka ***, TYZ., *Fringilla linaria*, LINN., Gros-bec Sizerin, BUFF., Das Citrinchen, albo Flachsink, niem., Чететка, ross., do Pol. i Lit. przybywa na zimę z północy wielkimi stadami. Pojedyncze pary gnieźdzą się w Gal. w górach Sandeckich. Ornit. T. II. str. 147.
14. **Łuszczak północny**, TYZ., *Fringilla borealis*, TEMM., Gros-bec boreal, TEMM., w Lit. bardzo rzadki. Ornit. T. II. str. 147.
15. **Łuszczak Szczygieł ***, RZĄCZ., *Fringilla Carduelis*, LINN., Gros-bec Chardonneret, BUFF., Der Stieglitz, niem., Щегленокъ, ross., w całym kraju pospolity. Ornit. T. II. str. 148.

R Z Ę D V.

DWUPARZYSTOPALCOWE, Tyz., *Zygodactyli*, Temm.,
Grimpeurs, Cuv.

R O D Z A J I.

KUKUŁKA, RZĄCZ., *Cuculus*, Linn.

G a t u n k i.

1. **Kukułka właściwa ***, Tyz., *Cuculus Canorus*, LINN., Coucou vulgaire, BUFF., Der Kukuk, niem., Кукушка обыкновенная, ross., Kukawka, Zieziulka,

- (Gmin. Lit. i Rus.), w całym kraju pospolita, do Lit. w Kwietniu przybywa, w Sierpniu odlatuje, jaja znosi w obcych gniazdach. Ornit. T. II. str. 167.
2. **Kukułka rdzawa**, TYZ., *Cuculus rufus*, BECHST., Rothbrauner Kukuk, MEYER., Кукушка красноватая, ross., w Pol. w Lubelskim gnieździ się, na zimę odlatuje, TACZ., w Lit. dotąd niepostrzeżona, ma się znajdować w Kurlandyi. Ornit. T. II. str. 169.

R O D Z A J II.

DZIĘCIOŁ, *Rzecz.*, *Picus*, *Linn.*

G a t u n k i.

1. **Dzięcioł czarny** *, JUNDZ., *Picus martius*, LINN., Pic-noir, BUFF., Der Schwarz Specht, niem., Дятель черный, ross., w Krak. gnieździ się w lasach gór Sandeckich do 2,000 stóp wysokich, WODZ., w Pol. i w Lit. pospolity, w pszczelnictwie szkody wyrządza równie jak i dwa następujące jego gatunki. Ornit. T. II. str. 306.
2. **Dzięcioł zielony** *, JUNDZ., *Picus viridis*, LINN., *Picvert*, BUFF., Der Grünspecht, niem., Зеленый Дятель albo Желна, Ross., w Pol. i w Lit. pospolity, w Infl. zimuje. Ornit. T. II. str. 307.
3. **Dzięcioł zielono-siwy** *, JAR., *Picus Canus*, GMEL., Pic-cendré, TEMM., Żółna zielona (gmin.), Дятель сѣдой, ross., w Pol. i w Lit. pospolity, w R. 1850 w Infl. zimował. Ornit. T. II. str. 307.
4. **Dzięcioł biało-grzbiety**, JAR., *Picus leuconotus*, BECHST., Pic-Leuconote, TEMM., Дятель краснопятный, ross., w Krak. rzadszy od poprzedzających,

- Wodz., w Pol. i w Lit. dosyć pospolity. Ornit. T. II. str. 308.
5. **Dzięcioł pstry większy** *, Tyz., *Picus major*, LINN., Pic-Epeiche, BUFF., Der Grosse Bunt, oder Roth-Specht, niem., Большой пестрый Дятель, ross., w Pol. i Lit. i Infl. ze wszystkich gatunków najpospolitszy, w borach sosnowych. Ornit. T. II. str. 308.
6. **Dzięcioł pstry średni** *, Tyz., *Picus medius*, LINN., Pic-Mar, BUFF., Der Weiss bunt Specht, niem., Средний пестрый Дятель, ross., w Pol. i w Lit. mniej od pierwszego pospolity. Ornit. T. II. str. 309.
7. **Dzięcioł pstry mały** *, Tyz., *Picus minor*, LINN., Pic-Epeichette, BUFF., Der kleine Bunt, oder Roth Specht, niem., Меньшой пестрый Дятель, ross., Swierczyk, Ciurek (gmin), w kraju pospolity po lasach i ogrodach. Ornit. T. II. str. 309.
8. **Dzięcioł trojpalczysty** *, Jar., *Picus tridactylus*, LINN., *Pic tridactyle*, TEMM., Dreizehig Specht, niem., Дятель проколотый albo трехпальчий, ross., w Tatrach gniezdzi się i zalatuje wyżej jak dzięcioł czarny, Wodz., w Lit. dosyć rzadki. Ornit. T. II. str. 310:

R O D Z A J III.

KRĘTOGŁÓW, *Rzycz.*, *Yunx*, *Linn.*

G a t u n e k.

1. **Krętogłów szaro pstry** *, Tyz., *Yunx Torquilla*, LINN., le Torcol, BUFF., Der Wendehals, niem., Вертишейка, ross., w Pol. i Lit., pospolity, gniezdzi się, na zimę odlatuje. Ornit. T. II. str. 344.

R Z Ę D VI.

PRZYROSŁOPALCOWE, Anisodactylae.

RODZAJ I.

BARGIEL, (MYSLIS. PTASIE), *Sitta*, Linn.

G a t u n k i.

1. **Bargiel Kowalik** *, Jundz., *Sitta Europea*, Linn.,
Sittelle ou torchepot, Buff., Specht-meise, niem., Си-
нега albo Поползень Европейскій, ross., w Pol. i
w Lit. pospólity. Ornit. T. II. str. 349.
2. **Bargiel skalny**, Tyz., *Sitta Syriaca* Ehrenb., Si-
telle Syriaque, Temm., Поползень Сирійскій, ross.,
mieszka w Tatrach, na wysokich skalistych górach,
na drzewach nigdy nieprzysiada, gniazdo w kształcie
tykwy z lipkięj ziemi do gładkięj skały przylepia.
Ornit. T. II. str. 350.

R O D Z A J II.

PEŁZACZ, Jundz., *Certhia*, Linn.

G a t u n e k.

1. **Pełzacz zaskórnik** *, *Mylis. Pla.*, *Certhia fa-*
miliaris, Linn., Le Grimpereau, Buff., Der Baumtäufer,
niem., Пищуха Сверчокъ albo Древолазъ обык-
новенный, ross., w całym prawie kraju pospólity.
Ornit. T. II. str. 372.

R O D Z A J III.

POMORNIK, Jar., *Tichodroma*, Illig.

G a t u n e k.

1. **Pomornik czerwono skrzydły**, Tyz., *Tichodroma*
Phoenicoptera, Temm., Tichodrome Echelette, Temm.,

Grimpereau de muraille, BUFF., Mauerklette, niem.,
 Стенолазь, краснокрылый, ross., niedawno postrze-
 żony na Tatrach w Karpatach, gnieździ się w rozpa-
 dlinach skał na wysokości około 5,000 stóp nad po-
 ziomem morza. Ornit. T. II. str. 433.

 RODZAJ IV.

DUDEK, *Rzycz.*, *Upupa*, Linn.

G a t u n k i.

1. **Dudek właściwy** *, Tyz., *Upupa Epops*, Linn.,
 Huppe Vulgaire, BUFF., Der Wiedehopf, niem.,
 Удодъ обыкновенный, ross., w całym kraju pospo-
 lity, gnieździ się, na zimę odlatuje. Ornit. T. II.
 str. 436.

 R Z Ę D VII.

GRANIASTÓDZIOPY, *Aleyones*, Temm.

RODZAJ I.

Żółna, *Jundz.*, *Merops*, Linn.

G a t u n k i.

1. **Żółna właściwa** Tyz., *Merops Apiaster*, Linn.,
 guépier vulgaire, BUFF., Die Bienenfresser, niem.,
 Шурка обыкновенная albo Золотушникъ, ross.,
 w Krak. bardzo rzadka, Wodz., na Pod. i Ukrai.,
 gnieździ się, na północ nigdy piękny ten ptak nieza-
 latuje. Ornit. T. II. str. 468.
2. **Żółna modrobrwista**, Tyz., *Merops Persicus*,
 PALL., Guépier Patiriche, ou Savigny, BUFF., Шурка
 Мадагаскарская, ross., przypadkowa na podolu
 Ornit. T. II. str. 469.

R O D Z A J II.

ZIMORODEK, *Alcedo*, *Linn.*

G a t u n k.

1. **Zimorodek Europejski**, Tyz., *Alcedo Ispida*, LINN., Martin pêcheur, Alcyon, BUFF., Der Eisvogel, niem., Зимородокъ, обыкновенный albo Иванокъ, ross., w Krak. i w Polsce pospolity, Wodz. i Tacz., gnieździ się w Marcu, w Lit. rzadki, w Infl. może się znajdować, albowiem był postrzegany bardziej na północ w Gub. Pskowskiéj. Ornit. T. II. str. 483.

R Z Ę D VIII.

JASKÓŁKI CZYLI PASZCZOWATE, *Chelidones*, *Meyer.*

R O D Z A J I.

JASKÓŁKA, *Rzycz.*, *Hirundo*, *Linn.*

G a t u n k i

1. **Jaskółka dymówka** *, JUN., *Hirundo rustica*, LINN., Hirondelle de cheminée, BUFF., Die Rauch, oder Feuerschwalbe, niem., Домовая Ласточка, ross., w całym kraju pospolita, przybywa w Kwietniu w małej liczbie, przed odlotem w Sierpniu w duże zbierają się stada. Ornit. T. II. str. 508.
2. **Jaskółka rdzawka**, Tyz., *Hirundo Rufula*, TEMM., Hirondelle rousseline, BUFF., Ласточка рыжая, ross., przypadkowa w kraju, należy do nadzwyczajnie rzadkich. Ornit. T. II. str. 509.
3. **Jaskółka oknówka** *, JUNDZ., *Hirundo Urbica*, LINN., Hirondelle des fenêtres, BUFF., Die Hausschwalbe albo fensterschwalbe, niem., Ласточка Окошечная,

Ross., Jas., Piszczyk w Krak. Gmin. w całym kraju pospolita, później od dymówki przybywa i wcześniej odlatuje. Ornit. T. II. str. 510.

4. **Jaskółka brzegówka** *, JUN., *Hirundo Riparia*, LINN., Hirondelle de rivage, BUFF., Die Uferschwalbe oder Erdschwalbe, niem., Стрижъ albo Ласточка земляная, ross., Podleszczek w Krak. gmin., Grzebołka w Lit., w kraju pospolita, gnieździ się w norkach ziemnych nad wodami (a). Ornit. T. II. str. 510—511.

R O D Z A J II.

JEZYK, *Rzącz.*, *Cypselus*, Illig.

G a t u n k i.

1. **Jezyk górny**, JAR., *Cypselus Alpinus*, TEMM., Martinet à ventre blanc Vieill., Косатка белоочревая, ross., mieszka na Pod. i w Bukowinie, na wysokich górach. Ornit. T. II. str. 518.
2. **Jezyk murowy** * JAR., *Cypselus Apus vel murarius* TEMM., Martinet de Muraille, BUFF., Grzechotka, KLUK., Mafiersägler, niem., Косатка черная, ross., Murzynek w Lub. gmin., w Pol. i w Lit. pospolity, pod koniec Kwietnia przylatuje, w Lipcu odlatuje gnieździ się w murach i lasach po wysokich drzewach. Ornit. T. II. str. 518—519.

(a) W Inflantach gdzie tak dużo jest jezior, spóółstwo utrzymuje iż te jaskółki na zimę obumierają i poczepiane nogami w dlugi łańcuch w Jeziorach w trzcinnie zimują, i w każdym majątku są podania iż takowe jaskółki na wiosnę sieciami z wody wyciągane były?

R O D Z A J III.

Kozodaj, Rzecz., *Caprimulgus*, Linn.

G a t u n o k.

1. **Kozodaj Lelek** * czyli Europejski, Tyz., *Caprimulgus Europaeus*, LINN., Engoulevent ordinaire, BUFF., Der Ziegenmelker, niem., Полунощникъ albo Козодай Европейскій, ross., Spürch w Lub. gmin., w Pol. i w Lit. pospolity, w końcu Kwietnia przylatuje, w późnej jesieni odlatuje, głos jego do żabiego skrzeczenia podobny. Ornit. T. II. str. 534.

R Z Ę D IX.

GOŁĘBIE, Tyz., *Columbae*, Temm.

R O D Z A J I.

GOŁĄB, Rzecz., *Columba*, Linn.

G a t u n k i.

1. **Gołąb grzywacz** *, RZĄCZ., *Columba palumbus*, LINN., Pigeon ramier, BUFF., die Ringtaube albo Grosse Holtztaube, niem., Голубь Ветѣщикъ albo Вяхиръ, ross., w Pols. i Lit. i Infl. mieszka w lasach zielonych i dąbrowach, przybywa na początku Kwietnia odlatuje przy końcu Września. Ornit. T. II. str. 549.
2. **Gołąb siniak** *, JUNDZ., *Columba Oenas*, LINN., Pigeon Colombin, TEMM., Die Feldtaube, Holtztaube, niem., Дики-лѣсной Голубь, ross., w kraju całym pospolity, przybywa w Marcu małemi stadami, dużemi odlatuje w Październiku. Ornit. T. II. str. 550.
3. **Gołąb skalny**, TYZ., *Columba livia*, BRISS., Pigeon Biset, BUFF., Горный дикій Голубь, ross., w Lit.,

bardzo rzadki, gnieździ się tylko co rocznie w bliskości miasta Trok, na rozwalinach starego Gedyminowego zamku na wyspie, on to jest szczepem pierwotnym gołębi domowych. Ornit. T. II. str. 550—551.

4. **Gołąb turkawka** *, KLUK, *Columbus turtur*, LINN., Colombe tourterelle, BUFF., Turteltaube, niem., Гоплиця, ross., w Polsce pospolita, gnieździ się, na zimę odlatuje, Wodz. i Tacz., w Lit. i Infl. przelotna. Ornit. T. II. str. 551.

R Z Ę D X.

KURY, *Jundz.*, Gallinae, Linn.

R O D Z A J I.

PAW, *Rzycz.*, Pavo, Linn.

G a t u n e k.

1. **Paw pospoliy** *, JUNDZ., *Pavo Cristatus*, LINN., Paon domestique, BUFF., Der Pfau, niem., ПАВЛИНЬ, ross., piękny ten ptak pochodzący z Japonii, przyswojony jest w całym kraju, odmiana jego biała z pięknymi szafirowemi okami w ognie. Ornit. T. III. str. 9.

R O D Z A J II.

KUR, *Tyz.*, Gallus, Briss.

G a t u n e k.

1. **Kur domowy** *, TYZ., *Gallus Bankiwa*, TEMM., Coq commun, BUFF., Haus-Huhn, niem., ПѢТУХЪ, ross., pochodzi z wyspy Jawy, on to jest prawdziwym szczepem naszych kur wiejskich z różnemi odmianami. Ornit. T. III. str. 14.

R O D Z A J III.

BAŻANT, *Rzącz.*, *Phasianus*, *Linn.*

G a t u n k i.

1. **Bażant właściwy**, *RZĄCZ.*, *Phasianus Colchicus*, *LINN.*, *Faisan commun*, *BUFF.*, *Fasan*, niem., *Фазанъ*, ross., utrzymywany początkowie w bażantarniach, dzisiaj żyje już dziko w K. Poznańskim i w Galicyi, od granicy Szlązka. Inne dwa jego gatunki: B. Srebrzysty, *TYZ.*, *PHAS.*, *Nyctemerus*, *LINN.*, i B. Złocisty, *TYZ.*, *PHAS.*, *Pictus*, *LINN.*, *Маджарскій Пѣтухъ*, ross., utrzymywane są w krajowych bażantarniach. *Ornit.* T. III. str. 24, 26 i 30.

R O D Z A J IV.

INDYK, *Rzącz.*, *Meleagris*, *Linn.*

G a t u n e k.

1. **Indyk dziki** *, *TYZ.*, *Meleagris gallo pavo*, *LINN.* *Dindon sauvage*, *BUFF.*, *Truthuhn*, *Kalkhuhn*, niem., *Индыйскій Пѣтухъ*, ross., z jego szczepu pochodzą Indyki domowe rozmaitego ubarwienia. *Ornit.* T. III. str. 39.

R O D Z A J V.

PERLICA, *Jar.*, *Numida*, *Linn.*

G a t u n e k.

1. **Perlica**, **Kura perłowa**, *JUN.*, *Numida meleagris*, *LINN.*, *Peintade méleagride*, *BUFF.*, *Perlhuhn*, niem., *Цесарка*, ross., pochodzi z Numidyi z Afryki w kraju naszym przyswojona. *Ornit.* T. III. str. 49.

R O D Z A J VI.

GŁUSZEC, *Rzącz.*, *Tetrao*, *Linn.*

O d d z i a ł I.

G Ł U S Z C E.

G a t u n k i.

1. **Głuszec właściwy** * *RZĄCZ.*, *Tetrao urogallus*, LINN., Le grand Coq de bruyères, BUFF., Das Auerhuhn, BORKH., Глухарь, Глухой Тетеревъ, ross., mieszka w Gal. w górach Sandeckich, WODZ., w Pol. w lasach Zamojskiego i Krasnostawskiego powiatow, TACZ., w Lit. B. Rus. i Infl. pospolity, zimuje, odmiana jego bywa mniejsza z większą ilością plam białych w upierzeniu; gabinet Zoologiczny Uniwersytetu Wileńskiego posiadał niegdyś odmianę głuszycy zupełnie białej. Ornit. T. III. str. 66.
2. **Głuszec średni** *, *TYZ.*, *Tetrao medius*, MEYER., *Tetrao hybridus Urogalloides*, NILS., *Tetrao Tetricus*, GMEL., *Tétras Rakkelhahn*, TEMM., *Полевой Тетеревъ*, ross., w Lit. i Infl. niezbyt rzadki mieszka w kniejach w bliskości poł uprawnych (a). Ornit. T. III. str. 68—70.
3. **Głuszec cietrzew** *, *RZĄCZ.*, *Tetrao tetrix*, LINN., *Tétras queue fourchue*, BUFF., albo Coq de bruyères, Der Birkhahn, niem., *Тетеревъ Косачъ*, ross., Trzeczew w Pol. Ciecioruk na Russi gmin., mieszka w Pol.

(a) Niepodpadać zdaje się wątpliwości, iż gatunek ten głuszcza jest mieszańcem pochodzącym z głuszycy i cietrzewia; gdy głuszcze ubity zostanie, blakająca się samka po zaroślach i gajach parzy się z cietrzewiem, a ich potomstwo stanowi gatunek tak zwanego głuszcza średniego. W r. 1832 w Infantach koło Krasławia ubitą została głuszycza w samej akcyi parzenia się z cietrzewiem.

w lasach Krakowskich, Olkuskich, Lubelskich, Podlaskich, Wodz., Tacz., w Lit. na B. Rus. i w Infl. pospolity, w kraju zimuje, mieszka mianowicie w gajach brzozowych. Ulega on też przypadkowym odmianom, bywa albowiem białawy, rdzawo i biało przegony. Ornit. T. III. str. 70.

4. **Głuszek Jarząbek** *, Rzacz., *Tetrao Bonasia*, LINN., *Tetras gélinotte*, BUFF., *Das Hasselhuhn*, BOREK., Рабчикъ, ross., w Pol., w Lit. i Infl. pospolity po lasach jodłowych i swierkowych, zimuje, ulega on też czasami odmianom pierza. Ornit. T. III. str. 75.

O d d z i a ł 11.

PARDWY, Lagopodes.

5. **Głuszek Pardwa górna**, TYZ., *Tetrao Lagopus* LINN., *Tetras Lagopède*, BUFF., *Das Schneehuhn*, niem., Куропатва śnieżniczka, Rzacz., Тетеревъ снѣжный, ross., mieszka na wyniosłych górach Karpackich. Ornit. T. III. str. 77—79.
6. **Głuszek Pardwa właściwa** *, TYZ., *Tetrao Saliceti*, TEMM., *Tetras des saules*, TEMM., *Lagopède de la baye de Hudson*, BUFF., Бѣлая Куропатка, ross., w Lit. i Infl. pospolita, latem i zimą mieszka na mszar-nych błotach, i między wrzosami, Niemen zdaje się być granicą od południa za którą pardwy rzadko przechodzą. Mieszkańce Pardwy z Cielrzewiem, *Tetrao hybridus* dotąd w Litwie niepostrzeżone. Ornit. T. III. str. 79—81.
-

R O D Z A J VII.

STĘPOWKA, *Jar.*, *Pterocles*, *Temm.*

G a t u n e k.

1. **Stępowka czarnogardlista**, *Tyz.*, *Pterocles Setarius*, *Temm.*, Ganga Cata ou Alchata, *Temm.*, Telrao Chata, *Pall.*, Бульдурукъ Острохвостый, *ross.*, mieszka na Podolu. *Ornit.* T. III. str. 90.

R O D Z A J VIII.

KUROPATWA, *Rzycz.*, *Perdrix*, *Lath.*

G a t u n k i.

1. **Kuropatwa kamienka**, *Tyz.*, *Perdrix petrosa*, *Lath.*, *Perdrix Gambia*, *Temm.*, Куропатка Скаловая, *ross.*, Куропатwa ta z dziobem, obwodem oczu i nogami czerwonymi jak świadczy Rzyczyński mieszka na skałach na Podolu. *Ornit.* T. III. str. 105 i 106.
2. **Kuropatwa górna**, *Jar.*, *Perdrix Saxatilis*, *Meyer.*, *Perdrix Bartavelle*, *Buff.*, Каменная или Греческая Куропатка, *ross.*, mieszka w Bukowinie, lecz być może iż to jest powyższa Kur. Kamionka. *Ornit.* T. III. str. 104.
3. **Kuropatwa właściwa** *, *Jar.*, *Perdrix cinerea*, *Lath.*, *Perdrix grise*, *Buff.*, Feldhuhn albo Bebhuhn, *niem.*, Половая Куропатка, *ross.*, или сѣрая обыкновенная, w całym kraju pospolita, i zimuje. *Ornit.* T. III. str. 106.

O d d z i a l.

PRZEPIORKA, *Coternix*, *Moehring.*

4. **Kuropatwa, przepiorka właściwa** *, *Tyz.*, *Perdrix Coturnix*, *Lath.*, Caille vulgaire, *Buff.*, Die

Wachtel, niem., Перепелка обыкновенная, ross., w Pol. i Lit. w zbożach, latem pospolita, w Infl. rzadsza, na zimę odlatuje. Ornit. T. III. str. 111.

R O D Z A J IX.

PRZEPIORNIK, *Tyz.*, *Hemipodius*, *Temm.*

G a t u n o k.

1. **Przepiornik biegacz**, *Tyz.*, *Hemipodius tachydromus*, *Temm.*, *Turnix*, fr., *Laufhuhn*, niem., *Триперетка*, ross., ma się znajdować na Podolu?

R Z Ę D XI.

ALEKTORY CZYLI KURODZIOBY, *Alectocides*, *Illig.* *Temm.*

R O D Z A J I.

ZWIROWIEC, *Tyz.*, *Glareola*, *Briss.*

G a t u n k i.

1. **Zwirowiec obroźny**, *Tyz.*, *Glareola torquata*, *Meyer.*, *Glareole à collier*, *Buff.*, *Perdrix de mer*, fr., *Schwalben wader Sandhuhn*, niem., *Стешной Стрижь* или *Тиркушка Европейская*, ross., mieszka na Podolu. Ornit. T. III. str. 152.
2. **Zwirowiec Pallasa**, *Glareola Pallasii*, ma się też znajdować na Podolu.

R Z Ę D XII.

DRABY, *Cursores*, *Temm.*

R O D Z A J I.

DRÓP., *Rzącz.*, *Otis*, *Linn.*

G a t u n k i.

1. **Drop brodacz**, *Tyz.*, *Otis tarda*, *Linn.*, *Outarde*

Lohong ou huppée, BUFF., Der grosse Trappe, niem., Обыкновенная Драхва, Дудахъ или Степная Курица, ross., w Krak., i w K. Poznańskim rzadki, Wodz., w Pol. gnieździ się na polach Sniatycznych w pow. Zamojskim w Hrubieszowskim, Chełmińskim i około Międzyrzecza wszędzie nieliczny Taczan, na Ukrai., Wołyniu i Podol. pospolity, w Lit. w pow. Grodzieńskim i Wołkowyskim nierzadki, bardziej na północ niezalatuje. Ornit. T. III. str. 174.

2. **Drop Stropet**, TYZ., *Otis tetraz*, LINN., Outarde canepetière, BUFF., Der Zwerg trappe, niem., НАУМ, Стрепетъ или Хохотва, ross., Drop Karzełek, w Krak. i Lub. bardzo rzadki, Wodz. i Tacz., na Pod. i Woł. dosyć pospolity, należy do ptaków przelotnych. Ornit. T. III. str. 180.

R Z Ę D XIII.

PODKASALE, Grallae, Linn.

ODDZIAŁ GŁÓWNY I.

R O D Z A J I.

KULON, Tyz., *Oedicnemus*, Temm.

G a t u n e k.

1. **Kulon właściwy**, TYZ., *Oedicnemus crepitans*, TEMM., Le grand Pluvier, BUFF., Diekfuss, niem., Авдотка обыкновенная, ross., pospolity nad Wisłą na wydmach koło Torunia i Bydgoszczy, gdzie się gnieździ, równie w Pol. na rozległych ugorach piaszczystych, pow. Radzyńskiego, (i w małej liczbie) pow. Lubel. Tacz., Ornit. T. III. str. 191.

R O D Z A J II.

PIASKOWIEC, *Tyz.*, *Calidris*, Illig., SAMOTNIK, JAR.,

G a t u n e k.

1. **Piaskowiec ziemny**, *Tyz.*, *Calidris arenaria*, Illig., Sonderling variable, TEMM., Sandlaufer, Sonderling, niem., Турхтанъ, ross., w migracyi swój ma być czasami w kraju naszym postrzegany. Ornit. T. III. str. 194.

R O D Z A J III.

SZCZUDŁAK, *Tyz.*, *Himantopus*, *Briss.*

G a t u n e k.

1. **Szczudłak czarnoskrzydły**, *Tyz.*, *Himantopus melanopterus*, MEYER., Echasse à manteau noir BUFF., Der gemeine Straudreuter, niem., Borkh., Акатка Европейская, ross., ptak ten przelotny w Lit. rzadki, jednak czasem się gnieździ. Ornit. T. III. str. 198.

R O D Z A J IV.

OSTRYGOJAD, *Jun.*, *Haematopus*, *Linn.*

G a t u n e k.

1. **Ostrygojad srokaty**, *Haematopus Ostralegus*, LINN., Huitrier Pic, BUFF., Austernfischern, niem., Кривокъ или Морская Сорока, ross., pospolity nad morzem przy ujściu Dźwiny pod Dünamündą, lecz czy się tam gnieździ niewiadomo. Ornit. T. III. str. 200.

R O D Z A J V.

DŹDŻOWNIK, *Tyz.*, *Charadrius*, *Linn.*

G a t u n e k i.

1. **Dźdżownik Siewka** *, *Tyz.*, *Charadrius pluvialis*,

LINN., Pluvie doré, BUFF., Der Gold-regenpfeifer, niem., NAUM., Ржанка настоящая или золотая, ross., w Krak. rzadki, Wodz., w Lub. w jesieni pospolity, lecz się nie gnieździ Tacz., do Lit. i Infl. z początku Kwietnia przybywa w małej liczbie i gnieździ się na mchach kępczastych, młode w Sierpniu na usianych oziminach okazują się z przybytymi z północy w wielkie łączą się stada, w Październiku odlatują. Ornit. T. III. str. 210.

2. **Dżdżownik górny**, Tyz., *Charadrius morinellus et Sibericus*, Gmel., Pluvier guignard, BUFF., Mornell regenpfeifer, NAUM., Зускъ черноголовый или Ржанка глупая, ross., w Lub. w jesieni i na wiosnę, zalatuje niewielkimi stadami, w Lit. rzadki. Ornit. T. III. str. 212.

3. **Dżdżownik obrożny ***, Tyz., *Charadrius hiaticula*, LINN., Grand pluvier à Collier, BUFF., der Brachvogel albo Seelerche, niem., Ржанка Сѣвецъ, Галстушникъ, ross., trzyma się brzegow morza Bałtyckiego; w Lub., w Lit. i Infl. przypadkowo nad rzekami się okazuje. Ornit. T. III. str. 213.

4. **Dżdżownik rzeczny ***, Tyz., *Charadrius minor*, MEYER., Petit pluvier à collier, BUFF., Pluvier de Courlande, Flus-Regenpfeifer, NAUM., Зускъ меньшей, или рѣчной, ross., w Pol., Lit. i Infl. nad rzekami pospolity, gnieździ się w piasku, na zimę odlatuje. Ornit. T. III. str. 214.

5. **Dżdżownik półobrożny**, Tyz., *Charadrius Cantianus*, LATH., Pluvier a Collier interrompu, TEMM., Char. Curonicus BESECK., Зускъ бѣлолобый или

прибрежный, ross., mieszka na brzegach morskich piaszczystych, zkąd zalatuje czasami w głąb Kur., Infl. i Litwy. Ornit. T. III. str. 215.

ODDZIAŁ GŁÓWNY II.

R O D Z A J VI.

CZAJKA, *Rzqcz.*, *Vanellus*, *Briss.*

G a t u n k i.

1. **Czajka Siewnica**, Tyz., *Vanellus melanogaster* *, ВЕСН., Vanneau pluvier, ТЕММ., Kiebitz, niem., Пигалица темнобрюхая, или Семенушка, ross., w Krak. i Lub., w jesieni przypadkowo zalatuje z Siewkami, Wodz. i Tacz., w Lit. bywają rozproszone małemi stadkami nad brzegami piaszczystymi rzek i jezior; w jesieni na polach żytem usianych żyrując z siewkami się łączą. Ornit. T. III. str. 222.
2. **Czajka towarzyska**, Tyz., *Vanellus gregarius*, Vanneau de Sibérie, SONN. i BUFF., Кептушка, ross., pojedynczo i przypadkowie widywana w Litwie? Ornit. T. III. str. 224.
3. **Czajka właściwa** *, Tyz., *Vanellus cristatus*, MEYER., Vanneau huppé ou vulgaire, BUFF., Kiebitz, niem., Пигалица Хохлатая или Степной Куликъ, ross., w całym kraju pospolita, w Marcu do nas przybywa, gnieździ się na błotach w bliskości wód, na zimę odlatuje. Ornit. T. III. str. 225.

R O D Z A J VII.

KAMUSZNIK, *Tyz.*, *Strepsillas*, *Illig.*

G a t u n e k.

1. **Kamusznik zwrótek**, Tyz., *Strepsillas Collaris*,

Tourne pierre à Collier, TEMM., Coulon chaud, BUFF., Steindreher Stein-waelzer, niem., Камнешарка ошейниковая, ross., ma być widywany przypadkowo w kraju naszym. Ornit. T. III. str. 234.

R O D Z A J VIII.

ŻÓRAW, *Rzącz.*, *Grus*, *Pall.*

G a t u n k i.

1. **Żóraw biały**, TYZ., *Grus leucogeranus*, PALL., Grue leucogerane, TEMM., Weisse-Kranich, niem., Журавль бѣлый или Стерхъ, ross., przypadkowo na Podolu. Ornit. T. III. str. 234.
2. **Żóraw popielaty**, czyli pospolity *, *Grus Cinerea*, BECHST., Grue commune ou Cendrée, BUFF., der Kranich, niem., Журавль обыкновенный, ross., w Krak. rzadko zalatuje, Wodz., w Lub. na Podlasiu, w Lit. i Infl. pospolity, przybywa w końcu Marca lub początku Kwietnia, gnieździ się po wielkich błotach, we Wrześniu lub na początku Października, gromadnie odlatuje. Ornit. T. III. str. 236.
3. **Żóraw stepowy**, JUNDZ., *Grus Virgo*, PALL., Grue demoiselle, BUFF., Der Numidian-Kranich, niem., Журавль Нарядный или Красавица, ross., przebywa na Podolu. Ornit. T. III. str. 238.

R O D Z A J IX.

CZAPLA, *Rzącz.*, *Ardea*, *Linn.*

O d d z i a ł I.

CZAPLE WŁAŚCIWE.

G a t u n k i.

1. **Czapla siwa** *, JAR., *Ardea Cinerea*, LATH., Le

- Héron cendré, BUFF., Der Fisch-reiher, niem., Ченура или сѣрая Цапля большая, ross., w Pol., Lit. i Infl. pospolita, wczesnie na wiosnę przylatuje, gnieździ się po wysokich drzewach, najczęściej na wyspach wodą oblaných, do zamrozków bawi. Ornit. T. III. st. 246.
2. **Czapla purpurowa**, KLUK., *Ardea purpurea*, LINN., Héron pourpré, BUFF., Der Purpur-reiher, BORKH., Красная Цапля или Ченура бурая, ross., w Krak. i w Lub. postrzegana, Wodz. i Tacz., w Lit. w Piszczynie częstsza. Ornit. T. III. str. 246.
3. **Czapla Forga**, TYZ., *Ardea Egretta et alba*, LATH., Heron aigrette, BUFF., Der Weisse Gelb-Schnabel, niem., Бѣлая Цапля, Ross., w Pol. w Lub. i w Lit. bardzo rzadko widywana w przelotach; z jój piór kity są bardzo cenione. Ornit. T. III. str. 247.
4. **Czapla nadobna**, TYZ., *Ardea Garzetta*, LINN., Héron Garzette, TEMM., Der Weisse Reiher, niem., Нужда или Ченура нѣжная, ross., mała ta śliczna biała czapla trochę od gołębia większa w Pol. i Lit. rzadka, mieszka, na błotach sitowiem zarostých, jój delikatne białe piórka na tyle głowy i barkach wyrastające są drogo cenione. Ornit. T. III. str. 248.
5. **Czapla Złotawa**, TYZ., *Ardea russata*, TEMM., Héron Aigrette dorée, TEMM., Цапля Мексиканская или Коромандельская, ross., biała; głowa, szyja, piersi i długie pióra u spodu szyi złotawo-rude. Przypadkowo dwa ekzemplarze ubite zostały na Wołyniu w dobrach hr. Bobra, z tych jeden znajduje się w zbiorze hr. Wodzickiego, drugi ma się znajdować w Warszawie u Naturalisty Wagi. W r. 1852 przy końcu

- Marca widziano też Czapłę w okolicy Warszawy. Ornit. T. III. str. 250.
6. **Czapla rudawa**, TYZ., *Ardea Verany*, ROUX., Le Héron verany, ROUX., *Ardea Bubulus*, SAVIG., przypadkowo w kraju widywana? Ornit. T. III. str. 250.
7. **Czapla Modronos**, JAR., *Ardea Comata*, LATH. PALL., Héron Crabier, BUFF., Савакунъ или Ракоѣдка, ROSS., w Lit. rzadka, w przelotach. Ornit. T. III. str. 254.

O d d z i a ł II.

SLEPOWRONY.

8. **Czapla Ślepowron** * właściwy, RZĄCZ., *Ardea Nycticorax*, Le Bihoreau, BUFF., Der Bunte reiher, niem., Чепура кваква, ROSS., w Krak. i Lub. dosyć rzadka, WODZ. i TĄCZ., w Lit. nierzadka. Ornit. T. III. str. 256.

O d d z i a ł III.

В А К I.

9. **Czapla Bąk właściwy** *, RZĄCZ., *Ardea stellaris*, LINN., Le Butor, BUFF., Die Rohrdommel, niem., Водяной БЫКЪ, ROSS., w Pol. i w Lit. po wielkich błotach pospolicie. Ornit. T. III. str. 260.
10. **Czapla, Bąk Bączek** *, TYZ., *Ardea minuta*, LATH., Héron Blongios, TEMM., Der kleine Rohrdommel, ВОРСК., Чепура Малорослая, ROSS., w Pol. i w Lit. po błotach pospolicie. Ornit. T. III. str. 263.

R O D Z A J X.

BOCIAN, *Rzącz.*, *Ciconia*, *Bress.*, *Ardea*, *Linn.*

G a t u n k i.

1. **Bocian biały** *, *JUNDZ.*, *Ciconia alba*, *Belon.*, *La Cigogne blanche*, *BUFF.*, *Der Weisse Storch*. niem., *Аистъ бѣлый*, *ross.*, w Pol. i w Lit. pospolity, gnieździ się w bliskości domostw, po dachach i drzewach, do Infl., przybywa koło 23 Marca, przy końcu Sierpnia gromadnie odlatuje, dalej na północ podobno niezalatuje. *Ornit. T. III. str. 270.*
2. **Bocian śniady** *, *TYZ.*, *Ciconia Nigra*, *BELL.*, *Cigogne noir*, *BUFF.*, *Der Schwarze*, *STORCH.*, niem., *Аистъ черный*, *ross.*, *Haistra* w Pol. gmin. w Krak. w przelocie widywany, *WODZ.*, w Lub. i Olkuskim czasami się gnieździ, *TACZ.*, w Lit. i Infl. mniej pospolity od Bociana białego, gnieździ się w lasach w bliskości wód, na zimę odlatuje. *Ornit. T. III. str. 271.*

R O D Z A J XI.

CZERWONAK, *Jundz.*, *Phoenicopterus*, *Linn.*

G a t u n e k.

1. **Czerwonak karmazynowy**, *JUNDZ.*, *Phoenicopterus antiquorum*, *TEMM.*, *Ph. Roseus PALL.*, *Flammaut rose*, *TEMM.*, *Hochstelze oder Flamingo*, niem., *Красный Гусь или Краснорылъ обыкновенный*. *ross.*, wędrując zwiedza czasem Podole. *Ornit. T. III. str. 279.*

R O D Z A J XII.

SZABLODZIOB, *Jar.*, *Recurvirostra*, *Linn.*

G a t u n e k.

1. **Szablodziob czarnołbisty**, *TYZ.*, *Recurvirostra*

Avocetta, LINN., L'Avocette, BUFF., Säbler, niem. Кривоноска или Шилоклювка Европейская, ross., zwiedza czasem Podole. Ornit. T. III. str. 284.

 R O D Z A J XIII.

WARZĘCHA, *Kluk.*, *Platalea*, *Linn.*,

G a t u n e k.

1. **Warzęcha biała**, *KLUK.*, *Platalea leucorodia*, LINN., Spatule blanche, BUFF., der Löffler, niem., Колпица бѣлая, ross., mieszka na Pod. i w Lit., w Piszczynie gdzie się czasem gnieździ, w Pol. w Lubelskim bardzo rzadko spostrzegana, Tacz.. Ornit. T. III. str. 290.

 R O D Z A J XIV.

IBIS, *Jar.*, *Ibis*, *Lacep.*

G a t u n e k.

- 1 **Ibis kasztanowaty**, *JAR.*, *Ibis Falcinellus*, TEMM., Ibis vert ou Falcinelle, BUFF., der Sichelschnabel, niem., Каравайка или Ибисъ зеленый, ross., na Pod. i w Lit., do najrzadszych należy zjawisk. Ornit. T. III. str. 301.

 R O D Z A J XV.

KULIG, *Jar.*, *Numenius*, *Briss.*

G a t u n k i.

1. **Kulig ugorowy** * *JAR.*, *Numenius argusta*, LATH., Le Courlis, BUFF., Der grosse Brachvogel, Naum., albo Brach-Schnepfe, niem., Куликъ Котрусъ, ross., w Pol. i w Lit. pospolity, na ugorach w bliskości błot i jezior. Ornit. T. III. str. 306.
2. **Kulik szczupłodzioby**, *Tyz.*, *Numenius tenuiros-*

- tris*, VIEIL., Courlis à bec gréle, TEMM., Dünn Schnäb-
lige Brachvogel, NAUM., Куликъ тонкоклювый, ROSS.,
ma się w kraju znajdować. Ornit. T. III. str. 308.
3. **Kulig kulon**, TYZ., *Numenius Phaeopus*, Lath.,
Courlis corlieu, BUFF., Der Regenbrachvogel, NAUM.,
Куликъ обыкновенный, ROSS., w Pol. i w Lit. rzadszy
od Kuliga ugorowego. Ornit. T. III. str. 309.

R O D Z A J XVI.

BIEGUS, *Kluk.*, *Tringa*, Linn.

G a t u n k i.

1. **Biegus kuliczek**, TYZ., *Tringa Subarquata*,
TEMM., Becasseau Cocorli, TEMM., Der Bogenschnäb-
lige Strandläufer, NAUM., Турухтанъ Африканскій, ROSS.,
w Pol. i w Lit. rzadki nad Wisłą i innemi rzekami,
TACZ., Ornit. T. III. str. 312.
2. **Biegus górny***, TYZ., *Tringa Alpina*, LINN., Tr.,
Variabilis, MEY., Becasseau brunette, ou variable,
TEMM., Die Meerlerche, niem., Турухтанъ перемен-
чивый, ROSS., w Polsce w jesieni nad Wisłą nierzadki,
TACZ., w Lit. w przelotach wiosennych i jesiennych,
dosyc pospolity, mieszka na brzegach morza. Ornit.
T. III. str. 314.
3. **Biegus nadmorski**, JAR., *Tringa maritima Brun-
nich.*, Becasseau violet, TEMM., Purple Sandpiper Audub.,
Турухтанъ морекою, ROSS., mieszka nad brzegami
morza Baltyckiego. Ornit. T. III. str. 316.
4. **Biegus płaskodzioby**, TYZ., *Tringa Platyrhyn-
cha*, TEMM., Becasseau platyrhinque, TEMM., Der kleine
Sumpfläufer, niem., Куликъ малорослый, ROSS., Be-

- kasik brzegowy, Wodz., w Pol. bardzo rzadki w przelotach nad Wisłą, Tacz., w Lit. dotąd niepostrzeżony. Ornit. T. III. str. 317.
5. **Biegus Temmincka** *, *Tringa Temminckii*, LEISS., Becasseau Temmia, TEMM., Temmincks Strandläufer, NAUM., Турухтань рѣчной, ross., w Pol. przelotem trzyma się nad rzekami; w Kur. i Infl. nad brzegami rzek do morza Bałtyckiego wpadających, nierzadki. Ornit. T. III. str. 319.
6. **Biegus malutki** *, Tyz., *Tringa minuta*, LEISS., Becasseau Echasse, Der kleine Strandläufer, NAUM., Турухтань мелкій, ross., Wróbel rzeczny w Pol. gmin., w Pol. nad Wisłą widywany, Tacz., w Kurl. i Infl. nad rzekami nierzadki. Ornit. T. III. str. 320.
7. **Biegus rdzawy**, JAR., *Tringa Cinerea*, LINN., Becasseau Canut ou maubéche, TEMM., der Kanut vogel, niem., Sandpiper Audub., Турухтань сѣрый, ross., w Pol. w przelotach pospolity, w Lit., Kur. i Infl. gnieździ się na błotach kępiastych, w bliskości jezior. Ornit. T. III. str. 321.

 R O D Z A J XVII.

 BOJOWNIK, Tyz., *Machetes*, Cuv.

G a t u n e k.

1. **Bojownik zmienny** *, czyli Batalion, Tyz., *Machetes pugnax*, Cuv., Le Combatant variable, TEMM., Vielfarbige Kampfläufer, NAUM., Трипетка драчунья, ross., w Krak. w jesieni pospolity, Wodz., w Lub. trzyma się na dużych błotach między Wieprzem i Bugiem, Tacz., w Lit. i Infl. nierzadki. Ornit. T. III. str. 325.

R O D Z A J XVIII.

BRODZIEC, Tyz., Totanus, Bechst.

G a t u n k i.

1. **Brodziec pół-pietwowy**, Tyz., *Totanus Semi-palmatus*, Temm., Chevalier Semi-palmé, Temm., Wasser-laufer, niem., Лонзикъ Полулапчатоногій, ross., w Lit. przypadkowo widziany. Ornit. T. III. str. 330.
2. **Brodziec kwokacz**, Tyz., *Totanus Glottis*, Bechst., Chevalier aboyeur, Temm., Greenshank Audub., Лонзикъ зеленоногий, ross., w Pol. w jesieni i na wiosnę pospolicie, Tacz., w Lit. rzadszy, czy się gnieździ nie ma pewności. Ornit. T. III. str. 332.
3. **Brodziec śmiały** *, Tyz., *Totanus fuscus*, Leis., Chevalier arlequin, Temm., Barge brune, Buff., Лонзикъ черноватый, ross., w Pol. na wiosnę częstszy jak w jesieni. Tacz., w Lit. Kur. i Infl. nierzadki nad rzekami do morza Baltyckiego wpadającemi. Ornit. T. III. str. 333.
4. **Brodziec krwawodziób**, Jar., *Totanus Calidris*, Bech., Chevalier Gambette, Temm., Die Schnepfe mit rothen füssen, niem., Лонзикъ красноногий, ross., w Krak. na ciągu dosyć liczny, Wodz., w Pol. Lub. w Lit. i Kur., mieszka na błotach wodą zalanych, gnieździ się, na zimę odlatuje. Ornit. T. III. str. 334.
5. **Brodziec pławny**, Tyz., *Totanus Stagnatilis*, Bechst., Chevalier Stagnatite, Temm., die Strandschnepfe, niem., Лонзикъ длинноногий, ross., mieszka w Gall., w Pol. rzadki w przelotach, w Lit. niepostrzeżony, ojczyznę jego Europa północna. Ornit. T. III. str. 334.

6. **Brodziec samotny**, Tyz., *Totanus Ochropus*, TEMM., Chevalier cul-blanc, TEMM., Der Punetirter Strandläufer, niem., Лонзикъ вохряноногий, ross., w Pol. i w Lit. pospólity nad rzeczajami, najczęściej pojedynczo. Ornit. T. III. str. 335.
7. **Brodziec lesny** *, Tyz., *Totanus glarcola*, TEMM., Chevalier Sylvain TEMM., Турухтанъ лесной, ross., w Pol. i w Lit. w lasach błotnistych najpospólitszy. Ornit. T. III. str. 336.
8. **Brodziec nakrapiany**, Tyz., *Totanus macularius*, TEMM., Chevalier perlé, TEMM., Дроздъ водяной или бѣлокрапчатый, ross., przypadkowy na brzegach morza Bałtyckiego. Ornit. T. III. str. 337.
9. **Brodziec długo-sterny**, Tyz., *Totanus Bartramii*, TEMM., Chevalier à longue queue TEMM., Турухтанъ удлинно-хвостый, ross., przypadkowie w kraju widywany? Ornit. T. III. str. 338.
10. **Brodziec piskliwy** *, Tyz., *Totanus Hypoleucos*, TEMM., Chevalier guignette, TEMM., Der Sandpfeifer; Strandläuferlein, niem., Турухтанъ бѣлобый, ross., w Pol. i w Lit. pospólity nad Wisłą i rzekami podlesnemi, gnieździ się ciągłym piszczeniem pobyt swój dziwadza. Ornit. T. III. str. 338.
- R O D Z A J XIX.
- SZLAMNIK, Tyz., *Limosa, Bris.*
- G a t u n k i.
1. **Szlamnik czarnosterny**, Tyz., *Limosa melanura*, LEIS., Barge à queue noire, TEMM., Uferschnepfe albo Schwarz Schwanzige Sumpfwader, niem., Сукалень,

- болотный куликъ или Мородунка, ross., w Pol. gnieździ się na obszernych błotach, między Wieprzem i Bugiem a mianowicie na błotach Wytyckich, znany pod nazwaniem gmin. Rycyka, w Lit. Pińszczyźnie pospolity, gnieździ się i wczesnie przed zimą odlatuje. Ornit. T. III. str. 343.
2. **Szlamnik Meyera**, Tyz., *Limosa Meyeri*, LEISL., Barge de Meyer, TEMM., Rost-gelbe Ufer Schnepfe, NAUM., żyje nad brzegami morza Bałtyckiego. Ornit. T. III. str. 343.
3. **Szlamnik rdzawy**, Tyz., *Limosa Rufa*, BISS., Barge, rousse, TEMM., Rostrothe Uferschnepfe, NAUM., w Pol. w przelotach widywany, w Lit. dosyć pospolity. Ornit. T. III. str. 344.
4. **Szlamnik czarno-ramienny**, Tyz., *Limosa recurvirostra*, PALL., L. Terek, TEMM., Barge Terek, TEMM., przypadkowie w kraju widywany. Ornit. T. III. str. 345.

R O D Z A J XX.

BEKAS, Rzącz., *Scolopax*, Linn.

O d d z i a l I.

S Ł O N K I, *Rusticolae*.

Gatunki.

1. **Bekas słonka** * RZĄCZ., *Scolopax rusticola*, LINN., Becasse ordinaire, TEMM., Die Waldschnepfe, niem., Becassine, BUFF., Слонка albo Бекасъ лѣсной, ross., w całym kraju pospolita po błotnych zaroślach (a). Ornit. T. III. str. 349.

(a) Kilka było przykładów w Infantach, iż w zimie w starych spruchniałych wewnątrz drzewach znaleziono obumarłe Słonki które w ciepłe odżyły, być więc może iż niektóre u nas zimują.

Oddział II.

BEKASY WŁAŚCIWE, *Scolopaus Paludicolae*.

2. **Bekas dubelt** *, Tyz., *Scolopax major*, LINN., Becassine double, TEMM., Die grosse Sumpfschnepfe, NAUM., Большой Бекасъ, ross., w całym kraju pospolity na łąkach błotnistych. Ornit. T. III. str. 353.
3. **Bekas kszyk** *, JUNDZ., *Scolopax Gallinago*, LINN., Becassine ordinaire, TEMM., Die Heerschnepfe, niem., Бекасъ настоящий или Барашекъ бекасикъ, ross., zwany w Lub. gmin. Berek, na B. Rus. Koziotek, w całym kraju pospolity, w Lub. i w Pińszczyźnie czasami zimuje. Ornit. T. III. str. 354.
4. **Bekas mały** *, JUNDZ., (*Ficlaus* gmin.); *Scolopax Gallinula*, LINN., Becassine Sourde TEMM., Die Moosschnepfe, niem., Бекасикъ болотный или Стучикъ, ross., w Pol. przelotny na wiosnę i w jesieni, rzadko się gnieździ, w Lit. przed mrozami, pospolity. Ornit. T. III. str. 356.

RODZAJ XXI.

CHRÓSCIEL, *Rallus*, Linn.

O d d z i a ł I.

CHRÓSCIELE, WŁAŚCIWE, *Rallus*, Bechst.

G a t u n k i.

1. **Chrósciel wodnik** *, *Rallus aquaticus*, LINN., Râle d'eau, BUFF., Die Ralle, albo Rohrhuhn, niem., Каростель пастушокъ, ross., w Lit., pospolity, czasem zimuje, w Pol. rzadszy. Ornit. T. III. str. 364.

Oddział II.

DERKACZE, *Crex*, *Bechst.*

2. **Chróściel Derkacz właściwy ***, Tyz., *Rallus Crex*, LINN., Râle des genets, BUFF., Der Schnarrer, albo Wachtelkönig, niem., Каростель Дергачъ, ross., w całym kraju pospolity, po wilgotnych łąkach. Ornit. T. III. str. 373.

O d d z i a ł III.

KURKI, *Porzana*, *Vieill.*

3. **Chróściel Kurka wodna ***, Tyz., *Rallus Porzana*, LINN., Râle marouette, BUFF., Die Kleine Wasserrale, niem., Каростель крапчатый, или Пестрякъ, ross., w Pol. Lit. i Infl. bardzo pospolita. Ornit. T. III. 375.
4. **Chróściel Kurka Zielonka**, Tyz., *Rallus Pusillus*, LINN., Poule d'eau poussin, TEMM., Das kleine Rohr- huhn, niem., Каростель малорослый, ross., w Pol. i w Lit. rzadka, gnieżdzi się, na zimę odlatuje. Ornit. T. III. str. 376.
5. **Chróściel kurka Balllona ***, Tyz., *Rallus Bal- lionii*, VIEILL., *Crex pygmaea*, NAUM., *Gallinule Balion*, TEMM., Kurka karliczka, Баліоновъ Камышиникъ, Ross., w Krak. bardzo rzadka, Wodz., w Infl. raz tylko postrzeżona i ubita. Ornit. T. III. str. 376.

R O D Z A J XXII.

KOKOSZKA, *Rzycz.*, *Gallinula*, *Bris. Cuv.*

G a t u n o k.

1. **Kokoszka zielono-noga ***, KLUK., *Gallinula Chlo-*

ropus, LATH., Poule d'eau ordinaire, TEMM., Rohrhuhn, das Rothbläschen, niem., Чортова Курица, или Камышникъ зеленоногий, ross., wszędzie pospolita, po trawach wysokich koło wód, gnieździ się, na zimę odlatuje. Ornit. T. III. str. 382.

R Z Ę D XIV.

PLATKONOGIE, Pinnatipedes, Temm.

R O D Z A J I.

ŁYSKA, Rzącz., Fulica, Linn.

G a t u n k i.

1. **Łyska czarna** *, JAR., *Fulica atra et aterrima*, LINN., Foulque morelle albo macroule, BUFF., Das Schwarze Wasserhuhn, niem., Черная лысуха, ross., w Pol. w Lit. i Infl. bardzo pospolita, co rocznie się gnieździ. Ornit. T. III. str. 396.

R O D Z A J II.

PLATKONOG, JAR., Phalaropus, Briss.

G a t u n k i.

1. **Platkonog rdzawo-szyjny**, TYZ., *Phalaropus hyperboreus*, LATH., Phalarope hyperboré, TEMM., Wassertreter, niem., Плавунчикъ Полуношный, ross., hr. Wodzicki kładnie go między ptakami ziemi Krak., często jest on widywany na brzegach morza Bałtyckiego pod Połgą i Rygą. Ornit. T. III. str. 402.
2. **Platkonóg płasko-dzioby**, TYZ., *Phalaropus Platyrrhinus*, TEMM., Phalaropé Platyrrhinque, TEMM., Плавунчикъ ширококлювый, ross., niektórzy utrzymują iż bywa widziany w kraju? Ornit. T. III. str. 404.

R O D Z A J III.

PERKOZ, Tyz., Podiceps, Lath., Bolymbus, Linn.

G a t u n k i.

1. **Perkoz dwu-czubny ***, Tyz., *Podiceps cristatus*, LATH., Columbus Cornutus, PALL., Le grébe cornu, BUFF., jedno-letni bez czubny Col. urinator, dwuletni z krótkimi czubami, Col. cristatus, BRISS., Gehaupter Steissfus, niem., Паганка, или чомга хохлатая, ross., Koza w Lub. gmin., w Pol. Lit. i Infl. corocznie się gnieździ na wielkich trzenią zarosłych jeziorach. Ornit. T. III. str. 408.
2. **Perkoz rdzawo-szyjny ***, Tyz., *Podiceps rubricollis*, LATH., Grébe jougris, BUFF., Graukchliher Steissfuss, niem., Чомга красношейная, ross., stary z czubkiem czarnym, młody bez czubka, Col. naevius, PALL.. w Pol. w przelotach nad Wisłą rzadki, w Lit. od poprzedzającego rzadszy. Ornit. T. III. str. 409.
3. **Perkoz uszaty ***, Tyz., *Podiceps cornutus*, LATH., młody Pod. Obscurus et Caspicus, LATH., i BUFF., Grébe cornue, BUFF., Ohrensteissfuss, niem., Паганка Рогатая, ross., u starego za oczami dwa szerokie czuby, u młodego głowa gładka.. W Pol. w przelotach rzadki, Tacz., w Lit. i Infl. dosyć pospolity. Ornit. T. III. str. 410.
4. **Perkoz północny ***, Tyz., *Podiceps arcticus*, BOJE., *Podiceps auritus*, NAUM., Grébe arctique, fr., Паганка арктическая, ross., w Lit. w przelotach równie w Infl., widywany, długość jego około 12 cali. Ornit. T. III. str. 411.

5. **Perkoz zausznik ***, KLUK., *Podiceps auritus*, LATH., Grébe oreillard TEMM., Паганка ушастая, ross., w Krak. na Wiśle rzadki, Wodz., w Pol. w Lit. i Infl. dosyć pospolity. Ornit. T. III. str. 411.
6. **Perkoz mniejszy ***, JUNDZ., *Podiceps minor et hebridicus*, LATH., Grébe castagneux, TEMM., Kleiner Steissfus, niem., Паганка маленькая, ross., w Pol. Lit. i Infl. pospolity, gnieździ się na stawach i jeziorach, trzcina zarosłych, od 9 do 10 cali wielkości. Ornit. T. III. str. 413.

R Z Ę D X V.

PŁETWONOGIE, Palmipedes, Lath. Cuv.

R O D Z A J I.

RYBOŁÓWKA, RYBITW., Sterna, Linn.

G a t u n k i.

1. **Rybołówka wielkodziob**, JAR., *Sterna Caspia*, PALL., Hironde de mer, TEMM., Raub-méerschwalbe NAUM., Черпава мартышка, ross., mieszka na Podolu, na brzegach morza Bałtyckiego nierzadka. Ornit. T. III. str. 425.
2. **Rybołówka czubata**, JAR., *Sterna Cantiana*, GMEL., Hiron. de mer Caugek, TEMM., Черпава Африканска, ross., (młoda) sterna striata, GMEL., w kraju ma być widywana? Ornit. T. III. str. 427.
3. **Rybołówka długosterna**, TYZ., *Sterna Dougallii*, MONTAG., Hiron. de mer Dougall., TEMM., (młoda) Roseate, Tern. Audub., Черпава Дугаллова, ross., ma się w kraju znajdować? Ornit. T. III. str. 428.

4. **Rybołówka zwyczajna** *, Tyz., *Sterna hirundo*, LINN., Hiron. de mer Pierre garin, TEMM., Die Seeschwalbe, niem., Мосная Лосточка или Чеграва бѣлоусая, ross., w Pol. Lit. i Infl. pospolita. Ornit. T. III. str. 430.
5. **Rybołówka popielata**, Tyz., *Sterna Arctica*, TEMM., Hiron. de mer Arctique, TEMM., Чеграва Арктическая, ross., czasem pobrzeża morza Baltyckiego zwiedza. Ornit. T. III. str. 430.
6. **Rybołówka krótko-dzioba**, Tyz., *Sterna Anglica*, MONTAG., Hiron. de mer Hansel, TEMM., Чеграва Англійская, ross., w Lit. ma być widywana? Ornit. T. III. str. 431.
7. **Rybołówka białowąsa**, Tyz., *Sterna Leucoparela*, NATT., Hiron., de mer Moustac, TEMM., Weisbärtige Seeschwalbe, NAUM., Чеграва Сизобѣлая, ross., w Pol. w Lub. bardzo rzadka, do Lit. przypadkowo zalatuje. Ornit. T. III. str. 436.
8. **Rybołówka białoskrzydła**, Tyz., *Sterna Leucoptera*, TEMM., Hiron. de mer Leucoptère, TEMM., Чеграва бѣлокрылая, ross., w Pol. w Lub. i w Lit. bardzo rzadko postrzegana. Ornit. T. III. str. 437.
9. **Rybołówka Krzyzyczek** *, Tyz., *Sterna nigra*, LINN., Hiron. de mer epouvantail, TEMM., Чеграва черная, ross., w Pol. w Lub. nierzadka, gnieździ się TACZ., w Lit. i Infl. najpospolitsza. Ornit. T. III. str. 437.
10. **Rybołówka białoczelną** *, JUNDZ., Rybołow mały Gors., *Sterna minuta*, LINN., Petite Hiron. de mer TEMM., Чеграва малая, ross., nad Wisłą czasami

zalatuje, Tacz., nad brzegami morza w Połudze, w Infl. dosyć pospolita. Ornit. T. III. str. 439.

R O D Z A J II.

MEWA, *Jundz.*, *Larus*, *Linn.*

G a t u n k i.

1. **Mewa blada** *, Tyz., *Larus glaucus*, Brünn., Goeland Burgemeistre, Темм., Die Eis-Meve, Наум., Рыбакъ или Чайка Страя, голубоватая, ross., Mewa ta wielkości małej gęsi od brzegów morza posuwa się czasem w Infl. i Kurlandyi. Ornit. T. III. str. 444.
2. **Mewa czarnogrzbieta** *, Tyz., *Larus marinus*, Linn., Goeland à manteau noir, Темм., Die See-möve, niem., Рыбакъ или Чайка чернокрылая, ross., w Pol. w Lub. przypadkowa, Tacz., w Lit. i Infl., zjawia się na początku wiosny gdy na rzekach lody puszczają. Ornit. T. III. str. 446.
3. **Mewa żółtonoga** *, Tyz., *Larus fuscus*, Linn., Goeland à pieds jaunes, Темм., Noir manteau, Buff., Die Grosse Hafmöve, niem., Чайка Желтоногая, ross., w Krak., nad Wisłą rzadka, Wodz., w Lub. dosyć pospolita, niekiedy nawet w śród zimy, Tacz., w Lit. i Infl. pospolita. Ornit. T. III. str. 447.
4. **Mewa srebrzysta**, Tyz., *Larus argentatus*, Brünn., Goeland à manteau bleu, Темм., Чайка Серебрыстая, ross., w Lub. przypadkowa, bardzo rzadka, Tacz., Ornit. T. III. str. 448.
5. **Mewa biała**, Tyz., *Larus eburnus*, Gmel., Mouette blanche ou Senateur, Темм., Чайка бѣлая, ross.,

- ma być przypadkowo w kraju widziana? Ornit. T. III. str. 451.
6. **Mewa pospolita** *, JUNDZ., *Larus Canus*, LINN., Mouette à pieds bleus, TEMM., Die Gemeine Möve, niem., Чайка Сизая, ross., Wrona morska w Pol. gmin., w Pol. Lub., w Lit. i Infl. pospolita. Ornit. T. III. str. 451.
7. **Mewa trzypalcowa**, TYZ., *Larus tridactylus*, LATH., Mouette tridactyle, TEMM., Die Winter möve, niem., Чайка трепалая, ross., Mewa zimowa KLUK. w Pol. w Lub. w przelotach rzadka, Tacz.. Ornit. T. III. str. 452.
8. **Mewa Orlica**, TYZ., *Larus Ichtyaetos*, PALL., Mouette Ichtyaete, TEMM., na Podolu w przelotach widywana ta Mewa z morza Kaspiskiego? Ornit. T. III. str. 453.
9. **Mewa śmieszka** *, KLUK., *Larus ridibundus*, LINN., Mouette rieuse, TEMM., Die Lachmöve, niem., Хохотунъ или Чайка хохотливая, ross., w Pol. nierzadka, w pow. Radomskim na bagnie po kilkaset par się ściele, Tacz., w Lit. i Infl. nad jeziorami dosyć pospolita. Ornit. T. III. str. 457.
10. **Mewa maseczka**, TYZ., *Larus Capistratus*, TEMM., Mouette à masque brun, TEMM., Чайка взузданная, Ross., ma być w kraju w niektórych okolicach widziana? Ornit. T. III. str. 459.
11. **Mewa najmniejsza** *, *Larus minutus*, PALL. Mouette pygmée, TEMM., Die Kleine möve, niem., Чайка черноголовая, ross., w Połondze nad brzegiem morza w Kur. i Infl. postrzegana. Ornit. T. III. str. 460.

R O D Z A J III.

WYDRZYK, *Jar.*, *Lestris Illig.*

G a t u n k i.

1. **Wydrzyk białopiór**, *JAR.*, *Lestris cataractis*, *TEM.*, *Stercoraire Cataracte*, *TEM.*, *Die Raub möwe*, niem., *Поморникъ*, ross., w Polsce przypadkowy, uniesiony burzą, bywa widziany, częstszy na brzegach morza Bałtyckiego. *Ornit.* T. III. str. 463.
2. **Wydrzyk żółtoszyjny**, *TYZ.*, *Lestris pomarina*, *TEM.*, *Stercoraire pomarin*, *TEM.*, *Pomarine Jager* *Audub.*, *Поморникъ обыкновенный*, ross., mieszka na brzegach morza Bałtyckiego przez lato. *Ornit.* T. III. str. 464.
3. **Wydrzyk pasożytny**, *TYZ.*, *Lestris parasitica et Buffoni*, *BOJ.*, *Stercoraire parasite*, *TEM.*, *Labbe à longue queue*, *BUFF.*, *Поморникъ хищный или разбойникъ*, ross., latem żyje na brzegach morza Bałtyckiego. *Ornit.* T. III. str. 466.

R O D Z A J IV.

PETREL, *Jundz.*, *Procellaria*, *Linn.*

O d d z i a ł.

NAWALNIK, *TYZ.*, *Thalassidroma*, *Vigors.*

G a t u n k i.

1. **Nawalnik Lieza**, *TYZ.*, *Thalassidroma Leachii*, *TEM.* i *BONAP.* i *THALAF. de Leach*, *TEM.*, *Oiseau de tempête*, fr., *Der Sturmfoegel*, niem., *Буревѣстникъ* *Личевъ*, ross., na pobrażach Kur. morza Bałtyckiego ubity, znajduje się w zbiorze Mitawskim. *Ornit.* T. III. str. 478.

2. **Nawalnik burzowy**, JUNDZ., *Thalassidroma pelagica*, Leach., Thal., tempête Temm., Ungewitter vogel, BORKH., Буревѣстникъ Качурка, ross., nad brzegami morza Bałtyckiego rzadki. Ornit. T. III. str. 480.

R O D Z A J V.

K A C Z K A, *Anas*, Linn.

O d d z i a ł I.

G Ę Ś, *Rzycz.*, *Anser*, *Briss.*

G a t u n k i.

1. **Gęś białolica** *, TYZ., *Anser leucopsis*, BECHST., Oie Bernache, TEMM., Weiswangige Gans, niem., Гусь чугайка, ross., mieszka na morzach północnych, czasami brzegi morskie Europejskie zwiedza, w Pol. i Lit. w przelotach bardzo rzadka; kilka jest przykładów w Infl. ubitej tej gęsi na Dźwinie koło Rygi i Krasławia. Ornit. T. III. str. 497.
2. **Gęś Bernikla**, TYZ., *Anser Bernicla*, LINN., Oie Cravant, TEMM., Die Baum-gans, niem., Гусь черная Казарка, ross., Gęś północna, GORS., w Pol. w Lub. w przelotach bardzo rzadka, Tacz., w Lit. częściej widywana. Ornit. T. III. str. 497—498.
3. **Gęś ozerwono-szyja**, KLUK., *Anser rufficollis*, PALL., Oie à cou roux, TEMM., Rothhals albo Rothbrüstige Gans, niem., Гусь рыжешейный, ross., w Pol. w Lub. na wiosnę 1848 r., w przelocie widziano tych gęsi stado koło 60 sztuk, Tacz., w Lit. niepostrzeżona. Ornit. T. III. str. 500.
4. **Gęś Heckela**, TYZ., *Anser Heckelii*, TYZ., *An. minutus*, NAUM., w Lub. w przelotach postrzegana,

- Tacz., w Lit. dosyć często w porze wędrówki ubijana. Ornit. T. III. str. 502.
5. **Gęś biało-czelna**, JAR., *Anser Albifrons*, BECHST., Oie gieuse, TEMM., Die Blassen Gans, niem., Гусь бѣлолобий, ross., w Lub. w przelotach dosyć częsta? Tacz., w Lit. od poprzedzającej rzadsza. Ornit. T. III. str. 503.
6. **Gęś posiwnica** *, JAR., *Anser segetum*, BECHST., Oie vulgaire ou Sauvage, TEMM., Saatgans, NAUM., Гусь дикій или Гуменникъ, ross., w Pol. pospolita pod nazwaniem gęsi Litewskiej, w Lit. w porze przelotu dużemi stadami przeciąga, w Infl. na jeziorze Łubanie gnieździ się. Ornit. T. III. str. 504.
7. **Gęś polna** *, TYZ., *Anser arvensis et rufescens*, BRECHM., Die Acker-gans, NAUM., w Krak. rzadka, Wodz., w Lub. pospolitsza, Tacz., do Lit. w Kwietniu przybywa, w Październiku licznemi stadami wraca, dzień i noc bawi na polach żytem usianych, w Lit. nie gnieździ się, Hr. Tyzenhauz sądzi, iż to tę gęś zowią w Pol. Litewską, w Infl. na Łubanie podobno się gnieździ. Ornit. T. III. str. 505.
8. **Gęś śnieżycy**, KLUK., *Anser hyperboreus*, PALL., Oie hyperborée ou de neige, TEMM., Гусь бѣлый сѣверный, ross., w Lit. niepostrzeżona, utrzymują wszakże, iż ma się znajdować? Ornit. T. III. str. 506.
9. **Gęś szara** *, czyli Gęgawa, TYZ., *Anser Ferus et cinereus*, MEY., Oie cendrée ou première, TEMM. Die Graugans, NAUM., Дикій Гусь обыкновенный, ross., w Pol. w przelotach nierzadka, na polesiu i w Lit. w Kur. Infl. na wielkich jeziorach gnieździ się; lecz

czy ta, czy inna z powyższych gatunków, niema pewności, z niej to pochodzi gęś domowa. Ornit. T. III. str. 507.

Oddział II.

ŁABĘDź, *Rzącz.*, *Cygnus*, *Bechst.*

G a t u n k i.

1. **Łabędź gędziec** *, albo dziki, Tyz., *Cygnus musicus*, BECHST., Cygne à bec jaune, ou sauvage, TEMM., Die Singschwan, niem., Лебедь дикий, ross., dziob czarny, obwody oczu żółte, nogi czarne, zimą biały, latem głowa i szyja rudawo-płowe, szyja zawsze wyprostowana. W Pol. w przelotach na wiosnę w jesieni i zimie, w Lit. i Infl. pod koniec Marca i na początku Grudnia nierzadko postrzegany, w Infl., gnieździ się na jeziorze Łubanie. Ornit. T. III. str. 512.
2. **Łabędź nadobny** *, czyli swojski, Tyz., *Cygnus Gibus*, BECHST., *Cygnus Olor*, WAGL., Le Cygne tuberculée, ou domestique, TEMM., Hocker Schwan, niem., Лебедь домашний, ross., cały biały, dziob czerwony, nogi czerwono-czarne, przy nasadzie dziobu wyrostek mięsny, szyja esowato wygięta. W Pol. i w Lit. rzadszy od poprzedzającego, lecz w Lit. i Infl. częściej się gnieździ. Ornit. T. III. str. 514.
3. **Łabędź Bewicka**, Tyz., *Cygnus Bewickii*, YARELL., Cygne de Bewick, TEMM., Biały, dziob i nogi czarne, w przelotach zimowych w Lit. ubijany. Ornit. T. III. str. 516.

Oddział III.

KACZKI WŁAŚCIWE, *Anas*, *Temm.*

A. KACZKI Z KSIUKIEM GŁADKIM.

Gatunki.

1. **Kaczka Kazarka**, TYZ., *Anas rutila*, PALL., Canard Kasarka, TEMM., Die gelbrothe ente, niem., Красная утка или Каеарка, ross., czerwono-rdza-wa, głowa myszata, zwierciadło zielono-szafirowo mieniające się. Żyje przez lato na Podolu gdzie ją Gotką zowią, gnieździ się w norach opuszczonych od zwierzętek ssących. Ornit. T. III. str. 520.
2. **Kaczka Ohar**, RZĄCZ., *Anas tadorna*, LINN., Canard Tadorne, TEMM. i BUFF., Die Brand-ente, niem., Утка Турпанъ, ross., pstrokata, lustro zielono-fioletowe, gnieździ się w norach, w Pol. rzadka, Tacz., na Podolu częstsza, w Lit. w przelocie widywana. Ornit. T. III. str. 521.
3. **Kaczka Krakwa** *, czyli pospolita, TYZ., *Anas Boschas*, LINN., Canard Sauvage, TEMM., Die gemeine Ente, niem., Утка Матерая или дикая, ross., lustro fioletowe czarną i białą przepaską ograniczone, sterówki czarne w górę pokrętne. W całym kraju najpospolitsza, w oparzystych miejscach często zimuje, jest ona szczepem kaczek domowych. Ornit. T. III. str. 522.
4. **Kaczka Grzechotka** *, KLUK., *Anas Strepera*, LINN., Canard Chipeau ou ridenne, TEMM., Die Schnar-rente, NAUM., Кряковка, ross., Nieroznawka, Myśl. ptasie, Neraznajet w narzeczu Russkim. Szaro rudawa, dziob czarny, lustro białe, samica mało się od samca

różni. W Pol. przypadkowa, Тлчз., w Lit. i Infl. czasami postrzegana bywa. Ornit. T. III. str. 525.

5. **Kaczka długo-Sterna** *, Tyz., czyli różeniec *Anas acuta*, Canard à longue queue, ou Pilet, TEMM., Die Spitz Ente, niem., Fasan Ente, Jaskółczy ogon gmin., Шилохвость, ross.. Dziob modrawy, lustro purpurowo zielonawe, dwie środkowe sterowki przedłużone. W Pol. nielicznie widywana, w Lit. i Infl. gnieździ się, na zimę odlatuje. Ornit. T. III. str. 526.
6. **Kaczka gwizdząca** *, JUNDZ., *Anas Penelope*, LINN., Canard siffleur, TEMM., Die Pfeifente, niem., Утка Свищъ, ross., Swistun gmin.. Ciemno-rdzawa, skrzydła i spód ciała biały, lustro zielone w czarnej oprawie. W Pol. pospolita gnieździ się w Lit. i Infl. w przelotach pospolita lecz rzadko się gnieździ. Ornit. T. III. str. 527.
7. **Kaczka płaskonos** *, JUNDZ., *Anas Clypeata*, LINN., Canard Souchet, TEMM., Die Löffelente, niem., Широконось или Сорсунъ, ross., Łyszkodziob gmin.. Dziob przy końcu bardzo rozszerzony, czarno zielony, w Pol. Lit. i Infl. nieliczna, rzadko się gnieździ na zimę odlatuje. Ornit. T. III. str. 530.
8. **Kaczka Cyranka** *, RZĄCZ., *Anas querquedula*, LINN., Sarcelle d'été, TEMM., Die winterhalbente, niem., Полевой Чирокъ, ross.. Lustro brunatne z zielonawym połyskiem, dziob czarniawy, nogi popielate długości cali 15. Wszędzie pospolita, często u nas zimuje. Ornit. T. III. str. 537.
9. **Kaczka Cyraneczka** *, KLUK., *Anas Crecca*, LINN., Sarcelle d'hiver, TEMM., Die Kriechente, niem., Чи-

покъ Чирапка, ross.. Lustro złoto-zielone, i szafirowo mieniące się, czarno-biało i rdzawo oramione; dziob czarniawy, nogi popielate długości cali 14. W całym kraju po małych wodach i błotach pospolita. Ornit. T. III. str. 538.

B. KACZKI Z KSIUKIEM BŁONKĄ ROZSZERZONYM.

10. **Kaczka Erdredonowa**, JUNDZ., *Anas mollissima*, LINN., Canard d'Eider, TEMM., Der Eidervogel, niem., Гоголь Гагка, ross., Sławna z delikatnego i drogiego puchu. Na brzegach morza Bałtyckiego ubijana, na targu Warszawskim w jednym roku widziano ubitą. Ornit. T. III. str. 540.

11. **Kaczka okazała**, TYZ., *Anas Spectabilis*, LINN., Canard à tête grise, TEMM.. Czarna, wierzch głowy popielaty, nasada dziobu dwudzielna, dziob pomarańczowy, z noskiem różowym, nogi żółte etc. Mieszka na brzegach Bałtyckiego morza. Ornit. T. III. str. 541.

12. **Kaczka okularowa**, TYZ., *Anas perspicillata*, LINN., Canard marchand, TEMM.. Aksamitno czarna z plamką białą na łbie i na karku, dziob żółty w środku czerwony, nogi czerwone. Nad brzegami Bałtyku rzadko widywana. Ornit. T. III. str. 542.

13. **Kaczka Uhla** *, RZĄCZ., *Anas Fusca*, LINN., Canard double macreuse, TEMM., Der Turpan, NAUM., Свирбекъ или Утка головня, ross., na Polesiu Hołownią zwana. Aksamitno-czarna, pod oczyma księżycy białe, dziob żółto-pomarańczowy, nasek i nogi czerwone, lustro białe. Do Pol. czasem zalatuje, latem i zimą, ТАЗ., w Pieszczynie guieździ się, w Infl. Pol. ubijana. Ornit. T. III. str. 543.

14. **Kaczka czarna**, KLUK., *Anas nigra*, LINN., Canard Macreuse, TEMM., i BUFF., Die Schwarze Ente, niem., Морская чернавка обыкновенная, ross., w Lub. rzadko napotykana, TACZ., nad brzegami morza Baltyckiego rzadka. Czarna bez odmiany, nad dziobem wyrostek mięsny, dziob czarny, środek żółty, nogi brunatne. Ornit. T. III. str. 544.
15. **Kaczka helmiasta**, TYZ., *Anas rufina*, PALL., Canard Siffleur huppé, TEMM. Die Einsame Ente, niem., Свищ хохлатый, ross., na głowie gęsty czub pierzasty, głowa rdzawo-kasztanowata, spód ciała czarny, dziob czerwony nosek i lustro białe, nogi czerwone. Mieszka na Podolu, w Lub. bardzo rzadka w przelotach. TACZ.. Ornit. T. III. str. 545.
16. **Kaczka Jarzębata**, TYZ., *Anas marmorata*, TEMM., Canard marbré, TEMM., Утка пестрая или мраморная, ross.. Wierzch białawy, podłużnie brunatnostrychowany, dziob czarny, nogi czarniawe. Ma się znajdować na Podolu? Ornit. T. III. str. 546.
17. **Kaczka ogorzałka** *, MYŚL. PŁA., *Anas Maryla*, LINN., Canard Milouinan., TEMM., Марьянка, ross.. Dziob szeroki błękitny, nosek i krajce czarne, lustro białe, głowa, szyja, piersi i kuper, czarne, płaszcz siwy pręgowany, nogi sinie. W Pol. dosyć rzadka, TACZ., w Lit. i Infl. w przelotach pospolita. Ornit. T. III. str. 546.
18. **Kaczka podgorzałka** *, *Anas ferina*, LINN., Canard Milouin, TEMM., Der Rothhals, niem., Голубая чернеть, ross., Kaczka Rdzawogłowa, GORS.. Dziob modrawy, nosek i krajce czarne, lustro popielatawe,

głowa i część szyi czerwono kasztanowate, płaszczyki siwy czarno-falisty, tęczce żółte, nogi sinie. W Pol. i Litwie, w przelocie widywana, w Lub. i w Infl. czasami się gnieździ. Ornit. T. III. str. 547.

19. **Kaczka białooka** *, JAR., *Anas Leucophthalmos* BECH., Canard à Iris blanc ou Nyroca, TEMM., Die Weisaugige Ente, niem., Утка нырокъ, ross., Podgorzańska gmin.. Dziób długi wązki, tęczca i lusterko białe, głowa, piersi i boki rdzawe, płaszczyki czarno-brunatny, spod ciała białe, dziób i nogi siniawe. W Krak. rzadka, Wodz., w Lub. gnieździ się i czasami zimuje, Tacz., w Lit. i Infl. w przelocie widywana, lecz się nie gnieździ. Ornit. T. III. str. 549.

20. **Kaczka czernica** *, GORS., *Anas Fuligula*, LINN., An. Scandiaca GMEL. i BUFF., Canard Morillon, TEMM., i BUFF., Die Europaeische haubenente, niem., Чернетъ, ros.. Dziób w końcu rozszerzony, lusterko białe, na tyle głowy czub czarny zwisły, ubarwienie czarne, brzuch biały, dziób i nogi modrawe tęczce żółte. W Pol. dosyć pospolita, Tacz., w Lit. i Infl. przez lato bawi i podobno gnieździ się. Ornit. T. III. str. 549.

21. **Kaczka krzykliwa** *, JUNDZ., *Anas Clangula*, LINN., Canard Garrot, TEMM., Die Quaquer Ente, niem., Гоголь, ross., Gogoł gmin.. Lustro białe, głowa puszysta czarno-zielona z połyskiem purpurowym, przed okiem plamka biała, szyja, piersi i spod ciała białe, wierzeh czarny, tęczce i nogi żółte, dziób czarny. W Pol. pospolita, w Lit. i Infl. w wielkim mnóstwie w porze puszczenia lodow i przed zamarznięciem rzek

każdo-rocznie zjawia się latem, rzadko i to pojedynczo bawi. Ornit. T. III. str. 554.

22. **Kaczka Barrowa**, Tyz., *Anas Barrowii*, RICHARDS., Canard de Barrow, TEMM., Утка Баррова, ross.. Lustro białe przepaską czarną w pół przedzielone, głowa puszysta czarna z purpurowo-zielonym połyskiem przed okiem plama księżycowa, szyja, piersi i spod ciała białe, grzbiet czarny, dziob czarny, nogi pomarańczowe. W Lit. w przelotach postrzegana. Ornit. T. III. str. 555.

23. **Kaczka Łodówka** *, KLUK., *Anas glacialis*, LINN., Canard de Miklon, TEMM. i BUFF., Eis-Ente, Winter-Ente, niem., Утка ледная, ross.. Dziob krótki wysoki czarny z czerwoną poprzeczną przepaską, nosek czarny, u samca dwie, środkowe sterowki bardzo przedłużone, barwa wierzchnia brunatno-okopciała, spód biały, nogi siniawe. W Pol. w zimie tylko w małej ilości się zjawia, Wodz., w Lit. i Infl. w przelocie wiosennym i jesiennym dosyć częsta, lecz się niegnieździ, chociaż niektóre przez lato bawią. Ornit. T. III. str. 557.

24. **Kaczka białogłowa**, Tyz., *Anas Leucocephala*, LATH., Canard Couronne, TEMM., Утка бѣлоголовая, ross.. Rdzawo - kasztanowata czarno pręgowana, głowa biała z czarną na łbie plamą, dziob błękitny, tęczce brunatne, sterowki zastrzone tęgie, nogi ciemno sine, płynie cała ponurzona trzymając tylko głowę i szyję nad powierzchnią wody. Ma być w kraju widziana? Ornit. T. III. str. 558.

R O D Z A J VI.

TRACZ, *Jundz.*, *Mergus*, *Linn.*

G a t u n k i.

1. **Tracz nurogęs ***, *JUNDZ.*, *Mergus merganser*, *LINN.*, Grand harle, *ТЕММ.*, Der Säger, niem., Крохаль albo Нырокъ обыкновенный, ross.. W Pol. w Lit. i Infl. w przelotach pospolity, czasami na wodach oparzelistych zimuje. *Ornit.* T. III. str. 565.
2. **Tracz długo-dziob ***, *KLUK.*, *Mergus Serator*, *LINN.*, Harle huppé, *ТЕММ.* i *BUFF.*, Der Sägeschnäbler, niem., Крохаль хохлатый или длинноносый, ross.. W Pol. rzadszy, w Lit. i w Infl. pospolitszy od poprzedzającego, gnieździ się po wielkich jeziorach. *Ornit.* T. III. str. 567.
3. **Tracz bielaczek ***. *JAR.*, *Mergus albellus*, *LINN.*, Harle piette, *ТЕММ.* i *BUFF.*, Die Weisse nonne, niem., Крохаль Луточникъ, ross.. W Pol. i w Lit. wiosną i przed zimą pospolity, często w towarzystwie kaczki krzykliwej, na Dźwinie nierzadko między lodami ubijany. *Ornit.* T. III. str. 568.

R O D Z A J VII.

PELIKAN, *Rzącz.*, *Pelecanus*, *Linn.*

G a t u n k i.

1. **Pelikan baba**, *JUNDZ.*, *Pelecanus Onocrotalus*, *Linn.*, Pelican blanc, *ТЕММ.*, Krofer albo Pelikan, niem., Баба птица, ross.. W Pol. bardzo rzadki, w przelocie kilka exemplarzy zabito na Wiśle, Wodz. i Tacz., zwiedza on Pod., Ukrainę czasem i Pinskie błota, ubity też był w gub. Mińskiej w Pow. Dziśnieńskim na jeziorze Mosarskim. *Ornit.* T. III. str. 572.

2. **Pelikan kędzierzawy**, TYZ., *Pelecanus Crispus*, BRUCH., Pelican frisé, TEMM.. Rzączyński świadczy, iż się ma znajdować na Pod. i Wołyniu. Ornit. T. III. str. 573.

R O D Z A J VIII.

KORMORAN, Tyz., *Carbo*, Mey.

1. **Kormoran kruk morski**, TYZ., *Carbo Cormoranus*, MEY, Grand Cormoran, TEMM. i BUFF., Scharbe albo der Seerabe, niem., Бакалнь, ross.. W Pol. rzadki w przelotach, w Lub. kilka par gnieździło się, Tacz., w Lit. w Pińszczyźnie częstokroć się gnieździ. Ornit. T. III. str. 579—580.
2. **Kormorangawronek**, TYZ., *Carbo graculus*, MEYER., Cormoran nigaud, TEMM., Бакалнь глуный, ross.. W przelocie zwiedza Pińskie błota, być może że i potomstwo wyprowadza. Ornit. T. III. str. 580.

R O D Z A J IX.

NUR, Jundz., *Colymbus*, Linn.

G a t u n k i.

1. **Nur lodowiec** *, TYZ., *Colymbus glacialis*, LINN., *Cerphus torquatus* PALL., Plongeon imbrim, TEMM., Der grose Eistaucher, niem., Гагара льдистая или Ошейниковая, ross.. W Pol. w Lub. w jesieni i w zimie widywany, Tacz., w Lit. i w Infl. w przelocie przed zimą chociaż rzadko bywa ubijany. Ornit. T. III. str. 605.
2. **Nur czarno szyi** *, TYZ., *Colymbus arcticus*, LINN., Plongeon Lumme ou à gorge noire, TEMM.,

- Schwarz Kehliger Seetaucher, niem., Гагара чернозобая или Гагакъ, ross.. W Pol. i w Lit. na wiosnę i przed zimą pospolicity, są nawet przykłady gnieźdzenia się. Ornit. T. III. str. 606.
3. **Nur rzdawo gardlisty** *, JAR., *Colymbus Septentrionalis*, LINN., Plongeon Cat marin, TEMM., Rothkehliger Taucher, niem., Гагара Сѣверная, ross.. W Pol. i w Lit. rzadki w przelotach, w Infl. w Krasławiu widziany. Ornit. T. III. str. 607.

RODZAJ X.

NURZYK, *Gors.*, *Uria*, *Briss.*

G a t u n e k.

1. **Nurzyk podbielały**, JAR., *Uria Troile*, LATH., Guillemot à capuchon, TEMM. i BUFF., Der Lumme, niem., Кайра или Пынсикъ обыкновенный, ross., Zimą na morzu Baltyckim dosyć pospolicity. Ornit. T. III. str. 610.

RYBY

(P I S C E S).

RYBY

(P I S C E S)

R Y B Y, (Pisces).

R O D Z I A J I.

R Y B Y K O Ś C I S T E, Pisces ossel.

R Z Ę D I.

R Y B Y S K R Z E Ł O W E.

Podrząd I.

R Y B Y B R Z U C H O P L E T W E.

P O K R E W I E Ń S T W O L

Ł O S O S I O W A T E, Salmones.

R O D Z I A J I.

Ł o s o ś, S A L M O.

G a t u n k i.

1. **Łosoś właściwy** *, JUNDZ. i JAR., *Salmo Salar*, Gmel., Saumon, fr., Lachs, niem., Семга или Лосось, ross.. Mieszka we wszystkich rzekach do morza wpadających a mianowicie w Wiśle, w Warcie, Niemnie, Wilii, w Dźwinie, w Dnieprze, Dniestrze, i innych pomniejszych rzekach z niemi połączenie mających; rybacy w niektórych okolicach łososiów samców nazywają hakami lub krukami, samice białkami. Łososie latem przebywają w rzekach, zimą w morzu,

wędzone Dźwińskie łososie, daleko są rozwożone, połów ich się zmniejszył od czasu zaprowadzenia na téj rzece parowych statków. Zoologia Jarockiego. T. IV. str. 32 i Jundziła część III. str. 109.

2. **Łosoś łososio-pstrąg** *, JAR., *Salmo trutta*, GMEL., Truite Saumonée, fr., Die Lachsforelle, niem., Форель Пеструшка, ross.. Mieszka w rzekach kraju naszego do morza wpadających, rzadszy od łososia właściwego, w Dzwynie koło Krasławia i innych miejsc poławiany, przybywa on z morza do rzek po przejściu wiosennym łososi, trze się w późnej jesieni, i wraca do morza na wiosnę z łamiącemi się lodami, waży czasami do 10 funtów. Zool. Jundz., Część III. str. 116. i Rybołówstwo krajowe Lesń. str. 24—25.
3. **Łosoś pstrąg** *, JAR., *Salmo Fario*, BLOCH., Pstrąg pospolity, JUNDZ., Truite, fr., Fare, Forelle, Bachfore, niem., обыкновенная Форель, ross.. Mieszka w niektórych bystrych i kamienistych rzekach i ruczajach wpadających do Wisły, Niemna, Dźwiny w Dunajcu i w Morskim Oku w Tatrach. Do 3 funtów czasami waży, mięso ma wyborne, trzyma się bystrych i czystych wód, zawady wszelkie jak łosoś skacząc przebywa; czas jego tarła, stosowny jest do klimatu, w Dzwynie ma miejsce w końcu września. Zool. Jundz. Część III. str. 117 i Ryb. kraj. str. 26.
4. **Łosoś rudo-pstrąg**, *Salmo Hucho*, HUCH., fr., Hauchforelle, niem., Стрессево́й линь, ross., PALL., z brunatnemi plamami na ciele, długość jego czasami 6 stop dochodzi, a waga 60 funtów? W Polskich wodach rzadki. Lesń. Ryb. Kraj. str. 27.

5. **Łosoś skalopstrąg**, JAR., *Salmo Alpinus*, BLOCH., Pstrąg górny, JUNDZ., Bergforelle, niem., Красная рыба, ross.. Grzbiet ma czarny, boki błękitne, brzuch czerwony, mięso czerwoniawe, trze się w Lutym, trzyma się w wodach najwyższych gór. Czy niebędzie to *Salmo taticus* morskiego Oka? lub gatunek Łososa postrzeganego tamże, przez P. Zeisnera. Zool. Jundz. Część III. str. 118.
6. **Łososio-Karp**, *Salmo cyprinoïdes*, KLUKA, Carpeau, fr., Куримата чебаковидная, ross.. Ryba wyborowego smaku z morza czarnego wychodząca i poławiana w Dniestrze, w Dnieprze i Pripeci, zwaną Wierozubem, czy Wyrozembem, jako niedeterminowaną od krajowych naturalistów, czy należy do rodzaju Łososa, lub Karpia tymczasowie pomieszczam w liczbie łososiów. Kluk. o gadzie i Rybach T. III. str. 119 i 168.

Nadto, Łososia gatunek poławiany w Dźwinie koło Rygi, pod nazwaniem Taimchen, smacznego i delikatnego mięsa, czy nie będzie *Salmo Taimen*, łosoś Taymen Kluka, lub *Salmo Taimen* Pallasa, który się też poławia w rzekach, wpadających do oceanu lodowatego? _____

R O D Z A J II.

L I P I E Ń, *Coregonus*.**Podrodzaj I.**L I P I E Ń, *Coregonus*.**G a t u n e k.**

1. **Lipień właściwy**, *Salmo Thymallus*, GMEL., L'Ombre, fr., Aesche, niem., Хариусъ, ross.. Mieszka w by-

strych i skalistych strumieniach w wodzie zimnej i czystej w Pol. i w Lit. koło Wilna, żywi się owadami i ikrą łososi, trze się przy końcu Kwietnia i w Maju, w jesieni idzie do wielkich rzek a z tych do morza, z kąd wraca na wiosnę, do 4 funtow ciężaru dochodzi, mięso ma białe, w jesieni najłystsze, a w zimie najsmaczniejsze. Zool. Jar. T. IV. str. 34, Zool. Jundz. część III. str. 121, Ryb kraj. str. 29.

Podrodzaj II.

SZUMBUNGA, *Lavaretus*.

Gatunki.

1. **Szumbunga siga**, JUNDZ., *Salmo Lavaretus*, GMEL., *Le Coregone lavaret*, BUFF., *Der Schnäpel*, niem., *Сига* albo *Шокуръ*, ross.. Mieszka w morzu Baltyckim, trzyma się głębiny, z której wychodzi gdy śledzie trzeć się poczynają i jest skazówką rybakom w połowie tych ostatnich, żywi się ikrą śledzi, dla tarła od Sierpnia do Października wchodzi licznie w zatoki morskie i rzeki, po czem do morza wraca, mięso sigi jest białe, smaczne i delikatne. Profesor Jarocki liczy dwa jój gatunki w Lit. w rzekach Żmudzkich. Zool. Jar. T. IV. str. 35, Zool. Jundz. Część III. str. 120.

Podrodzaj III.

SIELAWA, *Maraena*.

Gatunki.

1. **Sielawa Sieja**, LESN., Ryb. Kraj., *S. wielka* JUNDZ., *Salmo Maraena*, GMEL. (a), *Grande Maréne*, fr., *Die*

(a) Profesor Dorpacki Asmus, nazywa ją *Coregonus Maraena*, albo *Cor. Igas*, z nazwania Czuchoskiego.

grosse Muraene, niem., Сигъ Морскоѣ, ross.. Mieszka w Pol. w jeziorach Wigierskich w Guber. Augustowskiej, dokąd ją Kameduli z Pomeranii pruskiej sprowadzili. W Lit. w jeziorze Trockim, w Infl. w jeziorze Pejpus i w Newie.. Mięwa blisko łokieć długości, z kształtu do Sielawy zwyczajnej podobna, mięso ma białe delikatne, trzyma się zawsze największej głębiny, trze się w Listopadzie. Zool. Jar. T. IV. str. 35, Zool. Jundz. część III. str. 122., Ryb. kraj. str. 31.

2. **Sielawa pospolita** *, JUNDZ., S. Sutwica LEŚN., *Salmo Maraenula*, Bloch., Petite Maréne, fr., Die Kleine Muraene, niem., Селява або Репушка, ross., Mieszka w Pol. w jeziorach Augustowskich a nade wszystko w Lit. w B. Rusi i Infl. na wielkich jeziorach, czasami toń jedna do kilkunastu wozów sielawy dostarcza, do 10 calow bywa długości, mięso ma smaczne i delikatne, trze się w Listopadzie. Zool. Jundz. Część III. str. 123. Ryb. kraj. str. 32.

R O D Z A J III.

STYNKA, *Osmerus*, Jar.

G a t u n e k.

1. **Stynka rzeczna**, LEŚN., S. pospolita *, KLUK, *Salmo eperlanus*, GMEL., Eperlan, fr., Stint, niem., Копюша, ross.. Mała ta rybka srebrzysta nadzwyczajnie mnożna, żyje razem z sielawą pospolitą w Pol. w głębokich jeziorach Woj. Augustowskiego i Płockiego, równie w Lit. w B. Rusi i Infantach, przez które przechodzą rzeczki, w Marcu trze się w rzekach,

poczém wraca do jezior. Zool. Jar. T. IV. str. 37.
 Jundz. część III. str. 419. Ryb. kraj. str. 33.

POKREWIEŃSTWO II.

ŚLEDZIOWATE, *Clupeae*.

R O D Z A J I.

Ś L E D Ź, *Clupea*.

G a t u n k i.

1. **Sledź właściwy**, *Clupea harengus*, GMEL., Hä-rang, fr., Hering, niem., Сельдь, Селедка, ross., odmiana śledzia Szwedzkiego większa od śledzia holenderskiego, poławia się w morzu Bałtyckim i na brzegach Norwegii, Danii, Szwecyi, Prus, Kur. i Infl. w małej ilości, że zaś stanowi on znaczną gałąź handlu, pomieszczam go między rybami krajowemi. Zool. Jar. T. IV. str. 49. i Jundz. Część III. str. 428.
2. **Śledź Strömling**, *Clupea membras*, NILLSON, Der Strömling, niem.. Niewielka ta rybka obficie poławia się w morzu na brzegach Infl. koło Rygi. Hr. de Bray w dziele swym Essai critique sur l'histoire de la Livonie nazywa ją *Clupea Sprattus*.
3. **Śledź Strömling Rewelski**, *Clupea Cylo Asmuss.*, tak nazwany od wyrazu Estońskiego; Kyo Strömling, niem., mniejszy, tłustszy i delikatniejszy od poprzedzającego, poławia się na brzegach Estońskich i marynowany rozwozi się po całym kraju i za granicę.

POKREWIEŃSTWO III.

K A R P I O W A T E, *Cyprini*.

R O D Z A J I.

K I E Ł B, *Gobio*.

G a t u n k i.

1. **Kiełb pospolity** *, *strumieniowy*, *Gobio fluviatilis*, *Cyprinus Gobio*, GMEL., Goujon, fr., Gründling albo Gressling, niem., Пискарь, ross.. Rybka ta z liczby najmniejszych do 8 cali czasem dorasta, mięso ma smaczne i zdrowe. W całym kraju pospolita, mieszka w jeziorach, na wiosnę wchodzi do rzek i strumieniów dla tarła, gdzie bawi całe lato, w jesieni wraca do jezior. Zool. Jar. T. IV. str. 56. Kluk o gadzie i Rybach T. III. str. 175.

R O D Z A J II.

L I N, *Tinca*.

G a t u n k i.

1. **Lin pospolity** *, *Cyprinus tinca*, GMEL., La Tanche, fr., Schleye, niem., Линь, ross.. Żyje wszędzie w jeziorach i stawach błotnistych, do 8 funtów czasem waży, trze się w Czerwcu. Zool. Jar. T. IV. str. 58. Jundz. Część III. str. 143.
2. **Lin złotawiec**, *Tinca aurea*, LESN., Tanchor, fr., Goldschlege, niem., Линь золотистый, ross.. Żłociasty z czarnymi kropkami, do 3 stop dorasta, żyje w stawach górnego Szląska, być może też ozdobą kanałów i stawów naszych. Zool. Jundz. Część III. str. 143. Ryb. kraj. str. 37.
3. **Lin Olszanka**, *Tinca Phoxinus*, JAR. CYPR., Pho-

xinus, Gmel., Le Veron, fr., Elritre, niem., Писко-
зобль, ross.. Przybrany w kolory tęczy, kształtu pię-
knego, do 3 cali bywa długości, lubi wody czyste,
żyje gromadnie, pływa pod wierzchem wody, trze się
w Maju i Czerwcu, od ssania korzeni Olszowych ma
sobie nadane to nazwanie. Żyje w niektórych stru-
mieniach w Pol. i w Lit. Zool. Jar. T. IV. str. 63.
przez omyłkę pomieszczony między białorybem. Ryb.
kraj. str. 43.

R O D Z A J III.

BIAŁORYB, *Leuciscus*.

G a t u n k i.

1. **Białoryb Kleń**, Jar, *Leuciscus albula*, *Cyprinus*
Leuciscus, Gmel., La Vandoise, fr., Weissfisch, niem.,
Обыкновенная Уклея, ross.. Kolor ma srebrzysty,
rzadko dochodzi jednéj stopy długości, trze się w Czer-
wcu, mięso ma smaczne lecz ościste, ciało wysmukłe,
miernemi łuskami pokryte, głowa mała, pysk tępy,
mieszka w rzekach. Zool. Jar. T. IV. str. 61. Ryb.
kraj. str. 38.
2. **B. Uklój** *, *Leuciscus alburnus* Cyp., *Alburnus*
L'Ablette, fr., Nestling, Spitzlauben, albo Ockeley,
niem., Уклея, ross., Oklejka B. Russ. Калинка. Mie-
szka w rzekach i jeziorach w Pol., Lit. i Infl., ciało
ma wysmukłe, cienkimi świetnymi łuskami pokryte,
pysk kończysty, szczękę spodnią nieco dłuższą, od 8
do 12 calów długa, mięso ma smaczne, trze się w Maju
i Czerwcu. Zool. Jar. T. IV. str. 61. Jundz. Część
III. str. 148.

3. **B. Świnka**, *Leuciscus nasus*, CYP., NASUS, GMEL.,
Le Nase, fr., Aelsling, niem., Подустъ, ross. Krzy-
woszczok, KLUK. Ciało ma wysmukłe, dużemi łuska-
mi pokryte, pysk tępo zakończony, szczeka wierzchnia
wystająca, grzbiet czarniawy. Żyje na dnach niektórych
głębokich jezior Pol., zkad idzie do rzek w Kwietniu
w porę tarła, waży czasem do 2 funtow, znajdowałem
ją w Dunaju. Zool. Jar, T. IV. str. 61. Ryb. kraj. str. 40.
4. **B. Rumienica** *, *Leuciscus Rutilus*, La Rousse,
fr., Rothflosser, niem., Красноперка, Copora, Ce-
pyxa, ross., Krasnopiora w Lit. i B. Rusi. Wielkie
ma podobieństwo do płoci, do 10 caliów długa, ciało
podługne białe z grzbietem czarniawo-zielonym, dużemi
łuskami okryte, pletwy i oczy czerwone, trze się
w Maju, mięso ma smaczne lecz ościste. Trzyma się
stadami na dnach głębokich jezior, wielce jest mno-
żna. W rzekach Pol., Lit. i w Dźwinie nierzadka,
rybacy uważają ją za odmianę płoci. Zool. Jar. T. IV.
str. 62. Ryb. kraj. str. 41, Kluk o gadzie i Ryb. str. 175.
5. **B. Jelec** *, *Leuciscus Dobula*, CYP., Dobula, GMEL.,
Dobule, albo Meunier, fr., Döbel, Diebel, niem, Düna
Karpf, w Infl., Головъ, albo Голубеаъ, Головенъ,
Ross. Ciało ma przedłużone, szczeka wierzchnia nieco
dłuższa od spodniej, łuska świetna na brzegach krop-
kowana, ciało ku grzbietowi błękitno-zielonawe w dole
białe, oko żółte z zieloną plamą u wierzchu. Rzadko
wagę funta przechodzi, trze się w Czerwcu, żyje
w Pol. i w Lit. w niektórych rzekach, w Dźwinie
dosyć często bywa poławiana. Zool. Jar. T. IV. str. 62,
Ryb. kraj. str. 41.

6. **B. Jaz** *, *Leuciscus*. v. CYPR. JESÉS. GMEL., La Jese fr., Bartfisch, Jentling albo Jaese, niem., Язъ, ross.. Żyje we wszystkich rzekach krajowych bystrych, waży od 3 do 10 funtów, trze się w Kwietniu, pływa zwyczajnie pod wierzchem wody, żywi się owadami, na zimę kryje się na dnach rzek i w norach, mięso ma tłuste lecz ościste. Zool. Jar. T. IV. str. 63, Ryb. kraj. str. 42.
7. **B. Płoc** *, *Leuciscus Erythrophthalmus*, La Sarve, fr., Rothauge, niem., Плотва или Плотица, ross., najpospolitsza ryba we wszystkich rzekach i jeziorach krajowych. Zool. Jar. T. IV. str. 63.
8. **B. Guszczora**, *Leuciscus Idus*, GMEL., L'Idé, fr., Nerfling, Brandfisch, niem., Язъ, меньшей Подъязъ, ross.. Ciało podłużno-grube, dużemi tęgiemi łuskami pokryte, pysk tępy, wierzch głowy i grzbietu czar-niawy, boki błękitnawe, spód biały. Ryba ta kształtem do Korpia podobna, waży od 6—8 funtów. Żyje w wiel-kich i kamienistych jeziorach w Pol. i w Lit., na wio-snę wchodzi do rzek bystrych, mięso ma białe i sma-czne. Zool. Jar. T. IV. str. 64. Ryb. kraj. str. 45.
9. **B. Mrzewka** *, *Leuciscus Aphyia*, GMEL., L'Aphie, fr., Spirling, niem.. Ciało ma wysmukłe, półprzezro-czyste, cieńkimi łuskami pokryte, ku grzbietowi ru-dawe, szczęka górna od dolnej nieco dłuższa, oczy czerwone; wielkość jój do 2 calów wynosi, jest to najmniejsza z ryb krajowych, służy ona za pokarm innym rydom, pływa pod samym wierzchem wody. Żyje we wszystkich rzekach, jeziorach i stawach ca-łego prawie kraju, w Pol. i Lit. zowią ją Wierzcho-

wodką, tysiąc-braćmi, Owieskiem, na B. Russ., Malawką. Zool. Jar. T. IV. str. 64, Ryb. kraj. str. 46.

10. **B. Rab** * *Leuciscus Aspius*, Сур., *Aspius*, Gmel., L'Aspe, fr., Scheed, Rappe, Rapen albo Aland, niem., Шерешперъ, Шерехъ, Белестъ albo бѣлая рыба, ross.. Ciało ma obłożone dużemi łuskami pokryte na grzbiecie błękitnawo-czarniawe boki białe, głowę małą na bokach zielonawą, pysk tępy, szczękę dolną trochę dłuższą od górnej, pletwę górną i ogon błękitnawy, inne pletwy czerwone. Ryba ta od 10—12 funtów ważąca dosyć jest pospolita w Dźwinie, Wiśle i innych Pol. rzekach, trze się przy końcu Marca, bardzo jest ostróżna, mięso ma tłuste smaczne lecz ościste. Zool. Jar. T. IV. str. 65, Ryb. kraj. str. 46.

11. **B. Pstrzęga**, *Leuciscus Bipunctatus*, Bloc., Le Spirlin, fr., Lauben, Rothstreif, Alandbleke, niem., Чебакъ Двуточечный, ross.. Rybka ta mała, ciało ma podługne, drobnemi łuskami pokryte i czarnymi kropkami upstrzone, grzbiet ciemno-popielaty, boki ku grzbietowi rudawo-zielone i srebrzysto-białe, linija naboczna czerwona dwóma rzędami czarnych kropek dużych oznaczona. Żyje w bystrych rzekach i strumieniach po żwirowatym dnie płynących, pływa zawsze pod wierzchem wody, trze się w Maju na dnie rzek, mięso ma smaczne. W Polsce zowią ją Wzdreką, Wjerczowką, a najczęściej Pstrzęgą (a). Zoolg. Jar. T. IV. str. 66 i Ryb. kraj. str. 48.

(a) Niemogę z pewnością twierdzić czy nie tę to rybkę w Dźwinie łowioną, rybacy Rusini zowią Rystrzanką lub Oszwiejką.

12. **B. Podusta** *, *Leuciscus Buggenhagii*, Gmel., *Le Cyprin Buggenhagen*, Buff.. Otwory nozdrza ma blisko oczow, ciało podługzne owalowate ścisnione, dużemi łuskami pokryte, białe z grzbietem czarniawym, głowa mała, pysk tęp, grzbiet przed płetwą słabo-wklęsły, płetwy błękitne ciemniej obrzeżone, mięso ma białe, lecz ościste. Ryba ta podobna nieco do Leszcza ma być jego przewodnikiem. Profesor Jarocki kładnie ją między pospolitemi rybami Polskimi, w Dźwinie ma się też ona znajdować. Ornit. Jar, T. IV. str. 66 (a)

R O D Z A J IV.

L E S Z C Z, *Abramis*.

G a t u n k i

1. **Leszcz Kęza**, *Abramis Cultratus*, Cyp., *Cultratus*, Gmel., *Le Couteau*, fr.; *Sichling*, *Ziege*, niem., *Сабля* *отпыба*, ross.. Ciało ma obłóżne ścisnione nożykowate, dużemi cienkimi łuskami pokryte, głowę małą spłaszczoną pysk tęp w górę zadarty, otwór paszczy wąski, grzbiet prawie prosty, ciało białe z grzbietem popielato-rudym, kark stalisto błękitny, płetwy spodnie czerwone. Ryba ta właściwie morska znajduje się w niektórych krajowych rzekach, waży do 2 funtow, żywi się owadami i szczątkami roślin, mięso ma smaczne lecz ościste, trze się w Maju Klukina

(a) Dźwina posiada kilka jeszcze gatunkow Białorybow nie pomieszczonych w tej liście, zwanych tu Głównią, Żerestwieniem czyli Rąpiozem etc., które nie posiadając dzieła Blocha niebyłem w stanie zadeterminować, i zostawuję to do późniejszego opisanía ryb Dźwińskich.

zywa ją Koszturem, o gadzie i Rybach str. 174., Zool. Jar. T. IV. str. 67. Profesor Jarocki sądzi, że ta ryba powinna stanowić osobny rodzaj.

2. **Leszcz Certa** *, *Abramis, vel Cyp.*, Vimba, GMEL., Le Serte albo La Vimbe, fr., Zärthe, niem., Гытерепа, Таранъ, ross.. Ciało ma podłużne grube, mierną łuską pokryte białe, grzbiet błękitnawy wypukły, głowę małą, klinowatą, szczękę wierzchnią dłuższą stożkowato wystającą. Ryba ta morska przy początku lata wychodzi z morza Bałtyckiego do Wisły, Warty, Niemna i Dźwiny dla odbycia tarła, długa na stopę, mięso jój ościste lecz tłuste białe i smaczne zwłaszcza pieczone lub suszone; Rybacy Dźwińscy łowią ją sznurami, robiąc przynętę z Motyliicy, poławianej obficie w późnej jesieni na Dźwinie, łowi się ona czasami w Infl. na jeziorze Ruszońskim. Zool. Jar. T. IV. str. 68. Ryb. kraj. str. 50.

3. **Leszcz właściwy** *, *Abramis vel Cyp.* Brama GMEL., La Brême commune, fr., der Brachse albo Bleich, niem., Лещъ albo Чебакъ, ross., żyje we wszystkich większych i głębokich jeziorach w Polsce, Litwie i Inflantach do trzech stóp dorasta długości, mięso ma tłuste i smaczne, trze się na wiosnę w Kwietniu lub Maju na pobrzeżu jezior w trzcinie, w Litwie na jeziorach Brastawskich nie rzadko jedna toń leszczów kilkaset rub. sr. przynosi dochodu. Zool. Jar. T. IV. str. 68. Zool. Jundz. Część III. str. 149.

4. **Leszcz podleszczyk** *, *Abramis vel Cyp.*, Blicca, CYP., Latus, GMEL., La Plestie, fr., Plotze, Geuster, Bleiche, niem., Полчебакъ, ross., PALL. Pospolity

w Pol., Lit. i Infl., jeziorach trze się w Maju i Czerwcu, mięso ma ościste; w wielu okolicach Polski nazywają tę rybę Płocią. Zool. Jar. T. IV. str. 69, i Ryb. kraj. str. 52.

5. **Leszcz Bleja ***, JAR., *Abramis Ballerus*, CYP., Ballerus, GMEL., La Sope, albo la bordelière, fr. Blaia, KLUK i JUNDZ., Синга albo Синецъ, ross., PALL. Ciało ma ściśnione podłużne małemi łuskami pokryte, na grzbiecie czarniawo-błękitnawe po bokach żółtawobiałe, spód brzucha czerwonawy, głowę małą, pysk tępy, płetwy żółte, błękitno obrąbione, 40 promieni w płetwie grzbietowój, a czterdzieście jeden w podogonowój, linia naboczna prawie prosta. Ryba ta dosyć rzadko bywa poławianą w Dźwinie, a czasem i w niektórych Infl. jeziorach. W Prusiech w Kurischhawr, i w Szwedzkich jeziorach obficie ma się znajdować. Trzyma się brzegów wody w głębinach w Maju lub na początku Czerwca w czasie tarła na wierzch wychodzi, do trzech i czterech funtów czasem dorasta, mięso ma ościste, podług Kluka przekłada głębokie jeziora nad rzeki. Zool. Jar. T. IV. str. 69. Kluk. T. III. str. 184.

R O D Z A J V.

K A R A Ś, *Carassius*.

G a t u n k i.

1. **Karaś właściwy ***, *Cyprinus Carassius*, GMEL., Carassin albo Hamurge, fr., Karausche albo Gareissl, niem., Карась, ross.. Do stopy czasem dochodzi wielkości, mięso ma białe słodkie i smaczne, trze się przy

końcu Kwietnia lub w Maju. Żyje w jeziorach i stawach całego kraju, w rzekach rzadszy. Zool. Jar. T. IV. str. 71. Ryb. kraj. str. 53.

2. **Karaś Karp** *, *Cyprinus Gibelio*, GMEL., Gibéle, fr., Gibel albo Stein-Karausche, niem., Dubiel, JUNDZ., Карась Каменный, ross.. Podobny do karasia właściwego, ciemno-błękitno-zielonego koloru w części górnej, w dolnej złocisto żółtego, razem z nim mieszka w miazgach i błotnistych wodach Pol. Lit. i Infl., waga jego do trzech funtów dochodzi, trze się w Maju, Czerwcu i Lipcu, mięso ma smaczne. Niektórzy uważają go za mieszańca pochodzącego z Karasia i Karpia. Zool. Jar. T. IV. 71, Zool. Jundz. Część III. str. 145.

R O D Z A J I V.

K A R P, C y p r i n u s.

G a t u n k i.

1. **Karp właściwy**, *Cyprinus Carpio*, GMEL., Carpe fr., Der gemeine Karpfe, niem., Карпъ, ross.. Mieszkaniem jego są stawy, jeziora i rzeki z dnem mulistym, wielkość karpia często trzech stóp dochodzi, a waga z górą 40 funtów, mięso ma smaczne i tłuste, lecz się zmienia z odmianą miejsca, trze się w Maju lub w Czerwcu, przeskakuje tamy i zapory, podobnie jak łosoś. W Pol. Karpie żyją w wielu jeziorach, stawach i w Wiśle, Wiślane są najsmaczniejsze i ważą do dziesięć funtów, w Jeziorze Olwickiem w Augustowskim do kilkunastu funtów, w Dnieprze i Dniestrze poławiają się jeszcze większe i są bardzo tłuste i wybornego smaku, w Lit. po stawach są tylko ho-

dowane i są tem mniejsze im bliżej północy. Zool. Jar. T. IV. str. 72, Jundz. Zool. Część III. str. 140, Ryb. kraj. str. 56.

2. **Karp Lustrzeń Królewski**, LESN., K. Ulak, JUNDZ., *Carpio Regius*, łacin., Carpe Spéculaire, fr., Spiegel-Karpfe, niem., БЛОЧ., Карпъ зеркальный, ross.. Podobny jest do Karpia właściwego, z różnicą iż grube, szerokie zwierciadlane jego łuski całego ciała niepokrywają, lecz w wielu miejscach część nagiej skóry zostawują, rzadszy on jest w Wiśle od właściwego Karpia, lecz mięso ma smaczniejsze od tego pierwszego. Ryb. kraj. str. 60, Zool. Jundz. Część III. str. 142.

R O D Z A J VII.

B O L E Ń, Barbus.

G a t u n e k.

1. **Boleń rzeczny**, *Barbus Fluviatilis*, LESN. CYP. Barbus, GMEL., Brzan, Barwena, JUNDZ., Barbeau, fr., Die Barbe niem., Барвена, Миронъ albo Усачъ, ross.. Ryba ta z głową dużą podłożną i z czterema wąsami u pyska z kształtu nieco podobna do szczupaka, mięso ma smaczne, białe i delikatne. Mieszka w Wiśle i rzekach do niej wpadających w Krak., Sando. i Lub. w Dunajcu, Warcie, Niemnie i Dniestrze, w innych rzekach Lit. rzadka, trze się w Maju lub Czerweu, do trzech stóp bywa długości, lubi wodę bystrą po kamieniach płynącą. Zool. Jar. T. IV. str. 72, Zool. Jundz. Część III. str. 139. Ryb. kraj. str. 65.

POKREWIEŃSTWO IV.

SUMOWATE, *Siluroides*.

R O D Z A J I.

S U M, *Silurus*.

G a t u n k.

1. **Sum właściwy** *, *Silurus glanis*, GMEL., Silure, fr., Wels niem., Комб, ross.. Sum należy do ryb drapieżnych, leży w mule czatując na zdobycz, którą wąsami do siebie zwabia. Żyje w wodach słodkich mulistych, dorasta niekiedy takiej wielkości iż do 2 i 3ch centnarów waży, trze się w Maju lub Czerwcu, w czasie burzy trzyma się pod wierzchem wody, mięso ma białe tłuste, dość smaczne lecz nie strawne. Mieszka w rzekach Pol. i Lit. w Wiśle, Narwie, Bugu, Niemnie i Dźwinie i innych rzekach i jeziorach. W Dźwinie niepospolitej wielkości znajdują się Sumy (a). Zool. Jar. T. IV. str. 88. Ryb. kraj. str. 66 i 67.

POKREWIEŃSTWO V.

S L I Ż O W A T E, *Cobites*.

R O D Z A J I.

S L I Ż, *Cobitis*.

G a t u n k i.

1. **Sliż właściwy** *, *Cobitis barbatula*, GMEL., Dornille albo Loche, fr., Grundel Bart gründel albo Schmerling, niem., обликновенный голецъ, ross.. Mieszka

(a) W roku 1821, w Dźwinie w Krasławiu w Infl. Pol. Sum porwał czteroletnie kąpiące się dziecię, i wciągnął w samą największą głębiń, po kilku dniach woda wyrzuciła na brzeg ciało jego z odciętą ręką.

w Pol. i Lit. rzekach i strumieniach płynących po kamienistym gruncie, bywa od 4 do 6-ciu calów długi, życie ma bardzo słabe, mięso smaczne i zdrowe. Zool. Jar. T. IV. str. 95. Ryb. kraj. str. 69.

2. **Sliź kóзка**, *Cobitis Taenia*, GMEL., Loche de riviere, fr., Steinbeisser, niem., Подкаменникъ, ross.. Żyje w rzekach podobnie jak pierwszy, jest trochę większy od S. właściwego, trzyma się między kamieniami, schwycony wydaje głos piszczący, życie ma wytrwałe, mięso twarde i chude. Ryb. kraj. str. 70.
3. **Sliź piskórz***, *Cobitis Fossilis*, GMEL., Loche d'Etang, fr., ou L. Fossile, Schlambeisser, niem., Вьюнь albo Пискарь, ross.. Różni się od powyższych dziesięciowąsami, życie ma nadzwyczaj mocne, mało potrzebuje wody, na zimę głęboko się zakopuje w błoto, do 10 calów dorasta, na czas pogodny leży na dnie wody, na słotę w ustawnym jest ruchu, trze się w Marcu lub Kwietniu, ikrę na roślinach składając; mięso jego mało jest cenione. Mieszka we wszystkich błotnistych Pol. i Lit. wodach nadewszystko w Pińszczyźnie gdzie go Wiunem zowią. Zool. Jar. T. IV. str. 96. Ryb. kraj. str. 71.

POKREWIEŃSTWO VI.

SZCZUPAKOWATE, *Esoces*.

R O D Z A J I.

S Z C Z U P A K, *Esox*.

G a t u n k.

1. **Szczupak właściwy***, *Esox Lucius*, GMEL., Brochet, fr., Hecht, niem., Щука, ross.. Znajoma powszechnie

ta żarłoczna ryba, żyje w rzekach i jeziorach całego kraju, lubi nadewszystko wodę stojącą, życie ma trwałe i długie, bo do sta lat i więcej żyć może, mięso jędrne smaczne i zdrowe, wielkości półtora łokcia, a waga jego do 100 funtów czasem dochodzi, w Dźwinie wszakże nad 40 funtów wagi szczupaków niewidziałem, trze się w rzekach od Lutego do Kwietnia. Zool. Jar. T. IV. str. 107. Zool. Jundz. Część III. str. 126. Ryb. kraj. str. 72.

— o —

Podrząd II.

PIERSIOPŁETWE, Thoracii.

POKREWIEŃSTWO I.

DZIWOGŁOWE, Cephalotes.

R O D Z A J I.

G Ł O W A C Z, Cottus.

G a t u n e k.

- 1. Głowacz pospolity** *, JUNDZ., *Cottus Gobio*, GMEL., Chabot albo Cotte, fr., Gropfisch, albo Groppe, niem., Головачъ, albo Рывца, Бычокъ, ross., Djabełek w K. Poźn., Wilczek B. Russ.. Mieszka w rzekach, jeziorach i kanałach w Pol., Lit. i Infl., w mule ukryty zdradziecko czatuje na rybki, lecz w znacznej części żywi się ikrą rybią, wielkość jego zwyczajna pięć calów nieprzechodzi, jest bardzo żarłoczny i drapieżny, życie ma trwałe, głowę dużą szerszą niż ciało, pysk krótki, tępy, paszcz obszerną, oczy na bokach przy wierzku głowy, ciało brunatno-pręgowane, szlamiste ogрубne, stożkowate drobnymi łuskami pokryte, mięso w gotowaniu nieco czerwienieje. Zool. Jar. T. IV. str. 149. Zool. Jundz. Część III. str. 86.

POKREWIEŃSTWO II.

WRZECIONKOWATE, Fusiformes.

R O D Z A J I.

C I E R N I K , *Gasterosteus*.

G a t u n k i.

1. **Ciernik pospolity** *, *Gasterosteus Aculeatus*, GMEL.,
Gasterostée albo *Epinoche*, fr., *Stichling* albo *Stichel-*
fisch, niem., *Хохалча Иглстая*, ross.. W Pol. zo-
 wią tę najmniejszą rybkę krajową *Koluszką*, lub *Katem*,
 do trzech cali jest ona długa, ciało ma z wierzchu
 zielone, czerwoniawe ze spodu, na grzbietowej płetwie
 i brzuchowej kolce, jest bardzo mnożna, żywi się
 ikrą rybią i owadami. Mieszka licznie w wodach
 słodkich całego kraju, mięso ma zbyt tłuste, koło Gdań-
 ska tran z niego wyciskają, a pozostałości na nawóz
 upotrzebają lub na karm swni, trze się od Kwietnia
 do Czerwca. Ryba ta dla ostrych swych kolców bez-
 pieczna jest od ryb żarłocznych. Zool. Jar. IV, str. 154.
 Ryb. kraj. str. 76.

2. **Ciernik koluszką**, LESN., *Gasterosteus pungitius*,
Epinoche de mer, fr., *Der See-Steekling*, niem., *Хо-*
халка Комочкаватая, ross.. Mieszka na brzegach
 morza Bałtyckiego i w jeziorach przez które rzeki
 przepływają, do caliów ośmiu dorasta, koloru jest
 błękitno-granatowego, na grzbiecie ma kolców dzie-
 sięć. Ryb. kraj. str. str. 77.

POKREWIEŃSTWO III.

ZBROJNOSKRZELNE, *Acanthopomi.*

R O D Z A J I.

S A N D A C Z, *Schilus.*

G a t u n o k.

1. **Sandacz właściwy** *, *Schilus*, LAC., *Perea lucio-perea*, GMEL., Sandat, albo Sandre, fr., Zander, niem., Суда́къ, ross.. Ryba ta do 3 i 4-ch stóp niekiedy dorasta, życie ma słabe, trze się przy końcu Kwietnia, jest drapieżna i żarłoczna, mięso ma białe delikatne i zdrowe. Żyje w większych rzekach, w Wiśle, Warcie, Niemnie i Dźwinie, równie w znaczniejszych jeziorach Pol. i Lit., w r. 1852 na jeziorze Brasławskim w Lit. toń jedna Sandaczów 600 rub. srebr. właścicielowi przyniosła. Zool. Jar. T. IV. str. 224. Ryb. kraj. str. 78.

R O D Z A J II.

O K U Ń, *Perca.*

G a t u n o k.

1. **Okuń rzeczny** *, JUNDZ., *Perca fluviatilis*, LINN., Perche albo Perséque, fr., Barsch, niem., Оку́нь, ross.. Pospolity w rzekach i jeziorach całego kraju, trze się w Maju, mięso ma smaczne i zdrowe, w Lit. i Infl., wielkość jego czasem do 3 funtów dochodzi. Zool. Jar. T. IV. str. 235. Ryb. kraj. str. 79—80.

R O D Z A J III.

J A Z G A R Z, *Acerina.*

G a t u n o k.

1. **Jazgarz pospolity** *, *Perca cernua*, GMEL., Gremille albo Perche goujonnière, fr., Kaulbarsch albo

Schrätzer, niem., Ершъ обыкновенный, ross.. Pospolity w rzekach, a nadewszystko w jeziorach Pol. i Lit., w Infl. nierzadki, wielkości ośmiu calów, trze się w Kwietniu i Maju, mięso ma smaczne lecz ościste. Zool. Jar. T. IV. str. 243. Ryb. kraj. str. 82.

POKREWIEŃSTWO IV.

В О К О Р Ё У В У, Heterosomi.

RODZAJ I.

FLĄDRA, *Pleuronectes*.

G a t u n k i.

1. **Flądra pospolita**, *Pleuronectes Platessa*, GMEL., Plie albo Pleuronecte, fr., Flondre, BUFF., Scholle, Butte albo Steinbutte, niem., Камбала или Плоскуша, ross.. Ryba ta płaska z oczyma z jednej strony płożonemi, poławia się na pobrażach morza Lit., Kur. i Infl., w ciepłą porę w zatoki rzek wchodzi, do 15 funtów wagi czasem dochodzi, trze się w Lutym i Marcu, mięso ma smaczne i tłuste. Flądry na powietrzu suszone i wędzone stanowią znaczną gałęź handlu tych prowincyi i daleko są rozwożone, z tego powodu pomieścilem tę rybę między krajowemi. Zool. Jar. T. IV. str. 288. Zool. Jundz. Część III. st. 37.
 2. **Flądra szorstka**, *Pleuronectes Flesus*, JUNDZ., Флиндеръ albo настоящая Камбала, ross.. Ryba ta łowiona koło Memla do sześciu funtów wążąca, na wiosnę wchodzi też w zatoki rzek, mięso jęj za najdelikatniejsze jest poczytane, suszona u nas w handlu równie jak poprzedzająca jest znana. Zool. Jundz. Część III. str. 89.
-

Podrzed III.

GARDŁOPŁETWOWE, Jugulares.

POKREWIEŃSTWO I.

M I E Ń T U Z O W A T E, Gadi.

R O D Z A J I.

M I E N T U Z, Lota.

Gatunek.

1. **Mientuz rzeczny** *, KLUK., *Lota fluviatilis*, (*Gadus Lota*), GMEL., Lote, fr., Guappe, Rutte, Alraupe albo Weichfisch, niem., Налимъ обыкновенный, ross.. Żyje we wszystkich słodkich wodach krajowych lubi głębokie i czyste rzeki i jeziora, kryje się na ich dnie w norach i jamach, dorasta do trzech stóp długości, trze się w Grudniu i Styczniu, życie ma trwałe mięso wyborne, a nadewszystko wątroba jego jest delikatnego smaku. Zool. Jar. T. IV. str. 313.

R O D Z A J I I.

D O R S Z, Morhua.

Gatunek.

1. **Dorsz**, JAR., Stokfisz Pomuchła, KLUK. i JUNDZ., *Gadus Morhua*, GMEL., Gad, Callarius Bloch., Morue, fr., Dorsch albo Kabelian, niem., Треска, ross.. Ryba ta morska do trzech stóp długa, mięso ma smaczne, solona i suszona stanowi znaczny w kraju handel, łowi się obficie na brzegach Prus i Inflant. Zachodzi w ujścia rzek i zatoki do tych miejsc których wody są zmieszane z wodą morską. Zool. Jar. T. IV. str. 314, Zool. Jundz. Część III. str. 73.

Podrząd IV.

BEZPEŁTWOBRZUCHE, Apodes.

POKREWIEŃSTWO I.

WĘGORZOWATE, Anguilliformes.

R O D Z A J I.

W Ę G O R Z, Muraena.

G a t u n k i.

1. **Węgorz pospolity** *, *Muraena Anguilla*, GMEL., Anguille, fr., Aal, niem., Угорь, ross.. Żyje we wszystkich prawie wodach mulistych i całkiem bez wody dni kilka obejść się może, utrzymują iż do stu lat żyje. Na wiosnę z jezior do rzek przechodzi, w zimie odrętwiały leży zagrzebany w mule, mięso ma wyborne łuste lecz niestrawne. Nierzadki w rzekach i jeziorach krajowych, szczególnie obfitują weń: Narew, Bug, Nurzec, Drętwa i inne oparzyste rzeki i jeziora Litewskie, B. Ruskie i Infl.. Zool. Jar. T. IV. str. 348. Zool. Jundz. Część III. str. 61.

Oddział II.

RYBY CHRZĄSTKOWATE, Pisces Cartilaginei.

R Z Ę D I.

SAMOSKRZELNE, Eleutheropomi.

R O D Z A J I.

J E S I O T R, Acipenser.

G a t u n k i.

1. **Jesiotr właściwy**, JAR., *Acipenser Sturio*, GMEL., Esturgeon albo Acipe, fr., Stör, niem., Осетръ albo Стеръ, ross.. Ryba ta drapieżna zimę przepędza w morzu, na wiosnę wchodzi do rzek większych, trze się

w Kwietniu i Maju, do trzystu funtów wagi czasem dochodzi, mięso ma wyborne, z ikry jego robi się kawior. W kraju naszym żyje on w Dnieprze i Dniestrze rzekach wpadających do morza Czarnego, trzyma się rzadziej rzek połączenie mających z morzem Bałtyckim, w Wiśle najobficiej poławia się między Puławami i Zawichostem; w Niemnie, Willi i Dźwinie rzadki. Zool. Jar. T. IV. str. 398. Ryb. kraj. str. 87—88.

2. **Jesiotr Czeezuga** *, (Sterlet), *Acipenser Ruthenicos*, GMEL., Sterlet, fr., Sterlet, niem., Стерлядь, Мечура, ross.. Pięciu stóp długości niedorasta, ku końcowi wiosny z mórz wychodzi do rzek, i przed końcem lata wraca, z całego rodzaju mięso ma najwyborniejsze i kawior najdelikatniejszy. Poławia się w Dnieprze i Dniestrze niekiedy i w Dźwinie przy zatoce Rygskiej. Zool. Jar. T. IV. str. 398. Ryb. kraj. str. 90.

3. **Jesiotr gwiazdziec**, JAR., *Acipenser Stellatus*, GMEL., Цебриха, PALL.. Poławia się czasami w Dnieprze. Zool. JAR., T. IV. str. 399.

4. **Jesiotr wyż**, *Acipenser huso*, GMEL., Esturgeon male grand, fr., der Stausen, niem., Бэйра, ross.. Łowi się w Dnieprze, miewa niekiedy do 24 stóp długości, JAR., bardzo jest żarłoczny, trze się w Marcu i Kwietniu w morzu lub w ujściu rzek, po pereście do morza wraca na zimowy spoczynek; tę to rybę zowią Biełuhą, mięso ma smaczne, otrzymują też z niego kawior, klój rybi czyli karuk i tłustość. Zool. Jundz. Część III. str. 169.

R Z Ę D II.

WIELOSZPAROWE, Trematopnei.

POKREWIEŃSTWO I.

WSYSAJĄCE, Cyclostomi.

R O D Z A J I.

M I N O G, Petromyzon.

G a t u n k i.

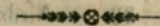
1. **Minog morski**, JUNDZ., *Petromyzon marinus*, GMEL., L'Amproye, fr., Neunauge, niem., Морская Минога, ross.. Znany w kraju pod nazwaniem Lampreda, poławia się na brzegach morza Bałtyckiego, do trzech stóp bywa długości, w Marcu i Kwietniu wchodzi do rzek i wtedy ma mięso tłuste i delikatne, pieczony na rosztwie i marynowany rozwozi się po całej Europie. Zool. Jundz. Część III. str. 195 i Zool. Jar. T. IV. str. 460.
2. **Minog rzeczny** *, *Petromyzon fluviatilis*, GMEL. Petite Lamproye, fr., Neunauge albo Pricke, niem., Миногъ рѣчный, ross.. Do 14 calów miewa długości, trze się w Kwietniu i Maju, lubi rzeki czyste i kamieniste, na wiosnę wchodzi do rzek, w zimie trzyma się dna wody, mięso ma smaczne lecz niestrawne. Żyje w Wiśle, Narwie, Niemnie, Willi i we wszystkich rzekach wpadających do morza, w Dźwinie wielki jest połów minogów w jesieni, gdzie na miejscu ich przypiekają, marynują i na cały kraj rozwożą. Zool. Jundz. Część III. str. 196 i Zool. Jar. T. IV. str. 460. Ryb. kraj. str. 91.

RODZAJ II.

CHRZĄSTKOWIEC, *Ammocoetes*.

Gatunek.

1. **Minog strumieniowy** *, JUNDZ., *Petromyzon branchialis*, GMEL., Lamprillon, Lamproyon, Ammocète, Civelle albo Chatoille, fr., Guerder albo Uhlen, niem., Аммоцетъ albo Минога Жаберная, ross.. Lubi miejsca muliste, do 8 calów dorasta, trzyma się przy kamieniach przysawszy się do nich pyskiem, mięso ma smaczne. Mieszka w Pol., Lit. i Infl. po mniejszych rzekach i jeziorach i nigdy z nich nie wypływa. Zool. Jar. T. IV. str. 464, i Ryb. kraj. str. 93.

SPIS ALFABETYCNY

Rodzajów i podrodzajów w tym dziełku zawartych.

Zwierzęta ssące.	Str.
R. Antylopa, <i>Antilope</i> 36 — A. Skalokoz, <i>Rupicapra</i> 37 R. Bobr, <i>Castor</i> . . . 33 — Chyżoskocz, <i>Aleatago</i> 32 — Człowiek, <i>homo</i> . . . 13 — Foka, <i>Phoca</i> . . . 26 F. Nerpa, <i>Calocephalus</i> 27 R. Jeleń, <i>Cervus</i> . . . 35 J. Łoś, <i>Alces</i> . . . — J. Daniel, <i>Dama</i> . . . — J. Sarna, <i>Capreolus</i> 36 R. Jeź, <i>Erinaceus</i> . . . 18 — Koń, <i>Equus</i> . . . 40 — Koszatka, <i>Myoxus</i> . . . 29 — Kot (Zbik), <i>Felis</i> . . . 23 K. Ryś, <i>Lynx</i> . . . 24 R. Kozioł, <i>Capra</i> . . . 37 K. Owca, <i>Ovis</i> . . . — R. Kret, <i>Talpa</i> . . . 16 — Kretomysz, <i>Sorex</i> . . . 17 — Łasica, <i>Mustela</i> . . . 25 L. Kuna, <i>Martes</i> . . . — L. Tchorz, <i>Putorius</i> . . . — L. Łaska, <i>gale</i> . . . —	L. Norka, <i>Lutreola</i> 25 R. Mors. świnka, <i>Cavia</i> 33 — Mysz, <i>Mus</i> . . . 30 — Niedźwiedz, <i>Ursus</i> . . . 18 N. Borsuk, <i>Meles</i> . . . 19 N. Rosomak, <i>gulo</i> . . . — R. Nietoperz, <i>Vespertilio</i> 14 — Pies, <i>Canis</i> . . . 20 P. Wilk, <i>Lupus</i> . . . 22 P. Lis, <i>Vulpes</i> . . . — R. Podkowiec, <i>Rhinolophus</i> 16 — Polatucha, <i>Pteromys</i> 27 — Polnik, <i>Arvicola</i> . . . 31 — Skrzeczek, <i>Cricetus</i> 32 — Slepiec, <i>Spalax</i> . . . 30 — Swinia, <i>Sus</i> . . . 39 — Swiszcz, <i>Arctomys</i> 28 — Suseł, <i>Spermophilus</i> . . . — — Wiewiórka, <i>Sciurus</i> 27 — Wół, <i>Bos</i> . . . 38 W. Bawół, <i>Bubulus</i> . . . — W. Tur, <i>Taurus</i> . . . 39 R. Wydra, <i>Lutra</i> . . . 26 — Zając, <i>Lepus</i> . . . 34 — Ziemomysz, <i>Crocidura</i> 17

P t a k i.

	Str.		Str.
R. Bargiel, <i>Sitta</i>	83	R. Kulig, <i>Numenius</i>	102
— Bażant, <i>Phasianus</i>	89	— Kulon, <i>Oedicnemus</i>	94
— Bekas, <i>Scolopax</i>	107	— Kur, <i>Gallus</i>	88
— Biegus, <i>Tringa</i>	103	— Kuropatwa, <i>Perdrix</i>	92
— Bocian, <i>Ciconia</i>	101	— Łuszczak, <i>Fringilla</i>	78
— Bojownik, <i>Machetes</i>	104	— Łyska, <i>Fuligula</i>	110
— Brodziec, <i>Totanus</i>	105	— Mewa, <i>Larus</i>	114
— Chróściel, <i>Ballus</i>	108	— Muchołówka, <i>Muscicapa</i>	61
— Czajka, <i>Vanellus</i>	97	— Nur, <i>Colymbus</i>	127
— Czapla, <i>Ardea</i>	98	— Nurzyk, <i>Uria</i>	128
— Czerwonak, <i>Phoenico-</i>		— Opocznik, <i>Saxicola</i>	67
<i>pterus</i>	101	— Orłosep, <i>Gypaetus</i>	45
— Drop, <i>Olis</i>	93	— Orzechówka, <i>Nucifraga</i>	56
— Drozd, <i>Turdus</i>	58	— Ostrygojad, <i>Haematopus</i>	95
— Dżdżownik, <i>Charadrius</i>	95	— Pasterz, <i>Pastor</i>	58
— Dzierżba, <i>Lanius</i>	61	— Paw, <i>Pavo</i>	88
— Dzieciol, <i>Picus</i>	81	— Pelikan, <i>Pelecanus</i>	126
— Dudek, <i>Upupa</i>	84	— Pelzacz, <i>Certhia</i>	83
— Gawjówka, <i>Sylvia</i>	62	— Perkoz, <i>Podiceps</i>	111
— Gil, <i>Pyrhula</i>	77	— Perlica, <i>Numida</i>	89
— Głuszc, <i>Tetrao</i>	90	— Petrel, <i>Procellaria</i>	116
— Gołąb, <i>Columba</i>	87	— Piaskowiec, <i>Calidris</i>	95
— Jaskółka, <i>Hirundo</i>	85	— Pliszka, <i>Motacilla</i>	69
— Ibis, <i>Ibis</i>	102	— Pluszcz, <i>Cinclus</i>	60
— Jemiołucha, <i>Bombycilla</i>	56	— Płatkonog, <i>Phalaropus</i>	110
— Jezyk, <i>Cypselus</i>	86	— Płohacz, <i>Accentor</i>	68
— Indyk, <i>Meleagris</i>	89	— Pomornik, <i>Tichodroma</i>	83
— Kaczka, <i>Anas</i>	120	— Poławierka, <i>Emberiza</i>	74
K. Geś, <i>Anser</i>	117	— Przepiornik, <i>Hemipo-</i>	
K. Łabędz, <i>Cygnus</i>	119	<i>dus</i>	93
R. Kamusznik, <i>Strepsillas</i>	97	— Remiz, <i>Remiz</i>	73
— Kokoszka, <i>Gallinula</i>	109	— Rybołówka, <i>Sterna</i>	112
— Kormoran, <i>Carbo</i>	127	— Sęp, <i>Vultur</i>	45
— Kozodaj, <i>Caprimulgus</i>	87	— Sikora, <i>Parus</i>	72
— Kraska, <i>Coracias</i>	57	— Skowronek, <i>Alauda</i>	71
— Krętogłów, <i>Yunx</i>	82	— Sokoł, <i>Falco</i>	46
— Królik, <i>Regulus</i>	67	S. Orzeł, <i>Aquila</i>	47
— Kruk, <i>Corvus</i>	54	S. Kobuz, <i>Buteo</i>	49
— Krzyżodziob, <i>Loxia</i>	76	S. Kania, <i>Milva</i>	—
— Kukulka, <i>Cuculus</i>	80	S. Jastrzęb, <i>Astur</i>	50
		S. Błotniak, <i>Circo</i>	—

	Str.		Str.
R. Sowa, <i>Strix</i>	51	R. Ciernik, <i>Gasterosteus</i>	150
— Stepowka, <i>Pterocles</i>	92	— Dorsz, <i>Morhua</i>	153
— Strzyżyk, <i>Troglodytes</i>	67	— Flądra, <i>Pleuronectes</i>	152
— Swiergotek, <i>Authus</i>	70	— Głowacz, <i>Cottus</i>	149
— Szablodziob, <i>Recurvi- rostra</i>	101	— Jazgarz, <i>Acerina</i>	151
— Szczudłak, <i>Himantopus</i>	95	— Jesiotr, <i>Acipenser</i>	154
— Szlamnik, <i>Limosa</i>	106	— Karaś, <i>Carassius</i>	144
— Szpak, <i>Sturnus</i>	57	— Leszcz, <i>Abramis</i>	142
— Tracz, <i>Mergus</i>	126	— Lin, <i>Tinea</i>	137
— Warzęcha, <i>Platalea</i>	102	— Lipień, <i>Coregonus</i>	133
— Wilga, <i>Oriolus</i>	57	L. Szumbunga, (<i>Siga</i>)	134
— Wronczyk, <i>Pyrrhoco- raz</i>	56	L. Sielawa, <i>Maraena</i>	—
— Wydrzyk, <i>Lestris</i>	116	R. Łosoś, <i>Salmo</i>	131
— Zimorodek, <i>Alcedo</i>	85	— Karp, <i>Cyprinus</i>	145
— Żółna, <i>Merops</i>	84	— Kiełb, <i>Gobio</i>	137
— Żóraw, <i>Grus</i>	98	— Mientuz, <i>Lota</i>	153
— Żwirowiec, <i>Glarcola</i>	93	— Minog, <i>Petromyzon</i>	156
		— Okuń, <i>Perca</i>	151
		— Sandacz, <i>Schilus</i>	151
		— Sledź, <i>Clupea</i>	136
		— Sliż, <i>Cobitis</i>	147
		— Stynka, <i>Osmerus</i>	135
		— Sum, <i>Silurus</i>	147
		— Szczupak, <i>Esox</i>	148
		— Węgorz, <i>Muraena</i>	154

R y b y .

— Białyryb, <i>Leuciscus</i>	138
— Boleń, <i>Barbus</i>	146
— Chrząstkowiec, <i>Ammo- coetes</i>	157

Biblioteka Muzeum i Inst. Zoologii PAN

K. 1087 PAN

1000000000123